

- [ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ](#)
- [Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ \(Από τον Όμηρο έως σήμερα\)](#)
- [ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ Ε.Δ.](#)
- [ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ](#)
- [ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ \(ΚΕΜΑΛΙΚΗ Ή ΙΣΛΑΜΙΚΗ\) ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ](#)
- [ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ](#)
- [ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΝ 21^Ο ΑΙΩΝΑ ΣΤΙΓΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ](#)
- [Η ΑΦΡΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ - ΑΥΡΙΟ](#)
- [ΔΟΥΦΟΡΟΙ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΟΥΡΚΙΑΣ](#)
- [ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ](#)
- [ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ](#)

ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

**Ομιλία που πραγματοποιήθηκε στην Αίθουσα Παλαιάς Βουλής την 9-2-2007
στα πλαίσια Ελληνο-γερμανικού Συμποσίου με θέμα «Προοπτικές της
Ευρώπης»**

**Υπό Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας
κ.κ. Αναστασίου**

**Ομοτίμου Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιτίμου Μέλους της Ακαδημίας Αθηνών**

Άρχισα να αντιλαμβάνομαι την τραγικότητα του κόσμου και να προβληματίζομαι για το μέλλον της Ευρώπης στη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, σε μια εποχή όπου η ήπειρός μας σφάδαζε κάτω από τη μανία των πολεμικών συγκρούσεων, παρασύροντας στην αιματοχυσία ολόκληρο τον πλανήτη. Τότε βέβαια, στις πύλες του Άδου που είχε δημιουργήσει η τρελλή αλληλοσφαγή, ήταν αδύνατο να φαντασθεί κανείς μια κοινή πορεία των ευρωπαϊκών λαών. Εντούτοις, το όνειρο της ενωμένης Ευρώπης έχει αρχίσει τις τελευταίες δεκαετίες να γίνεται πραγματικότητα. Μια διαδικασία, η οποία δεν στηρίζεται στο παλαιό πρότυπο της Αυτοκρατορίας, στην επιβολή, δηλαδή, ενός λαού επάνω στους άλλους, αλλά στη δημοκρατική αντίληψη και σε ένα νέο όραμα ειρηνικής συνυπάρξεως βάσει κοινώς αποδεκτών αξιών και αρχών.

Για να ανθίσει και να καρποφορήσει η ιδέα της ευρωπαϊκής ενότητας χρειάστηκε να ξεπεραστούν πολλές προκαταλήψεις, δυσπιστίες και ομαδικές ψυχώσεις, που καλλιέργησαν ανταγωνισμοί αιώνων. Το χριστιανικό υποσυνείδητο, ακόμα και των εκκοσμικευμένων στρωμάτων της Ευρώπης, συναίνεσε σε βασικές αρχές, όπως ο σεβασμός στην ελευθερία και στην ιδιοπροσωπία ατόμων και λαών, η δημοκρατία, η ισότητα, η ειρήνη, η δικαιοσύνη, η κοινωνική αλληλεγγύη.

Α΄

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑ

Εκ παραδόσεως οι Ευρωπαίοι κατά πλειοψηφία είναι Χριστιανοί, διηρημένοι σε διάφορες Εκκλησίες και Ομολογίες. Μαζί τους συμβιών Εβραϊκές Κοινότητες, οι οποίες επίσης παρουσιάζονται διαφοροποιημένες απ' αλλήλων, όπως και Κοινότητες Ισλαμικές διαφορετικής εθνικής καταγωγής. Επί πλέον, ομάδες βουδδιστικές, ινδουϊστικές, σικ, μπαχάι κ.α. ¹

Το πρόβλημα των σχέσεων των Χριστιανών με τις άλλες Θρησκείες γενικά παρουσιάζει δύο πλευρές. Η πρώτη είναι πρακτική : Η αναγκαία συμβίωση με ανθρώπους άλλων θρησκευτικών πεποιθήσεων. Σ' αυτή την περίπτωση πρόκειται για ένα «διάλογο ζωής», όπου η μόνη ενδεδειγμένη στάση είναι η ειρηνική συνύπαρξη, ο σεβασμός της θρησκευτικής ελευθερίας, αλλά ακόμη, η συνεργασία

σε θέματα κοινωνικής αρμονίας και προόδου. Η δεύτερη είναι θεωρητική : Η κατανόηση των άλλων θρησκειών από πλευράς θεολογικής ².

Όπως η ζωή του Χριστού, του νέου Αδάμ, έχει παγκόσμιες συνέπειες, το ίδιο και η ζωή του μυστικού Σώματός Του, της Εκκλησίας, έχει παγκόσμια εμβέλεια και ενέργεια. Οι προσευχές της και τα ενδιαφέροντά της αγκαλιάζουν την ανθρωπότητα ολόκληρη. Η Εκκλησία προσφέρει τη Θεία Ευχαριστία και τη δοξολογία της υπέρ των πάντων. Ενεργεί υπέρ του κόσμου ολοκλήρου. Ακτινοβολεί τη δόξα του ζώντος Κυρίου σε όλη τη κτίση. Μπορούμε να σταθούμε με σεβασμό αλλά και με διάκριση μπροστά στις άλλες θρησκευτικές εμπειρίες της ανθρωπότητας ³.

Μια στάση ζωής, η οποία σέβεται τις θρησκευτικές αρχές και απόψεις των άλλων, δεν σημαίνει συγκρητισμό και αλλοτρίωση της χριστιανικής πίστεως. Αντίθετα, απαιτεί ουσιαστική γνώση της πίστεώς μας μαζί με μία συνεχή βίωσή της εν μετανοία, ταπεινοσύνη και γνησία αγάπη. Το μήνυμα των Προκαθημένων των Ορθόδοξων Εκκλησιών στην πανηγυρική συλλειτουργία στη Βηθλεέμ στις 7 Ιανουαρίου του 2000 τόνισε : «Προσβλέπομεν προς τα άλλας μεγάλας θρησκείας, ιδία δε τας μονοθεϊστικάς, του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, προτιθέμενοι να οικοδομήσωμεν έτι πλέον τας προϋποθέσεις διαλόγου μετ' αυτών επί των τέλει της ειρηνικής συνυπάρξεως όλων των λαών... Η Ορθόδοξος Εκκλησία απορρίπτει την μισαλοδοξίαν και καταδικάζει τον θρησκευτικόν φανατισμόν, οποθενδήποτε ήθελον εκδηλωθεί τοιαύτα φαινόμενα» ⁴. Γενικά, υποστηρίζει την αρμονική συνύπαρξη των θρησκευτικών κοινοτήτων και μειονοτήτων καθώς και την ελευθερία συνειδήσεως του κάθε ανθρώπου και του κάθε λαού.

1. Το βασικότερο χαρακτηριστικό στη σύγχρονη Ευρώπη είναι το αυξανόμενο ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι δεν θέλουν να ανήκουν σε καμιά θρησκεία. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, το ποσοστό των χριστιανών έχει σημαντικά μειωθεί. Στην Τσεχία π.χ. οι χριστιανοί αποτελούν το 33% ⁵. Παλαιότερη στατιστική (του 1990) ανέφερε ότι σε 15 χώρες της Δυτικής Ευρώπης εδήλωναν, κατά μέσον όρο, το 70% ότι πιστεύουν σε Θεό, το 61% σε ψυχή, το 43% σε ζωή μετά θάνατο το 33% σε ανάσταση των νεκρών. Το δε 40% δεν εκκλησιάζονται ποτέ ⁶. Βεβαίως, οι θρησκευτικές στατιστικές είναι πολύ σχετικές. [Συχνά τα στοιχεία που δίνουν προκαλούν σύγχυση (π.χ. τελευταία στατιστική σημειώνει ότι στη Σουηδία οι χριστιανοί αποτελούν το 91% ⁷ ενώ άλλη, του 1990 ⁸, ότι σε Θεό πιστεύουν το 45%!]. Τη θρησκευτική αυτή πολυμορφία κάνει περισσότερο σύνθετη το γεγονός ότι και όσοι δηλώνουν ότι ανήκουν σε κάποια θρησκευτική κοινότητα σε μεγάλο ποσοστό έχουν διαποτιστεί με αδιαφορία, από το ήθος της εκκοσμικεύσεως που διαχέεται στον κοινωνικό βίο των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών. [Στην ατμόσφαιρα αυτή της εκκοσμικεύσεως αναπνέουν βεβαίως και κοινωνίες εκ παραδόσεως Ορθόδοξες. Καίτοι, σύμφωνα με τις στατιστικές, οι Ορθόδοξοι σε ορισμένες περιοχές υπερβαίνουν το 90% ⁹.]

Το ρεύμα της θρησκευτικής αδιαφορίας στην Ευρώπη συχνά γίνεται πιο ορμητικό με την επίμονη παρέμβαση κύκλων που επιμένουν να εξοβελίσουν τη θρησκεία από την κοινωνική ζωή. Συνήθως, έχοντας ως πρότυπο τη γαλλική *laïcité*, προβάλλουν επίμονα απόλυτες θέσεις. Υπάρχει μια τάση να εξελιχθεί η μαχητική

εκκοσμίκευση (secularism) σε ένα είδος ψευδοθρησκείας. Με επιδίωξη να σπρώξει στο περιθώριο τις παραδοσιακές θρησκείες, και ιδιαίτερα τον Χριστιανισμό, σε γκέττο, όπου θα επιτρέπεται να ζει, όχι όμως και να δρα κοινωνικά. Έμμεσα ζητεί να προωθήσει το παλαιό σοβιετικό πρότυπο για τον περιορισμό της θρησκείας¹⁰. Όπως φάνηκε στη διαδικασία της συντάξεως του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, οι φονταμεταλιστές της laïcité πέτυχαν να έχουν αποφασιστική επιρροή.

2. Παράλληλα με το ρεύμα της εκκοσμικεύσεως, το κοινό της Ευρώπης επηρεάζεται τελευταίως από αόριστες θρησκευτικές μεταφυσικές ιδέες. Χαρακτηριστικά την αποκαλύπτουν τα best sellers της παιδικής λογοτεχνίας. Για τα παιδιά του 20^{ου} αιώνας, ένας από τους πιο αγαπημένους ήρωες ήταν ο Oliver Twist του Dickens. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνας, τη θέση του έχει πάρει ο Χάρυ Πότερ της G.K. Rowling. Στην ιστορία του Oliver Twist, το Καλό και το Κακό προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό με κοινωνικούς όρους. Στις περιπέτειες του Χάρυ Πότερ, το Καλό και το Κακό ανήκουν στη σφαίρα της μεταφυσικής και εκπορεύονται από τη μοίρα. Στην πρώτη περίπτωση, η τραγικότητα της ζωής μεταμορφώνεται με την παρέμβαση ενός ευγενούς διανοουμένου. Αντίθετα, ο ήρωας των σημερινών παιδιών βρίσκει καταφύγιο στον σκοτεινό κόσμο της φαντασίας, διότι το ορατό περιβάλλον του είναι εχθρικό. Το μαγικό ραβδί στο χέρι του αλλάζει την εικόνα του κόσμου. Πρόθεσή του είναι να ορίσει το περιβάλλον του χρησιμοποιώντας μεταφυσικές αόρατες δυνάμεις του σύμπαντος. Η εκπληκτική επιτυχία στο ευρύ αναγνωστικό κοινό σε πάρα πολλές χώρες φανερώνει την ιδιαίτερη γοητεία που ασκεί σήμερα η φυγή στο φανταστικό, σε κόσμους μαγικούς. Συγχρόνως όμως φανερώνει το ενδιαφέρον για μια περιοχή που υπερβαίνει την κλασσική λογική στην οποία στηρίχθηκε ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός στον χώρο μόνο της επιστήμης, της φιλοσοφίας, της αισθητικής δίνοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στην κριτική λειτουργία του ορθού λόγου σε όλα τα επίπεδα.

Ο προηγούμενος αιώνας κύλησε μέσα στην επιρροή, αλλά και τις αναστατώσεις και τις ελπίδες που δημιούργησαν σε εκατομμύρια ανθρώπους, από τη μια πλευρά ο Μαρξισμός και ο Λενισμός, με το όνειρο της κοινωνικής δικαιοσύνης, και από την άλλη ο Φιλελευθερισμός, η βιομηχανική επανάσταση, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, που υποσχέθηκε τη λύση όλων των ανθρωπίνων προβλημάτων με την επιστημονική πρόοδο.

Παράλληλα με την εκκοσμίκευση και τη θρησκευτική αδιαφορία που διαχέονται στην Ευρώπη, παρατηρείται σήμερα σε παγκόσμια κλίμακα μια αναζωπύρωση του θρησκευτικού ενδιαφέροντος για το Υπερβατικό, για το Θείο. Μια μεταφυσική αναζήτηση. Εδώ όμως διαφαίνονται δύο κίνδυνοι : Πρώτον, η αλλοίωση της θρησκευτικής εμπειρίας με μεταλλαγμένα προϊόντα διαφόρων θρησκευτικών θεωριών ποικίλης προελεύσεως, που προτείνουν μια αόριστη μεταφυσική και πνευματικότητα, η οποία τελικά οδηγεί σε ένα απροσδιόριστο κενό. Δεύτερον, η στρέβλωση του θρησκευτικού συναισθήματος, με προσανατολισμό την περιφρόνηση των αντιφρονούντων και το μίσος. Με αποκορύφωμα, ένα κράμα βίας και θρησκευτικών συνθημάτων που ενισχύουν σειρά από τρομοκρατικές ενέργειες.

3. Στο θρησκευτικό μωσαϊκό της Ευρώπης ένα σοβαρό τμήμα πλέον κατέχει το Ισλάμ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαβιούν σήμερα πολλά εκατομμύρια μουσουλμάνοι διαφόρου εθνικής καταγωγής : Περίπου 4 εκατομμύρια στη Γαλλία, 2,5 στη Γερμανία, 2 στη Μ. Βρετανία, μισό εκατομμύριο στην Ολλανδία και άλλο τόσο στην Ιταλία, 300 χιλιάδες στο Βέλγιο, κ.λ.π. ¹¹.

Με την έναρξη του 21^{ου} αιώνα, κεντρική θέση στην παγκόσμια δημόσια σκηνή πήρε μια έντονη αντιπαράθεση Δυτικού κόσμου και Ισλάμ, γεγονός που επηρεάζει πολύτροπα και την Ευρώπη. Οι τρομοκρατικές ενέργειες οι οποίες άρχισαν με την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001 και συνεχίστηκαν στη Μαδρίτη, στο Λονδίνο και αλλού, εγκαινίασαν τη σύγκρουση μεταξύ ορισμένης μερίδος του Ισλάμ και της Δύσεως. Διάφορες ενέργειες των Μεγάλων Δυνάμεων, όσο και παραλείψεις, έχουν συμβάλει στο να φαίνεται ότι κινούμεθα προς «σύγκρουση πολιτισμών». Πολλοί χριστιανοί της Ευρώπης αντιθέτως επιμένουμε στον διάλογο και τη σύμπραξη των πολιτισμών στον σεβασμό της ελευθερίας και των δικαιωμάτων των άλλων και την αποφυγή δαιμονοποιήσεως του διαφορετικού.

Το ενδιαφέρον του Δυτικού κόσμου έχει επικεντρωθεί σε μια μορφή ή τάση του Ισλάμ, την επιθετική, που επικαλείται τη Jihad. Ο όρος αυτός ανακριβώς έχει αποδοθεί ως «Ιερός πόλεμος». Η ετικέτα «Ιερός» είναι περιέργως μια δυτική προσθήκη. Τζιχάντ κατά κυριολεξία σημαίνει «το να αγωνίζεται, να παλεύει κανείς» και μπορεί καλύτερα να αποδοθεί ως «πάλη» («αγώνας») ¹². Ορισμένοι μουσουλμάνοι υποστηρίζουν ότι η τζιχάντ αναφέρεται στην πνευματική πάλη, άλλοι ότι στηρίζει την άμυνα κατά της διαφθοράς της πίστεως και της ηθικής και όχι τον επιθετικό πόλεμο. Αλλά αυτές οι ερμηνείες δεν είναι αποδεκτές από τους φονταμενταλιστές, οι οποίοι σε πολλές χώρες επηρεάζουν την πλειοψηφία. Το Ισλάμ όμως στο σύνολό του δεν ταυτίζεται με την τρομοκρατία. Κρύβει επίσης πολύ σημαντικές θρησκευτικές, πνευματικές και πολιτιστικές δυνάμεις και οφείλουμε να το προσεγγίσουμε με ιδιαίτερη προσοχή.

Η Ευρώπη δεν νομίζω ότι απειλείται από ένα τρομοκρατικό Ισλάμ. Το πιο ουσιαστικό πρόβλημα είναι η μουσουλμανική διείσδυση και ανάπτυξη. Το κρίσιμο σημείο για την ήπειρό μας σήμερα δεν είναι τόσο ότι το Ισλάμ, αραβικό ή τουρκικό, συναντά μία κατά παράδοση χριστιανή κοινωνία, όσο ότι αυτό εισέρχεται σε μία Ευρώπη στην οποία η χριστιανή συνείδηση και ζωή είναι διαβρωμένες από την αδιαφορία και την εκκοσμίκευση. Με λαούς που λέγονται μεν χριστιανικοί, αλλά δεν εμπνέονται από τις χριστιανικές αξίες, δεν ζουν τη χριστιανική πίστη. Αυτό το έλλειμμα πίστεως, με τα πολυποίκια κενά που αφήνει, μπορεί να στοιχίσει πολλαπλά στη νέα συνύπαρξη που επιχειρείται, διευκολύνοντας την ευρύτερη επιρροή του Ισλάμ. Ένα θρήσκευμα με πίστη και ενθουσιασμό διαθέτει σφρίγος επιδράσεως, πράγμα το οποίο στερείται μία χαλαρή θρησκευτική κοινωνία που στηρίζει την ισχύ της πρωτίστως στον τεχνολογικό εξοπλισμό.

Β΄

ΤΟ ΔΕΟΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ

1. Πρώτιστο χρέος των Χριστιανών της Ευρώπης αποτελεί η υπέρβαση των αντιθέσεων, οι οποίες δεν είναι μόνο θρησκευτικού χαρακτήρος, η συνεργασία μεταξύ τους και η συνειδητή προσπάθεια για ενότητα.

Ήδη στον προηγούμενο αιώνα είχαν συντελεσθεί σοβαρά βήματα για την καλύτερη γνωριμία και εν πολλοίς την αλληλοκατανόηση. Στη Διάσκεψη των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Conference of European Churches) μετέχουν σήμερα 126 ευρωπαϊκές Εκκλησίες και Κοινότητες (Ορθόδοξοι, Αγγλικανοί, Λουθηρανοί, Πρεσβυτεριανοί, Βαπτιστές και άλλες προτεσταντικές ομάδες). Και η Διάσκεψη αυτή συνεργάζεται αρμονικά με το «Συμβούλιο των ρωμαιοκαθολικών επισκοπικών Διασκέψεων» (Council of the Conferences Episcopal European [CCEE]. Εφέτος μάλιστα, ετοιμάζουμε από κοινού την 3^η Ευρωπαϊκή Οικουμενική Συνέλευση (τον Σεπτέμβριο, στο Σιμπιού της Ρουμανίας), με θέμα «Το φως του Χριστού για την Εκκλησία, την Ευρώπη, τον κόσμο». Στον αιώνα μας, σε επανειλημμένες επίσημες συναντήσεις ηγετών των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών έχει διακηρυχθεί αυτή η ανάγκη, όπως το Μήνυμα των Προκαθημένων των Ορθόδοξων Εκκλησιών στο πανηγυρικό συλλείτουργο στη Βηθλεέμ, στις 7 Ιανουαρίου 2000. Τελευταίως, στις διακηρύξεις στην Κωνσταντινούπολη από τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο και τον Πάπα κ. Βενέδικτο ΙΣΤ΄, καθώς και κατά την Επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χριστοδούλου στη Ρώμη κ.λ.π.

Δεν λείπουν όμως και οι αντίθετες φωνές, που επιμένουν στο status quo. Τόσο στην Ανατολή, όσο και στη Δύση, υπάρχουν ομάδες χριστιανών (π.χ. ακραίοι Ευαγγελικοί και Ορθόδοξοι κύκλοι) που αντιτίθενται σε πρωτοβουλίες για την χριστιανική προσέγγιση¹³. Το επιχείρημα είναι ότι οι επαφές μας με τους ετεροδόξους απειλούν να αλλοτριώσουν το Ορθόδοξο φρόνημα και ήθος. Άλλοι πιστεύουν ότι είναι χρέος μας να συμμετέχουμε σ' αυτή, συμεριζόμενοι τους κοινούς προβληματισμούς και προσφέροντας την Ορθόδοξη μαρτυρία.

Ασφαλώς, υπάρχουν πολλά προβλήματα θεολογικά, εκκλησιολογικά, πρακτικά, τα οποία χωρίζουν τους χριστιανούς της Ευρώπης. Και θα χρειασθεί υπεύθυνη και συστηματική συζήτηση επί διαφόρων θεμάτων. Κανείς πάντως από όσους μετέχουν στις διαχριστιανικές σχέσεις δεν είναι διατεθειμένος να αρνηθεί την ταυτότητά του. Άλλωστε, η ουσιαστική συμβολή μας δεν είναι ο συμβιβασμός ή η σιωπή, αλλά η σοβαρή κριτική σκέψη, η προσφορά του θησαυρού της παραδόσεως και θεολογίας που συνδέει οργανικά το σήμερα με την αποστολική εποχή¹⁴.

Γενικά πάντως, θα ήταν τραγικό, ενώ οι πολιτικές, επιστημονικές, πολιτιστικές, οικονομικές δυνάμεις προωθούν την ενότητα των πολιτών της Ευρώπης στηρίζοντας έτσι την ειρήνη και την ασφάλεια της ηπείρου, οι Εκκλησίες να στηρίζουν και να επιδιορθώνουν τα παραπετάσματα ανάμεσά τους. Κάτι χειρότερο : Θα ήταν σκάνδαλο.

2. Παράλληλα προς την προσπάθεια προσεγγίσεως στη σύγχρονη συζήτηση για τον προσδιορισμό της Ευρωπαϊκής ταυτότητος και τις προοπτικές της ηπείρου μας, οι Χριστιανοί οφείλουμε να υπενθυμίσουμε ότι : στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, πρωταγωνιστικό ρόλο διαδραμάτισαν το ελληνικό πνεύμα, το ρωμαϊκό και το χριστιανικό. Η αρχαία ελληνική σκέψη συνεισέφερε την ιδέα της

δημοκρατίας, της ελευθερίας και του κάλλους, η ρωμαϊκή παράδοση τις αρχές της οργανώσεως, της διοικήσεως και του δικαίου, και ο Χριστιανισμός τη δύναμη της πίστεως, της συγγνώμης και της αγάπης.

Συχνά αποσπούμε ορισμένες πνευματικές αξίες και δίνουμε σ' αυτές αποκλειστικά την ιθαγένεια της μιας ή της άλλης καταγωγής. Ιστορικά όμως αυτές δέχθηκαν αλληλεπιδράσεις, αλληλοσυμπληρώθηκαν και τελικά συμβιώνουν σε αλληλοπεριχώρηση. Ακόμα και όταν αμφισβητήθηκαν από τη μια ή από την άλλη πλευρά, εξελίχθηκαν και ωρίμασαν.

Η πνευματική ζωτικότητα του ευρωπαϊκού πολιτισμού στηρίζεται στην πνευματική αναζήτηση, την κριτική στάση, τον διάλογο, την αυτοκριτική, την προσπάθεια υπερβάσεως της αποτυχίας, τη σύνθεση, τον οικουμενικό προβληματισμό. Αυτά ασφαλώς σχετίζονται τόσο με την κληρονομία της ελληνικής σκέψεως όσο και με τη δυναμική της χριστιανικής ηθικής : τη διάθεση μετανοίας, καθάρσεως και ανανεώσεως.

Είναι λοιπόν ανάγκη στη νέα ιδεολογική θρησκευτική ζύμωση η Ευρώπη να επανεύρει το πνευματικό της υπόβαθρο, τις χριστιανικές της ρίζες. Και να αφήσει ελεύθερα τους χυμούς τους να ζωογονήσουν τη ναρκωμένη πνευματική της ζωή. Να συνειδητοποιήσει ότι δεν αρκεί η τεχνολογική δύναμη για τη διαμόρφωση ελευθέρων και υπευθύνων ανθρώπων, για την εξασφάλιση της συνοχής της κοινωνίας. Βεβαίως, οι χριστιανικές Εκκλησίες δεν επιτρέπεται να γίνουν ούτε κύριοι, ούτε υπηρέτες, ούτε εργαλείο του κράτους. Η σαφής αναφορά μας στις χριστιανικές καταβολές της Ευρώπης ούτε κατά της ανεξιθρησκείας είναι ούτε κατά της συνυπάρξεως με ανθρώπους άλλων θρησκευτικών παραδόσεων ή φιλοσοφικών αντιλήψεων. Ακριβώς το αντίθετο. Το νηφάλιο χριστιανικό πνεύμα εξασφαλίζει τον ειλικρινή σεβασμό στην αξία του κάθε ανθρωπίνου προσώπου και λαού.

Πιο άμεσα, στη δημόσια συζήτηση που γίνεται σήμερα στην Ευρώπη, είμαστε υποχρεωμένοι να υπερασπισθούμε το δικαίωμα του ανθρώπου να αναφέρεται στο ιερό, στο άγιο, στον προσωπικό Θεό και να εκφράζει δημόσια την πίστη του. Ο χλευασμός της χριστιανικής πίστεως, που καλλιέργησαν ορισμένοι μαχητικοί αθεϊστικοί κύκλοι, δεν έχει θέση σε μια Ευρώπη, η οποία στηρίζεται στον σεβασμό της προσωπικής ελευθερίας. Στην τάση που παρουσιάζουν ορισμένες ομάδες του μαχητικού σεκουλαρισμού να ζητούν να επιβάλουν τις δικές τους αρχές γενικώς στην Ευρώπη, είμαστε υποχρεωμένοι ως χριστιανοί να υπερασπισθούμε το δικαίωμα των Εκκλησιών μας να ρυθμίζουν ελεύθερα τη συμπεριφορά τους σύμφωνα με τις δικές τους παραδόσεις και να διακηρύσσουν δημόσια τις χριστιανικές τους πεποιθήσεις.

3. Οι Εκκλησίες της Ευρώπης οφείλουν προσέτι να υπενθυμίζουν προς όλες τις κατευθύνσεις ότι η ήπειρός μας είναι πολύ ευρύτερη από ό,τι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Και ότι αποτελούν τον αυτονόητο πνευματικό δεσμό με όλες τις ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες ακόμη δεν ανήκουν σ' αυτή, επιμένοντας στην ανάγκη συνδιαλλαγής και συμφιλίωσης. «Η Ευρώπη είναι ένα σύμπλεγμα από άπειρες αντιθέσεις. Διαφορετικές και πολύ συχνά αντίθετες ψυχικές διαθέσεις γενιούνται στον Βορρά και τη Μεσημβρία, στη Δύση και την Ανατολή..... Το ευρωπαϊκό πνεύμα

προϋποθέτει την κατανόηση της αρμονίας του ευρωπαϊκού συνόλου..... Η μεγάλη αξία αυτού του συνόλου είναι ότι κατόρθωσε να ενώσει σε μια ανώτερη σύνθεση τις αντιθέσεις που το αποτελούν» (Γ. Θεοτοκάς)¹⁵. Οι Εκκλησίες της Ευρώπης καλούνται να συμβάλουν στην αρμονική συμβίωση των ευρωπαϊκών λαών δείχνοντας σεβασμό στην ποικιλία των παραδόσεών τους· καλούνται να εργασθούν για μια ενότητα σεβόμενη τη διαφορετικότητα.

4. Το σημαντικότερο όμως για τους Χριστιανούς είναι η εσωτερική ανανέωση και ουσιαστική βίωση των αρχών του Ευαγγελίου. Ένας επιφανειακός και συμβατικός Χριστιανισμός δεν μπορεί να προσφέρει κάτι το ουσιαστικό.

Επιβάλλεται, κατά πρώτο λόγο, οι χριστιανοί να διατηρήσουμε τον οργανικό δεσμό με τις ρίζες μας. Να βιώνουμε στο σήμερα το μυστήριο της Αγάπης του Θεού, της ταπεινώσεως, της αυτοθυσίας, της αλληλεγγύης, της ειλικρινούς αγάπης προς όλους.

Για να ανταποκριθούν στον ιστορικό τους ρόλο οι Εκκλησίες και να συμβάλουν στην πνευματική πορεία της Ευρώπης, θα χρειασθεί πριν από όλα να είναι συνεπείς στον μυστηριακό-σωτηριολογικό τους χαρακτήρα. Να μην καταντήσουν σαν μερικά από τα πολλά NGO (Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς), όπως ορισμένοι θα προτιμούσαν. Η Εκκλησία πρέπει να είναι φανέρωση του μυστηρίου της οικονομίας του Θεού εν Χριστώ δια του Αγίου Πνεύματος. «Σώμα Χριστού», χώρος όπου τελεσιουργείται η μεταμόρφωση του ανθρώπου, η υπέρβαση της υπαρξιακής του αγωνίας, η ένωσή του με τον Θεό της αγάπης. Ευχαριστιακή κοινότητα πιστών, που βιώνει τη λύτρωση από τη φθορά, που απαντά στις βαθύτερες πνευματικές αναζητήσεις του ανθρώπου, που προσφέρει την πνευματική αναγέννηση, τη νοσηματοδότηση της ανθρώπινης υπάρξεως· που βοηθεί τον άνθρωπο να αντιμετωπίζει τη ζωή και τον θάνατο με την πνοή και τη δύναμη της Αναστάσεως.

Γ´

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ

1. Οι χριστιανοί της Ευρώπης έχουν ιστορικό χρέος να συνεχίσουν να συμβάλλουν ουσιαστικά στη στήριξη των πνευματικών αξιών που γεννήθηκαν στους κόλπους τους και να εκφράζουν το βαθύτερο μήνυμά τους. Επισημαίνω μερικές βασικές από αυτές:

α. Τονισμός της *αξιοπρεπείας του κάθε ανθρώπινου προσώπου* ως βασικού ανθρώπινου δικαιώματος. Η αρχή αυτή, που αποτέλεσε το θεμέλιο της νομοθεσίας των ευρωπαϊκών κρατών, στηρίχθηκε σε ένα υποσυνείδητο, που διαμορφώθηκε από τη χριστιανική πίστη. Όπως επισημαίνει ο Μπερντιάγεφ, «Ο ανθρωπισμός, και συνεπώς η αξιοπρέπεια του ανθρώπου, μπορεί να αναγεννηθεί μόνο από τα θρησκευτικά βάθη.... Η αξιοπρέπεια του προσώπου προϋποθέτει την ύπαρξη του Θεού»¹⁶. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν αποτελεί μια αόριστη αστική

υπερηφάνεια. Στηρίζεται στην πίστη ότι ο άνθρωπος είναι ιερό πρόσωπο, δημιούργημα του προσωπικού Θεού.

β. Συνέπεια της προηγούμενης αρχής είναι ο σεβασμός προς κάθε ανθρώπινο πρόσωπο, ανεξαρτήτως καταγωγής, φύλου, παιδείας, θρησκευτικών πεποιθήσεων, καθώς και η διασφάλιση της ελευθερίας του. Η ελευθερία είναι μία από τις πιο κεντρικές ιδέες του Χριστιανισμού. Ο ελεύθερος Θεός έπλασε τον άνθρωπο ελεύθερο και γι' αυτό υπεύθυνο για τις πράξεις του. Αξιοπρέπεια, ελευθερία και υπευθυνότητα αλληλοπεριχωρούνται. Σχετικά με την ατομική ελευθερία, όπως παρατηρεί ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, πρέπει «να λεχθεί ότι η ελευθερία μας δεν είναι μόνο προσωπική αλλά διαπροσωπική. Ως ανθρώπινα όντα δεν δυνάμεθα να είμεθα γνησίως ελεύθεροι μένοντας εν απομονώσει, αρνούμενοι τη σχέση μας με τους συνανθρώπους μας. Δυνάμεθα να είμεθα γνησίως ελεύθεροι εάν γίνωμεν μέρος μιας κοινότητας άλλων ελευθέρων προσώπων. Η ελευθερία δεν είναι μοναχική, είναι κοινωνική».

γ. Η βιβλική πίστη περί γάμου και οικογενείας διαμόρφωσε τις αρχές για τη μονογαμία, που αποτέλεσε το κύτταρο της ευρωπαϊκής κοινωνίας, και καθόρισε τις σχέσεις των δύο φύλων. Τόνισε και ενέπνευσε την πιστότητα και την προσωπική απάρνηση ως βασικό στοιχείο για την αντοχή του. Αν διαταραχθεί η βασική αυτή δομή, η κοινωνία οδηγείται στην παρακμή. Οι χριστιανοί της Ευρώπης έχουμε το δικαίωμα αλλά και το καθήκον να υπερασπισθούμε τις αλήθειες αυτές, στις οποίες στηρίχθηκε ό,τι πιο μεγαλειώδες και αγνό δημιούργησε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός¹⁸.

δ. Κάθε πιστός χριστιανός οφείλει να είναι υπεύθυνος πολίτης της χώρας του και γενικότερα της Ευρώπης. Να κινείται με συνέπεια, εντιμότητα και δημιουργικότητα, να συμβάλλει στη διαμόρφωση της κοινωνίας προσώπων, ενισχύοντας την δικαιοσύνη, την ισότητα, την αλληλεγγύη σε επάλληλους κύκλους· αρχίζοντας από τον συγκεκριμένο λαό στον οποίον ανήκει, αγκαλιάζοντας όλους τους λαούς της Ευρώπης και επεκτείνοντας το ενδιαφέρον του για την επικράτηση των αξιών αυτών σε όλη τη γη.

ε. Σοβαρή επικαιρότητα αποκτά και το ασκητικό ήθος της λιτότητας και εγκράτειας, που ακραιφνέστερα έχει τονισθεί στην Ανατολική Χριστιανοσύνη. Η καλλιέργειά του μπορεί να συμβάλει ως ανάχωμα στον χείμαρρο του καταναλωτισμού, ο οποίος απειλεί να κατακλύσει τη ζωή μας με συσσώρευση αχρήστων πραγμάτων που προβάλλονται ως αναγκαία.

στ. Παρά την πρόοδο και τις πολλές εξελίξεις του δυτικού πολιτισμού, ορισμένα χαρακτηριστικά του ανθρώπου παραμένουν σταθερά στους αιώνες : Η πλεονεξία, η βία, η αλαζονεία, η υποκρισία, γενικά η αμαρτία. Ιδιαίτερα στην εποχή μας έχουν προστεθεί οι αναστατώσεις που φέρνουν στην ατομική και στην κοινωνική ζωή τα ναρκωτικά, το Aids, η αίσθηση μοναξιάς και κενού, η έλλειψη νοήματος στη ζωή. Ασφαλώς δε τα προβλήματα δεν τα λύνουν οι γενικόλογες ιδέες και η ξύλινη γλώσσα που επαναλαμβάνει μηχανικά λέξεις με ιερή σημασία. Ποιος θα μεταφέρει παλμό ζωής ; Χρειάζεται πίστη και ενθουσιασμός για την πορεία της Ευρώπης, πίστη στον άνθρωπο και το μέλλον του. Κρυστάλλινη πηγή αυτού του είδους πίστεως παραμένει η αλήθεια του Ευαγγελίου.

ζ. Η μεγαλειώδης όμως συμβολή της χριστιανικής πίστεως υπήρξε – και παραμένει εις το διηνεκές - η *αρχή της αγάπης*, με το εύρος, το βάθος και το ύψος που δόθηκε στην έννοιά της. Μέσα σ' αυτή, ιδιαίτερη σημασία έχει ο τονισμός της συγγνώμης. Η δυνατότητα συγχωρήσεως εξουδετερώνει αντιθέσεις και πολύμορφες έχθρες, για να οδηγήσει στην ουσιαστική συμφιλίωση ατόμων και λαών. Η έμπνευση που προσέφερε η χριστιανική πίστη σε εκατομμύρια πιστούς για τη βίωση της συγχωρητικότητας και της αγάπης είναι ιστορικά τεκμηριωμένα. Χωρίς αγάπη, ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χάνει την πνοή, τη δύναμη και την ομορφιά του.

Η αναζωογόνηση λοιπόν και όχι η περιθωριοποίηση της χριστιανικής πίστεως, η βίωση της ουσίας, της δυνάμεως και του κάλλους της θα βοηθήσουν τις ευρωπαϊκές κοινωνίες να διατηρήσουν την ταυτότητά τους και να αναπτύξουν τις αξίες που αποτελούν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, καθώς και τον δημιουργικό δυναμισμό τους.

2. Για να βρισκόμαστε οι χριστιανοί στην πνευματική εμπροσθοφυλακή της σύγχρονης Ευρώπης, οφείλουμε να δίνουμε μεγαλύτερη προσοχή και σε μερικά γενικότερα κρίσιμα προβλήματα

α. Επιβάλλεται να αντισταθούμε στη χρησιμοποίηση της θρησκείας για πολεμικές συγκρούσεις, καθώς και για τη στήριξη και τόνωση της τρομοκρατίας. Στην εποχή μας, οι θρησκείες εξακολουθούν να έχουν επιρροή, αλλά βεβαίως δεν καθορίζουν τις αποφάσεις των πολιτικών ηγετών και των οικονομικών παραγόντων. Οι τελευταίες λαμβάνονται βάσει άλλων κριτηρίων και συμφερόντων. Συγχρόνως όμως, ηγετικά χείλη των αντιμαχομένων χρησιμοποιούν τη θρησκευτική ορολογία επικαλούμενοι τον Θεό. Η θρησκευτική λοιπόν συνείδηση καλείται να αντισταθεί, ώστε να μείνει το θρησκευτικό συναίσθημα στον ιερό ρόλο του : την ειρήνευση, την καταλλαγή, τη συγγνώμη, την επούλωση των τραυμάτων.

β. Στον προηγούμενο αιώνα, τον ρόλο του πρωταγωνιστού για την κοινωνική δικαιοσύνη και του υπερασπιστού των φτωχών είχε κατεξοχήν αναλάβει το κομμουνιστικό κίνημα βασισμένο σε αθεϊστικές προϋποθέσεις. Στον αιώνα μας, βλέπουμε να διεκδικούν έναν τέτοιο πρωταγωνιστικό ρόλο προστασίας και υπερασπίσεως των φτωχών ορισμένες Ισλαμικές ομάδες. Θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα να επιτρέψουμε και στον αιώνα μας ο χριστιανικός κόσμος να σταθεί αδιάφορος στο θέμα της φτώχειας και οι χριστιανοί να συμμαχούν κυρίως με τα στρώματα των πλουσίων και των κραταιών, αδιαφορώντας για τα εκατομμύρια των συνανθρώπων, μας, στην Ευρώπη και γενικότερα στον κόσμο όπου ζουν (ή, ακριβέστερα αργοπεθαίνουν) κάτω από το όριο της φτώχειας. Όπως χαρακτηριστικά παρατήρησε πρόσφατα ο Μοχάμαντ Γιούνους (Νόμπελ Ειρήνης του 2006), το 60% των κατοίκων της γης ζει μόνο με το 6% των πόρων της¹⁹. Η παρουσία της Εκκλησίας οφείλει να είναι αδιάκοπα προφητική και κριτική στα διάφορα φαινόμενα αναλγησίας απέναντι στην εξαθλίωση. Με θυσιαστική άσκηση της διακονίας της, δίνοντας το παράδειγμα με ζωή λιτότητας και εγκρατείας.

γ. Οι πνευματικές αρχές, στις οποίες θεμελιώθηκε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, έχουν πανανθρώπινη εμβέλεια. Η νέα Ευρώπη δεν δικαιούται να

κλεισθεί στον εαυτό της ή να ενεργεί με βάση τα εκάστοτε δικά της συμφέροντα. Είχε και έχει οικουμενική ευθύνη. Το οικουμενικό αυτό όραμα, άμεση συνέπεια της χριστιανικής συνειδήσεως, αποτελεί μια αναμφισβήτητη πνευματική ευρωπαϊκή αξία. Η Ευρώπη, που στον προηγούμενο αιώνα αντιμετώπισε υπεροπτικά και ωφελιμιστικά τους λαούς άλλων ηπείρων, είναι καιρός να συγκροτήσει την οικουμενική συνείδηση και σκέψη της για να εκτελέσει το χρέος της στην ανθρωπότητα, ιδίως σε ό,τι αφορά στην εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και δικαιοσύνης.

Οι χριστιανοί της Ευρώπης οφείλουν να λαμβάνουν πρωτοποριακές πρωτοβουλίες σε παγκόσμια προβλήματα και να πρωτοστατούν στον αγώνα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, για την ειρήνη απανταχού της γης. Οραματιζόμαστε μια Ευρώπη, η οποία – εμπνεόμενη από τα χριστιανικά ιδανικά του σεβασμού προς την αξία του κάθε ανθρώπου, της ελευθερίας και της αγάπης – θα αγωνίζεται για την ορθή εξέλιξη της παγκοσμιοποιήσεως· ώστε, αντί μιας διαδικασίας που μετατρέπει λαούς και ανθρώπους σε άψυχο υλικό, χρήσιμο για την οικονομική και πολιτική εκμετάλλευση μιας ανώνυμης ολιγαρχίας, να προχωρήσουμε σε μια παγκοσμιοποίηση δικαιοσύνης και αλληλεγγύης.

δ. Κύκλοι οι οποίοι επιδιώκουν να υποτιμήσουν τη συμβολή της χριστιανικής πίστεως στην Ευρώπη επικαλούνται συχνά την απόλυτη κυριαρχία της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Ορισμένοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι αυτές συγκρούονται με την πίστη. Η χριστιανική πίστη, μέσα στα πλαίσια του γενικού σεβασμού της ελευθερίας του ανθρωπίνου προσώπου, αποδέχεται και την ελευθερία για αυθεντικότερη γνώση. Ειδικότερα, η Ορθόδοξη Εκκλησία, έχει αποφύγει να επιζητεί να κηδεμονεύσει την εξέλιξη της επιστημονικής προσπαθείας, να σπεύδει να λαμβάνει θέση για κάθε εμφανιζόμενο νέο επιστημονικό ερώτημα, όπως είχαν την τάση να κάνουν ορισμένες Εκκλησίες στη Δύση. Για την Ορθόδοξη συνείδηση η ελευθερία της έρευνας αποτελεί θεόσδοτο δώρο στον άνθρωπο.

Ευτυχώς, στην Ανατολική παράδοση έχει αποφευχθεί κατά το δυνατόν κάθε σύγκρουση μεταξύ επιστήμης και θεολογίας, λόγω της διπλής μεθοδολογίας των Ορθοδόξων Πατέρων, η οποία θεμελιούται στην οντολογική διάκριση μεταξύ κτιστού και ακτίστου. Συγχρόνως όμως με αυτή την κατάφαση, η χριστιανική σκέψη επισημαίνει : πρώτον, τους κινδύνους που κρύβονται πίσω από ορισμένα επιστημονικά επιτεύγματα· δεύτερον, τα όρια της ανθρωπίνης γνώσεως· και τρίτον, την ύπαρξη μιας άλλης «γνώσεως». Αν υπογραμμίζουμε τον σεβασμό στην ελευθερία και την αξία της επιστημονικής έρευνας, στην επόμενη φάση της εφαρμογής και της χρησιμοποίησεως της νέας γνώσεως, με τον ίδιο και μεγαλύτερο ενθουσιασμό τονίζουμε τη σημασία και την αξία μιας άλλης κατηγορίας υπαρκτικής, της Αγάπης. Αυτή δεν υπάγεται άμεσα στο επιστημονικό πεδίο, αποδεικνύεται όμως πολλαπλά απαραίτητη για την ορθή οριοθέτηση της ελευθερίας και την αξιοποίηση των καρπών της επιστήμης, με τον περιορισμό του εγωκεντρισμού και την ουσιαστική κοινωνία με τον συνάνθρωπο, την τελική ενότητα αλήθειας, κάλλους και αγάπης²⁰.

Αγαπητοί μου,

Στις αρχές του προηγούμενου αιώνας, ο Oswald Spengler υποστήριξε ²¹ ότι υπάρχει μια φυσική ιστορική εξέλιξη των μεγάλων πολιτισμών, γέννηση, ανάπτυξη, ανθοφορία, καρποφορία και γήρανση, με κατάληξη τον θάνατο. Η άποψή του ήταν ότι ο Δυτικός πολιτισμός έχει φθάσει στην τελική αυτή φάση. Αντίθετα προς αυτή την άποψη ορθώθηκαν πολλές φωνές, μεταξύ των οποίων διακρίνεται του Arnold Toynbee ²². Ο τελευταίος επισημαίνει τη διαφορά μεταξύ υλικής και τεχνολογικής προόδου αφενός, και της γνησίας προόδου αφετέρου, την οποία ονομάζει spiritualization («πνευματοποίηση»). Βλέπει τις ρίζες της κρίσεως του Δυτικού κόσμου στην απομάκρυνση από το θρησκευτικό βίωμα και στην υιοθέτηση μιας λατρείας της τεχνολογίας, του έθνους, της στρατοκρατίας. Και ταυτίζει την κρίση με την εκκοσμίκευση. Ως θεραπευτική αγωγή θεωρείται η επανενδυνάμωση του θρησκευτικού στοιχείου. Στην αντίληψη περί βιολογικής παρακμής αντιτάσσει τη βουλητική θέση που βασίζεται στο σφρίγος και τη ζωτικότητα των δημιουργικών μειονοτήτων και των διακεκριμένων προσωπικοτήτων.

Τέτοιες προσωπικότητες καλούνται να προσφέρουν στην Ευρώπη από τις τάξεις τους οι χριστιανοί : ανθρώπους πίστεως, ακέραιους, υπεύθυνους, ελεύθερους από την πλεονεξία και την υποκρισία, ελεύθερους από τις συμβατικότητα και τις φοβίες του αιώνας τούτου, ανιδιοτελείς, με πνεύμα θυσίας, που πιστεύουν και αγωνίζονται για την πανευρωπαϊκή και παγκόσμια ειρήνη, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη και πρόοδο.

Έτσι, διαμορφώνονται οι δημιουργικές μειονότητες, που θα βοηθήσουν την Ευρώπη να ανακαλύψει και να αναπτύξει τα καλύτερα στοιχεία της κληρονομιάς της και να προχωρήσει σε μία νέα πνευματική ακμή.

---

¹ G. Davie, *Religion in Modern Europe. A Memory Mutates*, Oxford University Press, Oxford 2000. R. Remond, *Religion and Society in Modern Europe*, Oxford 1999. G. Vincent and J.P. Willaine, *Religions et transformation en Europe*, Presses Universitaires, Strasbourg 1993.

² Αναλυτικότερα, Α. Yannoulatos, «Emerging perspectives on the Relations of Christians to Peoples of Other Faiths», *International Review of Mission* 77 (1988), pp. 332-346. Αναστάσιος (Γιαννουλάτος), «Σχέσεις της Ορθοδοξίας με τις άλλες θρησκείες», *Ζωντανή Ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο*, επιμέλεια Α. Walker και Κ. Καρρά, Εστία, Αθήνα 2001, σελ. 43-62, 260-262.

³ Σημειώνω χαρακτηριστικά τα λόγια ενός από τους συντηρητικούς θεολόγους της Ορθοδόξου Εκκλησίας, του Καθηγητού και Ακαδημαϊκού Ιωάννου Καρμίρη σε μια από τις τελευταίες του ομιλίες στην Ακαδημία Αθηνών («Η παγκοσμιότητα της εν Χριστώ σωτηρίας»): «Ου μόνον οι χριστιανοί αλλά δύνανται να γίνονται και οι μη χριστιανοί, οι άπιστοι ή τα έθνη «συγκληρονόμα και σύσσωμα και συμμετοχα της επαγγελίας εν Χριστώ Ιησού» (Εφες. 3:6) *δια της Εκκλησίας* εις την οποίαν δύνανται να ανήκωσι αοράτως και οι εθνικοί, οι ετερόδοξοι, επί τη βάσει και δυνάμει της εαυτών πίστεως και της χορηγούμενης αυτοίς δωρεάν υπό του Θεού σωτηρίου χάριτος των εχουσών οιονεί εκκλησιαστικόν χαρακτήρα» - Ι.Ν. Καρμίρη, «Η παγκοσμιότητα της εν Χριστώ σωτηρίας», *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών*, έτος 1980, τόμ. 55, Αθήνα 1981, σελ. 261-289. Του αυτού, «Η σωτηρία των εκτός της Εκκλησίας ανθρώπων του Θεού», *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών*, έτος 1981, τόμ. 56, Αθήνα 1982, σελ. 391-434.

⁴ «Μήνυμα αγάπης χωρίς διακρίσεις στέλνουν οι προκαθήμενοι των Ορθοδόξων Εκκλησιών από τα Ιεροσόλυμα», εφημ. *Καθημερινή* 8-1-2000, *Ελευθεροτυπία* 8-1-2000.

- ⁵ *A Handbook of Churches and Councils. Profiles of Ecumenical Relationship* (compiled by H. van Beek), WCC, Geneva 2006, p. 361.
- ⁶ G. Davie, *μν. εργ., σ. 9-10.*
- ⁷ *A Handbook of Churches and Councils* (βλ. σημ. 8), σ. 455.
- ⁸ G. Davie, *μν. εργ., σ. 10.*
- ⁹ Ρουμανία 94% - *A Handbook of Churches and Councils*, σελ. 437. Ελλάδα 95%, *A Handbook of Churches and Councils*, σ. 401.
- ¹⁰ I. Alfeyef, *Orthodox Witness Today*, WCC Geneva 2006. Πρβλ. A Dierkens (ed.), *Pluralisme religieux et laïcité dans l' Union européenne*, éd. Université de Bruxelles, Bruxelles 1994.
- ¹¹ Αναστασίου (Γιαννουλάτου), «Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι στην Ευρώπη σήμερα. Η συμβολή τους στην ανάπτυξη κοινώς αποδεκτών αξιών», *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών*, τόμ. 76, τεύχ. β' (201), σελ. 581-594.
- ¹² Ch. Townshend, *Terrorism. A Very Short Introduction*, Oxford University Press, Oxford 2002. Ελλην. Μετάφρ. Σ. Ρέντα, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2006, σ. 127.
- ¹³ Π.χ. Πρόσφατη Ανακοίνωση των Μονών του Αγίου Όρους για τις ως άνω κινήσεις Οικουμενικού Πατριαρχείου και Εκκλησίας Ελλάδος με το Βατικανό. – Εφημ. *Ελεύθερος*. 4-1-2007.
- ¹⁴ Βλ. άρθρα διαφόρων, *Ορθόδοξη Θεολογία και Οικουμενικός Διάλογος* (επιμ. Π. Βασιλειάδη), Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2005.
- ¹⁵ Γ. Θεοτοκάς, *Ελεύθερο πνεύμα*, Εστία, Αθήνα 1988, σ. 8-9.
- ¹⁶ N. Berdyaev, «*Puti Gumanisma*», *Istina i. Otkrovenie*, St. Petersburg 1996, p. 194: παρά I. Alfeyef, *μνημ. εργ. σελ. 237.*
- ¹⁷ Speech of His All Holiness The Ecumenical Patriarch Bartholomew at the London School of Economics (LSE) for the London Hellenic Society, «The Role of Religion in a changing Europe» (3rd November 2005), <http://www.ec.patr.gr>.
- ¹⁸ Joseph Cardinal Ratzinger (Pope Benedict XVI), *Values in a Time of Upheaval*, Crossroad, New York, Ignatius Press, San Francisco 2006, σ. 148.
- ¹⁹ Συνέδριο του Εθνικού Κόμματος του Κογκρέσου της Ινδίας, με θέμα «Ενδυνάμωση της Πολιτικής για την Ειρήνη και τη Μη Βία» (Ιανουάριος 2007).
- ²⁰ Βλ. Περισσότερα Αναστασίου Γιαννουλάτου, «Η Ορθοδοξία προ της ραγδαίας εξελίξεως των θετικών επιστημών», *Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο : «Επιστήμη, τεχνολογίες αιχμής και Ορθοδοξία»*, 4 έως 8-10.2000, Αθήνα 2002, σ. 33-43.
- ²¹ *Der Untergang des Abendlandes*, 2 Τόμοι, 1^η έκδ. Μόναχο 1918-22. Βλ. *Μνημ. έργον* σε σημ. 18, σ. 140-141.
- ²² A. J. Toynbee, *A Study of History*, abridged ed., Oxford 1987.

Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΑΣ (Από τον Όμηρο έως σήμερα)

Του Στρατηγού ε.α. Δ. Σκαρβέλη
Επιτίμου Α/ΓΕΕΘΑ – Ακαδημαϊκού

Το κείμενο που ακολουθεί, είναι από ομιλία του Στρατηγού ε.α. Σκαρβέλη Δημητρίου, σε Διεθνές Συνέδριο που έλαβε χώρα τον Ιούλιο 2008 στη Χίο, με πρωτοβουλία της ΟΜΗΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ και της EUROCLASSICA, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, με θέμα τον ελληνικό πολιτισμό και τα ελληνικά γράμματα και αναφορά στον ποιητή των ποιητών, τον Όμηρο

Σε ένα συνέδριο, όπως αυτό που αρχίζει σήμερα, με αναφορά στον Όμηρο, το θέμα που έχουμε επιλέξει, φρονώ ότι εμπίπτει στους σκοπούς και στις επιδιώξεις του.

Κυρίες και Κύριοι,

Ανάμεσα στα πολλά περίεργα και παράδοξα της εποχής μας που έχουν σχέση με την επιχειρούμενη από κάποιους αναθεώρηση της ιστορίας μας, είναι και η άποψη για την ασυνέχεια των νεοελλήνων σε σχέση με τους αρχαίους Έλληνες.

Η γλώσσα όμως, που είναι από τα πλέον ουσιώδη και ζωντανά κριτήρια της ιστορικής συνέχειας κάθε έθνους, συνιστά ένα τείχος αζεπέραστο για τους θιασώτες της ασυνέχειας και με την καθημερινή χρήση της μαρτυρεί και θα μαρτυρεί εις το διηνεκές, την αδιάκοπη και αδιάσπαστη πορεία του ελληνισμού ανά τους αιώνες.

Τούτο δε, διότι η γλώσσα της σήμερα είναι η γλώσσα του χθες, ενός «χθες» που εκτείνεται έως την εποχή του Ομήρου, στα έπη του οποίου έχει τις ρίζες της. Αυτή τη συνέχεια της γλώσσας, που είναι συνυφασμένη με τη συνέχεια του έθνους μας, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε εδώ σήμερα, σαν αποτέλεσμα μιας πολύ περιορισμένης έρευνας, κατά ένα τρόπο άμεσο και πρακτικό, καθόλου θεωρητικό, με αναφορά σε όρους και εκφράσεις που είναι και σήμερα σε χρήση.

Μη όντας φιλόλογος, πολύ περισσότερο γλωσσολόγος, (αν και πιστεύω ότι η γλώσσα είναι υπόθεση όλων μας και όχι μόνο των ειδικών) αρκέστηκα να περιορίσω την έρευνά μου, στο δικό μου γνωστικό αντικείμενο, το στρατιωτικό τομέα, σαν πρώην στρατιωτικός. Και εξεπλάγην και εγώ, όταν προχωρώντας ανεκάλυπτα ότι, η στρατιωτική γλώσσα, ειδικότερα η στρατιωτική ορολογία που είναι σήμερα σε χρήση, έχει ομηρικές και γενικά αρχαιοελληνικές τις καταβολές της.

Μπορώ λοιπόν να υπερηφανεύομαι δικαίως για το Στρατό – λέγοντας Στρατό εννοώ τις Ένοπλες Δυνάμεις – εφόσον μέσα στα πλαίσια της αποστολής του, που τον καθιστά φύλακα της εθνικής μας ακεραιότητας, καθόλου τυχαία αλλά καταφανώς συνειδητά, έχει καταστεί και φύλακας της γλωσσικής κληρονομιάς μας,

στο βαθμό που και σήμερα χρησιμοποιεί λέξεις και όρους από το γλωσσικό θησαυρό μας, στη διεκπεραίωση των λειτουργικών αναγκών του.

Η χρήση μάλιστα του γλωσσικού μας θησαυρού είναι τόσο εκτενής, ώστε να καταστεί αναγκαία η συγγραφή λεξικών στρατιωτικής ορολογίας, για την καλύτερη κατανόηση των στρατιωτικών όρων. Στους όρους αυτούς περιλαμβάνεται και μεγάλος αριθμός στρατιωτικών «παραγγελμάτων», που επιτάσσουν την εκτέλεση καθορισμένου επακριβώς έργου. Σχεδόν όλα έχουν ληφθεί από την πλούσια δεξαμενή της γλώσσας μας.

Και για του λόγου το αληθές προβαίνω αμέσως στη δειγματοληπτική παρουσίαση λέξεων.....

Από τον Όμηρο : πόλεμος, μάχη, στρατός, πεζός, άρμα, αμύνομαι, επαπειλώ, σκοπός, ριπή πυρός, φάλαγξ, ηγήτωρ, ξίφος, αορτήρ, ζωστήρ, πόρπη, ιμάντας, θώραξ....

Από τον Θουκυδίδη : στόλος, φρουρός, πορεία, στρατεία (εκστρατεία), οπλίτης, ακάτιον, ναυμαχία, αιχμάλωτος, ξύμμαχος (σύμμαχος), εχθρός, ασφάλεια, εμβολή (...λίζω), κατάστρωμα, πρύμνα, πεζικόν.....

Από τον Ξενοφώντα : στρατιώτης, στράτευμα, στρατηγός, ναύαρχος, ύπαρχος, όπλον, εξοπλίζω, έφοδος, ενέδρα (...δρεύω), αυτόμολος, παρελαύνω, σάλπιγξ, ακροβόλισις, αγχέμαχα όπλα, οπισθοφυλακή, επιτίθεμαι, εκχειρία.....

Επίσης παρουσιάζω κάποια στρατιωτικά «παραγγέλματα» από αρχαίους συγγραφείς που είναι και σήμερα σε χρήση :

«εις τα όπλα» για την συνέγερση του στρατιωτικού τμήματος.

«άγε εις τα όπλα» ως ανωτέρω (από Κύρου Ανάβαση και Τακτικά Λέοντος Σοφού).

«εις παράταξιν» για τη λήψη ορισμένου σχηματισμού από τμήμα πεζικού

«τις ει» από σκοπό προς αναγνώριση προσεγγίζοντος ατόμου

«»πυρ ομάδον» βολή ομαδική

«όρθωσον» κουπιά σε κάθετη θέση

«πτέρωσον» κουπιά σε οριζόντια θέση

«επί σκοπόν» λήψη σκόπευσης

«κέλευσον» διατάξατε

«ελίγδην πλους» πορεία σκάφους με ελιγμούς

«έφοδος» εξόρμηση προς κατάληψη αντικειμενικού σκοπού.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και άλλες λέξεις που χρησιμοποιούνται και σήμερα ευρέως από τη στρατιωτική γλώσσα και ορολογία.

Σχετικές με τη στρατιωτική περιβολή : χιτών (...τώνιο), κολόβιον, ζωστήρ, τελαμών, σκελέα, ποδεία, χειρόκτια, περιβραχιώνιον, περικνημίσ, παράσημον, λοφίον, αορτήρ, εμβάς (...δες), αρβύλη.....

Σχετικές με τον εξοπλισμό : ξίφος, ξιφίδιον, σπαθίον (σπάθη), κράνος, βολίς, βέλος (στοιχείον τροχιάς), ακίς, (ακή στοχάστρου), περόνη, αγχέμαχα όπλα, κιλλίβας, λόγχη, θώραξ....

Σχετικές με το ναυτικό : άκατος, αναβάθρα, ανάκρουσις, άγκυρα, καθολκή (καθέλκυσις), παραβολή, ναύσταθμος, δρόμων, ακρόπρωρον, πώρα, πρύμνα, σχεδία, ιστίον, έρμα, πηδάλιο, σκαλμός, σκάφος....

Σχετικές με βαθμούς ιεραρχίας : στρατηγός, ναύαρχος, υποστράτηγος, ταξίαρχος, συνταγματάρχης, ταγματάρχης, λοχαγός, δεκαδεύς (.....νεύς), στρατιώτης, ναύκληρος, κελευστής, ναύτης.....

Σχετικές με τίτλους θέσεων : στρατηλάτης, μεράρχης (.....ρχος), αρχικυβερνήτης, κυβερνήτης, αρχιεπιστολεύς, επιστολεύς, υπασπιστής, στρατοπεδάρχης, φρούραρχος, περιπόλαρχος (...ρχης)....

Σχετικές με στρατολογική κατάσταση : έφεδρος, άτακτος, μισθοφόρος, υπηρεσία...

Σχετικές με τροφοδοσία : εφόδιον, σιτηρέσιον, μισθός, επιμελητεία, οψώνιον, άριστον, προάριστον..

Το πλείστον των λέξεων αυτών έχουν ομηρική την προέλευσή τους.

Είναι εκπληκτικό ότι οι λέξεις αυτές και τα παραγγέλματα παρέμειναν στη μακραίωνα διαδρομή τους αυτούσιες κατά τη γραφή και την προσφορά, εννοιολογικώς δε αναλλοίωτες.

Ός προς την εκμάθηση και τη χρήση τους από τους πλέον ολιγογραμμάτους και στα παλαιότερα χρόνια αγραμμάτους, των οπλιτών και ναυτών, είναι διαπιστωμένο ότι ουδεμία παρουσιάζουν δυσκολία. Γι' αυτό και ποτέ δεν προέκυψε η ανάγκη της αντικατάστασής τους με νεώτερες λέξεις (της δημοτικής ή νεοελληνικής γλώσσας). Για να καταρριφθεί έτσι και το επιχείρημα που προβάλλεται έντονα, αυτό της δυσκολίας εκμάθησης και χρήσης αρχαϊκών λέξεων από το λαό.

Όπως ήδη ανέφερα το πλείστον των λέξεων είναι ομηρικής προέλευσης. Ο αείμνηστος Καθηγητής Ι. Θεοδωρακόπουλος σε πανελλήνιο συμπόσιο είπε τα ακόλουθα..... «στον Όμηρο το 60% των λέξεων είναι ίδιες με τις λέξεις που έχει σήμερα ο λαός στο στόμα του. Κι' αυτό το γεγονός ένα σημαίνει, τη συντηρητικότητα της ελληνικής γλώσσας. Αυτό που σας λέγω είναι πόρισμα σπουδής. Ο σύγχρονος Γερμανός δεν μπορεί να διαβάσει τα κείμενα της γλώσσας του, όπως ήσαν πριν 500 χρόνια. Εμείς μπορούμε. Δεν χωρίζονται τα Νέα από τα Αρχαία Ελληνικά. Είναι λάθος μεγάλο και βαρύ. Αν επικρατήσει η γνώμη ότι πρέπει να χωρισθούν τα Νέα από τα Αρχαία Ελληνικά, κινδυνεύουμε να πτωχεύσουμε. Και δεν μπορεί ένα λαός που έχει πίσω του τόση ιστορία να κηρύξει μόνος του την πτώχευσή του». (Από το βιβλίο της Τζιροπούλου-Ευσταθίου με τίτλο «Όμηρος Τηλεμάχου Οδυσσεΐδης»).

Θα αναφερθώ και σε λόγια του Νομπελίστα Ποιητή μας Ελύτη.... «η γλώσσα που μας παρέδωσε ο θεϊός ποιητής, ο Όμηρος, διασφάλισε τη συνέχεια του ελληνισμού στους αιώνες και παρά την κακομεταχείριση και τις άφρονες παρεμβάσεις που της κάνουμε η δύναμή της θα μένει πελώρια και ακατανίκητη στους αιώνες και μπορεί κανείς να ειπεί, πως και μόνο με την βαθειά αγάπη στην ψυχή των Ελλήνων για την ιστορία τους και τη γλώσσα τους, δεν θα κινδυνεύσει ποτέ ο Ομηρικός Παρθενώνας, όπως αποκαλούσε την Ομηρική γλώσσα ο Παλαμάς.

Ο συνάδελφός μου ο Ναύαρχος Κων/νος Καταγάς, παρών νομίζω στο συνέδριο, μαρτυρεί ότι βρήκε, στους 30 μόνο πρώτους στίχους της Ιλιάδος, τόσα ουσιαστικά, επίθετα και ρήματα, που είναι και σήμερα σε χρήση, ώστε να υπερβαίνουν και το ποσοστό 60% του καθηγητή Θεοδωρακόπουλου που προανέφερα.

Ιδού αυτά προβαλλόμενα :

Ουσιαστικά : μήνις, θεά, άλγος, ψυχή, Άδης, κύων, βουλή, άναξ, ανήρ, υιός, βασιλεύς, νόσος, στρατός, λαός, στέμμα, σκήπτρο, δώμα, πόλοις, παις, ιερεύς, θυμός, μύθος, γέρων, γήρας, οίκος, πατρίς.

Επίθετα : μύρια, πολύς, ήρως, θείος, κακός, κοσμήτωρ, φίλος, κρατερός, κοίλος, χρυσούς.

Ρήματα : μάχομαι, έρχομαι, έχω, φέρω, θέτω, τελώ, χολούμαι, ατιμάζω, λύω, δέχομαι, επευφημώ, αιδούμαι.

Ας μου επιτραπεί τώρα να αναφερθώ και σε ορισμένες χαρακτηριστικές περιπτώσεις, όπως λ.χ.,

Στη λέξη «πυρπολικόν», η οποία συναντάται στο Θουκυδίδη, όταν εξιστορεί τα της αθηναϊκής εκστρατείας στη Σικελία. Οι Συρακούσιοι εγέμισαν ένα πλοίο με εύφλεκτες ύλες και το κατηύθυναν καιόμενο προς τον αθηναϊκό στόλο. Το μπουρλότο δηλ. της Επανάστασης του 21.

Στη λέξη «πολυβόλο μηχανή», εξ ού και το σημερινό πολυβόλο, που είναι επινόηση του Διονυσίου του Αλεξανδρέως, τον 4^ο αιώνα π.Χ. Επρόκειτο για μηχανή η οποία έβαλε βέλη χωρίς διακοπή, όπως το πολυβόλο, με κατάλληλη ενέργεια του χειριστού.

Στη λέξη «επίσωτρον», η οποία απαντά στον Όμηρο, όταν αυτός περιγράφει το άρμα της Ήρας. Είχε (το άρμα) «χάλκεα επίσωτρα θαύμα ιδέσθαι» στην περιφέρεια των τροχών του. Όπως ακριβώς σήμερα τα ελαστικά επίσωτρα των τροχών των αυτοκινήτων. Ο στρατός διατηρεί αυτή την ονομασία.

Στη λέξη «κιλλίβας» που είναι και σήμερα σε χρήση. Είναι μέρος του πυροβόλου, όπου μάλιστα τοποθετείται η σωρός επιφανών προσώπων κατά την εκφορά τους. Απαντάται στον Αριστοφάνη και ήταν στην αρχαιότητα ένα στήριγμα για την εναπόθεση των ασπίδων.

Στις λέξεις «άριστον» και «προάριστον» δηλαδή στο γεύμα και στο πρόγευμα, λέξεις που χρησιμοποιούνται στο στρατό και ιδιαίτερα στο ναυτικό. Η σημασία των λέξεων για την τροφή, την αρίστη τροφή, άγει ευθέως στο «νους υγιής εν σώματι υγιεί» των προγόνων μας.

Στη λέξη «εύζωνος» (εύζωνας), λέξη ομηρική, που σημαίνει ο καλώς εξωσμένος, εννοείται με τα άρματά του, ο ελαφρά οπλισμένος μαχητής. Κακώς τον οπλίτη αυτόν τον λέμε και «τσολιά», λέξη που σημαίνει κουρελής, από τα τσόλια (κουρέλια) και έχει τουρκική την προέλευση για υποτίμηση του μαχητή-εύζωνα.

Κυρίες και Κύριοι,

Η γλώσσα μας, προς την οποία οι νεότεροι Έλληνες - πρέπει να το ομολογήσουμε-δεν εδείξαμε και την καλύτερη συμπεριφορά, είναι σε όλους γνωστόν ότι, έτυχε αναγνώρισης, εκτίμησης και σεβασμού από τους ξένους. Ομολογείται από τους πάντες η διείσδυσή της στις ξένες γλώσσες και ιδιαίτερα στην επιστημονική και την τεχνική ορολογία. Οι ξένοι, κύρια ο ξένος επιστημονικός κόσμος, ομολογούν τον θεμελιώδη ρόλο της και την επίδρασή της στις επιστήμες, στις τέχνες και στα γράμματα, κάτι που συνεχίζεται επί των ημερών μας. Το ίδιο συνέβη και με την ξένη στρατιωτική ορολογία. Περιορίζομαι να μνημονεύσω εδώ κάποιες ξένες λέξεις που αρχίζουν με τα ελληνικά προθέματα..... τηλε, αυτό, φωτο, γυρω..... δίδοντάς σας μερικά παραδείγματα :

Τηλε (tele).....telescope, telecommunication, telemetry, telephony.

Αυτό (auto)..... automatic (rifle or pilot), autorotation, autoreceiver, automation.

Φωτο (photo)... photomap, photosensor, photointerpreter, photogrammetry.

Γυρω (gyro)..... gyrocompass, gyroscope, gyrostabilizer, gyrohorizon.

Προχωρώ με ξένη στρατιωτική ορολογία ελληνικής προέλευσης :

Amphibious, aerodrome, cosmodrome, cosmonaut, aeronaut, astronaut, aeroplane, ballistic, bipod, biological, cryptocenter, cryptoanalysis, cryptography, diaphragm, dosimeter, electric, electromagnetic, geopolitics, geostrategics, geography, helicopter, hygrometer, hypsometric, hypobaric, hydrometer, hydrophone, hydroplane, optical, organic, panoramic, periscope, perimeter, peripheral, tactical, tachometer.

Όλοι μας έχουμε ακούσει για το βλήμα «exocet». Είναι πύραυλος του Ναυτικού μας επιφανείας-επιφανείας. Έχει πάρει την ονομασία του από το ψάρι «εξώκοιτος» (το χελιδονόψαρο), που πετά πάνω από την επιφάνεια της θαλάσσης, όπως και το βλήμα. Οι Γάλλοι που το κατασκεύασαν έψαξαν για ονομασία στην ελληνική γλώσσα.

Το αμερικανικό σύστημα «Aegis» της αντιαεροπορικής προστασίας έχει πάρει την ονομασία του από την προστατευτική ασπίδα του Διός την «αιγίδα», κατασκευασμένη από δέρμα «αιγός».

Το πυραυλικό σύστημα «Patriot» έχει και αυτό την προέλευσή του από την ελληνική λέξη πατρίς-πατριώτης.

Μία άλλη παρατήρηση είναι ότι, ενώ υπάρχουν οι λέξεις στην αγγλική γλώσσα, τα παράγωγά τους λαμβάνονται από την ελληνική, όταν ο όρος εισέρχεται στο επιστημονικό πεδίο, π.χ.:

Έρημος – desert

eremology, eremophobia, eremophyto

Λίμνη – lake

limnology, limnometer, limnoplankton

Σεισμός – earthquake seismograph, seismometer, seismology

Έντομο – insect

entomology, entomophagous

Παιδί – child

pedagogy, pediatrics, pedagogic

Δεν θα επεκταθώ, θα αναφέρω μόνο ότι το λεξικό Webster έχει καταχωρημένες κάπου 41.600 τόσες λέξεις ελληνικής προέλευσης, ενώ από τις σλαβικές γλώσσες μόνο 34 λέξεις και από την τουρκική 57. Η ελληνίστρια Μακ Ντόμναλντ, επικεφαλής του προγράμματος «Ίβικος» των Η/Υ, σε Πανεπιστήμιο της Καλλιφόρνιας, πιστεύει ότι οι λεκτικοί τύποι της ελληνικής γλώσσας φθάνουν τα 90 εκατ. έναντι 9 εκατ. της λατινικής.

Επίσης θα ήθελα να αναφέρω κάποιες παροιμιώδεις εκφράσεις, που όλοι μας χρησιμοποιούμε, χωρίς μερικοί από εμάς να γνωρίζουμε ότι έχουν ομηρική την προέλευσή τους, π.χ.

Το «επί ξυρού ακμής» που είπε ο Νέστωρ στην Ιλιάδα, για να χαρακτηρίσει την κρίσιμη κατάσταση στην οποία βρέθηκαν σε κάποια φάση του αγώνος οι Αχαιοί.

Το «αιδώς Αργείου» που φώναζε ο Κάλχας την ώρα της μάχης, για να κάνει τους Αργείους να πολεμήσουν με γενναιότητα.

Το «άχθος αρούρης» που είπε ο Αχιλλέας όταν έμαθε το θάνατο του Πατρόκλου και πήρε την απόφαση να τον εκδικηθεί και όχι να παραμείνει άπραγος, βάρος της γης.

Ακόμα και το «εις οιωνός άριστος αμύνεσθαι υπέρ πάτρης» είναι φράση που ο Όμηρος έβαλε στο στόμα του Έκτωρα, όταν του είπαν ότι οιωνοί είναι κακοί. Απάντησε ότι δεν τους φοβάται και ο μόνος άριστος οιωνός είναι να πολεμάς και να αμύνεσαι για την πατρίδα σου.

Η φράση «αιέν αριστεύειν» είναι ευχή στην Ραψ. Ζ' της Ιλιάδος και σήμερα είναι η πρώτη φράση που αναγράφεται σε όλα τα διπλώματα αριστείας που δίδονται τιμητικά. Μία φράση 3.000 ετών κοσμεί και σήμερα επίσημα κείμενα.

Ο «ασκός του Αιόλου», το «ποίον σε έπος φύγεν έρκος οδόντων», το «παραθιν' λός», το «νόστιμον ήμαρ», το «θαύμα ιδέσθαι», όλες αυτές οι και σήμερα σε χρήση φράσεις και πολλές άλλες, είναι ομηρικές.

Από τα πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών (19-5-1983) διαβάζω μία ανακοίνωση του Ακαδημαϊκού Ζακυθινού : «Μία, ενιαία και αδιαίρετος, από του Ομήρου μέχρι του Σολωμού, του Παπαδιαμάντη, του Παλαμά, του Σικελιανού, του Καζαντζάκη, του Σεφέρη και των ζώντων ποιητών και πεζογράφων, μέχρι των διαλέκτων και των τοπικών ιδιωμάτων, μία και αδιαίρετος, η ελληνική γλώσσα ανήκει στους Έλληνες, όμως συνανήκει ολόκληρος και εις την ανθρωπότητα και τούτο να μη λησμονείται. Πάσα περικοπή του θεσπεσίου τούτου οικοδομήματος των αιώνων, στενεύει τους ορίζοντες της σκέψεως και σμικρύνει τις δυνατότητες εκφράσεως».

Ο γνωστός Ισπανός γλωσσολόγος και ελληνιστής Φρανσίσκο Αντράντος μας λέγει ότι ..... «η ελληνική γλώσσα είναι φαινόμενο συνέχειας μιας ενιαίας, αδιαίρετου και αδιάσπαστης γλώσσας από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα» και αναφέρεται ποσοτικά στις λέξεις που από τότε έως και σήμερα χρησιμοποιούνται (1.800 μέσα σε 6.300 λέξεις, δηλ. περίπου 30%). Και ένας άλλος γλωσσολόγος, ο Τζων Τσάντγουϊκ γράφει κάτι το πολύ χαρακτηριστικό, ότι.... «γλώσσα που μιλούσε κάποιος βοσκός σε μία απόκεντρη περιοχή της

Πελοποννήσου 1200 χρόνια πριν γεννηθεί ο Χριστός, είναι παρ'όλες τις διαφορές της, η ίδια γλώσσα με την ελληνική που μιλιέται σήμερα».

Θα κλείσω την παρουσίαση αυτή με τα λόγια του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, πρώτου Προέδρου του Πολιτιστικού Σωματείου της Ελληνικής Γλωσσικής Κληρονομιάς, σε συνέδριο του 2002..... «Δυστυχώς, εδώ και δύο δεκαετίες, παριστάμεθα μάρτυρες μιας προοδευτικής κακοποίησης της γλώσσας μας, με τις κατά καιρούς άστοχες παρεμβάσεις που υποβάθμισαν τη γλωσσική παιδεία μας». Συνέχισε δε με την εξής εκτίμηση και πρόβλεψη... «Η υπάρχουσα χρονική απόσταση από κάποια γεγονότα, που σημάδεψαν αρνητικά την πορεία της γλώσσας μας, επιτρέπει σήμερα, πιο νηφάλια, να μελετήσουμε βαθύτερα τις δυσμενείς σε αυτήν επιπτώσεις και να προχωρήσουμε στις αναγκαίες διορθωτικές παρεμβάσεις».

Πρέπει να υπερηφανευόμαστε για τη γλώσσα μας, αλλά και να την υπερασπίζουμε, οσάκις απειλείται, διότι έφθασε να είναι και αυτή απειλούμενο είδος στον τόπο της. Έχουμε κληρονομήσει ένα πολύτιμο θησαυρό, για τον οποίο πρέπει να υπερηφανευόμαστε και προ παντός να βοηθήσουμε να το καταλάβουν αυτό οι νεώτερες γενεές των Ελλήνων.

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ Ε.Δ.

**Του Αντιναυάρχου ε.α. Γ. Δεμέστιχα Π.Ν.
Επιτίμου Αρχηγού Στόλου**

Η Εθνική Ισχύς συνίσταται από το σύνολο των δυνατοτήτων του Έθνους που προκύπτουν από τις διαθέσιμες πολιτικές, οικονομικές, στρατιωτικές, κοινωνικές, επιστημονικές και τεχνολογικές δυνάμεις καθώς και την πολιτισμική κληρονομιά με βασική συνιστώσα την θρησκεία. Προεξάρχουσα συνιστώσα της Εθνικής Ισχύος είναι οι Ένοπλες Δυνάμεις και η δυνατότης αυτών να προασπίσουν τα Εθνικά Συμφέροντα αποτελώντας συγχρόνως ένα βασικό όπλο στα χέρια της Εξωτερικής Πολιτικής.

Οι δυνατότητες που πρέπει να έχουν οι Ε.Δ. συναρτώνται άμεσα από την διαγραφομένη απειλή και πρέπει να σχεδιάζονται ώστε να είναι εις θέσιν να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά κρίσεις και εν κατακλείδι την προάσπιση κυριαρχικών δικαιωμάτων και Ζωτικών Συμφερόντων.

Παρά την κάποια βελτίωση των Ελληνοτουρκικών σχέσεων, τα τελευταία χρόνια, σε εμπορικά/οικονομικά κυρίως θέματα, κοινή είναι η διαπίστωση ότι η Τουρκική στρατιωτική απειλή έναντι της χώρας μας αλλά και της Κυπριακής Δημοκρατίας παραμένει υπαρκτή, αφού ουδεμία πρόοδος έχει υπάρξει στα διάφορα θέματα που έχει ανοίξει η Άγκυρα αμφισβητώντας κυριαρχικά μας δικαιώματα. Η πάλη μεταξύ Κοσμικών – Ισλαμιστών στην Τουρκία μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις, ενώ τα τεράστια εξοπλιστικά προγράμματα και των τριών Κλάδων των Τουρκικών Ε.Δ. προδιαγράφουν τον σχεδιασμό για την επιβολή λύσεων που θα ικανοποιήσουν τις διεκδικήσεις τους.

Έναντι των ανωτέρω, οι Ελληνικές Ε.Δ. πρέπει να αποκτούν ανάλογη ισχύ που μεταφράζεται σε υλοποίηση των αναγκαίων εξοπλιστικών προγραμμάτων και διατήρηση ικανής οροφής σε προσωπικό για το οποίο η πολιτεία θα πρέπει συγχρόνως να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση του ηθικού στο ανώτατο δυνατό επίπεδο (ως κοινωνική καταξίωση, αξιοκρατική εξέλιξη των μονίμων στελεχών, οικονομικές απολαβές).

Τα τελευταία χρόνια έχουν, πολλές φορές, εξαγγελθεί διάφορες προθέσεις για εξοπλιστικά προγράμματα των Ελληνικών Ε.Δ., πλην όμως ελάχιστα έχουν προωθηθεί. Αρκετά προγράμματα εν εξελίξει έχουν σταματήσει, κάποια παραμένουν σε εκκρεμότητα αν θα συνεχισθούν και σχεδόν το σύνολο των εν εξελίξει παραγγελιών αμφισβητούνται ως αναποτελεσματικές και αδιαφανείς, από πρώτους «στρατηγιστές», που ενδεχομένως εξυπηρετούν συμφέροντα ανταγωνιστριών εταιρειών. Η μεμψιμοιρία οπωσδήποτε φθείρει το ηθικό του προσωπικού, γιατί δημιουργούνται ερωτηματικά προς την καταλληλότητα των εξοπλισμών αλλά και ακόμα ως προς την ασφάλεια του προσωπικού.

Στην παρούσα φάση (λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις οικονομικές συνθήκες) το πρώτιστο μέλημα θα πρέπει να είναι η αρίστη λειτουργία του υπάρχοντος υλικού, διότι με αυτό θα ανταποκριθούν οι Ε.Δ. στην αποστολή τους στο άμεσο μέλλον και

όχι με το υλικό που θα έχουν στη διάθεσή τους μετά από 6-10 έτη. Παράλληλα πρέπει να αξιολογηθούν τα υπό εξέλιξη προγράμματα (για πολλά από τα οποία φαίνεται ότι έχει καταβληθεί το μεγαλύτερο μέρος του κόστους των) και εάν δεν υπάρχουν συμβατικοί περιορισμοί για την απόρριψή των, τότε να γίνουν αποδεκτά με όποιες συμβατικές ρήτρες προβλέπονται.

Εφόσον οι οικονομικές συνθήκες το επιτρέπουν να προχωρήσει η υλοποίηση, κατά προτεραιότητα, των νέων προγραμμάτων των Ε.Δ. με γνώμονα ότι θα πρέπει να ικανοποιούνται οι επιχειρησιακές απαιτήσεις αλλά και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι οι αμυντικές επενδύσεις, των μικροτέρων και κυρίως των ολιγοτέρων βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών, αποτελούν όπλο στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής και βασικά όταν προβλέπεται η υλοποίηση υψηλού κόστους προγράμματος από μία ξένη κατασκευάστρια χώρα, από την οποία δυνατόν να ζητηθούν (αφανώς) και πολιτικά/οικονομικά στηρίγματα πέραν των καθαρά τεχνοοικονομικών ανταλλαγμάτων που θα αφορούν το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Παράλληλα με τα παραπάνω θα διατυπώσουμε κάποιες σκέψεις για το προσωπικό των Ε.Δ. που αφορούν στην εξέλιξη των στελεχών και την θητεία, δεδομένου ότι αυτά απασχολούν την πολιτική ηγεσία σύμφωνα με ανακοινώσεις του αρμοδίου Υπουργού, αλλά και επειδή έχουν άμεσο αντίκτυπο στο αξιόμαχο του στρατεύματος.

Σε ότι αφορά την εξέλιξη των στελεχών ήδη έχει συνταχθεί από το ΥΕΘΑ ένα σχέδιο νόμου, που θα τροποποιηθεί το, από δεκαετίας περίπου, ισχύον σύστημα. Πολλές είναι οι προσωπικές παρατηρήσεις για διάφορα σημεία του σχεδίου νόμου. Θα σταθούμε όμως σε ένα σημείο, σε αυτό που προβλέπει, την επιλογή και προαγωγή των Αξιωματικών από τους βαθμούς του Ταγματάρχη και Αντισυνταγματάρχη (και τους αντίστοιχους των άλλων Κλάδων) στον επόμενο βαθμό, με βάση έναν μαθηματικό τύπο, οι όροι του οποίου περιλαμβάνουν διάφορα προσόντα (π.χ. πτυχία Σχολών, Πανεπιστημίων) αλλά που υποβαθμίζουν ικανότητες που πρέπει να έχει ο Αξιωματικός για να είναι ο ικανός ηγέτης του αύριο. Αν δοκιμάζαμε να βαθμολογήσουμε τον Κολοκοτρώνη, τον Καραϊσκάκη, τον Κανάρη, τον Μιαούλη ή τον Κουντουριώτη με αυτόν τον μαθηματικό τύπο, τότε όλοι αυτοί θα είχαν απορριφθεί και κανείς δεν θα είχε γίνει Στρατηγός ή Ναύαρχος. Αντίστοιχες ρυθμίσεις υπάρχουν για την εξέλιξη των Υπαξιωματικών. Πιστεύουμε ότι, επειδή ως είναι φυσικό, όλοι θέλουν να εξελιχθούν, τα στελέχη από τα πρώτα βήματα της σταδιοδρομίας τους, θα κυνηγούν την απόκτηση κάποιων τυπικών προσόντων που θα τους εξασφαλίζουν την εξέλιξη, εις βάρος βέβαια των ουσιαστικών προσόντων τους και εμπειριών που αποκτώνται με σκληρή δουλειά μέσα στην υπηρεσία.

Η λειτουργία των Ε.Δ. βασίζεται στην πειθαρχία και την ισορροπημένη εξέλιξη των στελεχών εν ειρήνη. Κάθε σύστημα εξελίξεως των στελεχών μπορεί να είναι αποτελεσματικό αρκεί να εφαρμόζεται σωστά και χωρίς παρεμβάσεις που κυρίως είναι πολιτικές. Το υπάρχον σύστημα, που είναι μετεξέλιξη του εφαρμοσθέντος μετά το 1974, είναι δυνατόν να λειτουργήσει ικανοποιητικά και πρέπει να λειτουργήσει αρκετά χρόνια για να αξιολογηθεί, υπό την προϋπόθεση ότι θα σταματήσει κάθε πολιτική παρέμβαση που θα αφορά την σταδιοδρομία

(προαγωγή, μετάθεση) των στελεχών. Άλλως τα στελέχη θα προσδένονται από νεαράς ηλικίας σε κάποιο κόμμα που θα διαχειρίζεται την εξέλιξη των και όποια είναι τυχερά θα ανεβαίνουν τα τελευταία σκαλοπάτια της ιεραρχίας.

Συγχρόνως θα πρέπει να μελετηθούν τα συστήματα προαγωγής των στελεχών ως και επιλογής των ηγεσιών των Κλάδων που εφαρμόζονται από άλλες χώρες. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε το σκεπτικό για την προαγωγή των Αξιωματικών, ότι από τον βαθμό του Λοχαγού και άνω (και αντιστοίχων των άλλων Κλάδων) τα Συμβούλια Κρίσεων αποφασίζουν υποχρεωτικά ετησίως, με βάση προκαθορισμένο ποσοστό π.χ. 20%, ποιοι εκ των κρινομένων (για την Ελληνική πραγματικότητα ποιοι από την προς προαγωγή τάξη) θα τεθούν σε παράπλευρη επετηρίδα εξελισσόμενοι μέχρι τον βαθμό του Συνταγματάρχου. Έτσι αν κάποιος ευνοηθεί κατά την πρώτη προαγωγή κατά πάσαν πιθανότητα θα συναντήσει πολύ μεγαλύτερη δυσκολία στην επόμενη ή μεθεπόμενη προαγωγή. Αντίστοιχες διατάξεις ισχύουν για την εξέλιξη των Υπαξιωματικών, ώστε τελικά μόνον οι άριστοι να εξελιχθούν σε Αξιωματικούς.

Πάντως όποιο σύστημα και να εφαρμόζεται πρέπει να υπάρξει προβληματισμός για τις πληθωριστικές τάσεις στην απονομή του Ανωτάτου βαθμού στους Αξιωματικούς και του αντιστοίχου στους Υπαξιωματικούς. Ο πληθωρισμός στην απονομή του τίτλου-βαθμού έχει οδηγήσει στην απαξίωση των στελεχών των Ε.Δ. Άλλο η οικονομική προαγωγή που ασφαλώς πρέπει να γίνεται διότι οι ανάγκες όλων είναι οι ίδιες και άλλο η απονομή του βαθμού, ο οποίος πρέπει να απονέμεται σε όσους ασκούν τα συγκεκριμένα καθήκοντα. Παράλληλα και ενώ η οροφή του στρατεύματος ελαττούται, ο αριθμός των Ανωτάτων αυξάνει. Μήπως και αυτό είναι μία αιτία απαξιώσεως;

Σε ότι αφορά στην επιλογή των Αρχηγών των Κλάδων των Ε.Δ. σε ορισμένα κράτη αυτή γίνεται με εισήγηση των ιδίων των Κλάδων. Δηλαδή τα Ανώτατα Συμβούλια εισηγούνται στην κυβέρνηση 2-3 Ανώτατους Αξιωματικούς που θεωρούνται ως καταλληλότεροι για τα καθήκοντα του επομένου Αρχηγού και η κυβέρνηση θα πρέπει να επιλέξει έναν εξ αυτών. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η αξιοκρατική επιλογή και περιορίζεται η πολιτική παρέμβαση.

Σε ότι αφορά στην θητεία και στην διάρκειά της, η εκάστοτε κυβέρνηση θα πρέπει να εξασφαλίζει την απαραίτητη οροφή αναλόγως των αναγκών κάθε Κλάδου των Ε.Δ. Οπωσδήποτε υπάρχει δημογραφικό πρόβλημα στη χώρα μας, ενώ οι διάφορες κοινωνικές πιέσεις/ανάγκες οδήγησαν σε αποφάσεις για την μείωση της θητείας των στρατευσίμων σε 12 μήνες, που όπως εκτιμάται είναι και το τελευταίο όριο, αν λάβουμε υπ' όψιν τις απαιτήσεις για να έχει το στράτευμα αξιόμαχο προσωπικό και αξιόμαχη εφεδρεία. Το σοβαρό πρόβλημα στην στελέχωση των μονάδων εκτιμάται ότι το αντιμετωπίζει ο Στρατός Ήρας δεδομένου ότι οι Μονάδες του πρέπει να έχουν ικανοποιητική οροφή για να είναι αξιόμαχες. Με βάση αυτό το σκεπτικό θα πρέπει να σταματήσει κάθε μετάταξη από τον Στρατό Ήρας στους άλλους (ευνοϊκότερους) Κλάδους και να καθορισθεί η αυστηρή τήρηση της οροφής σε στρατεύσιμο προσωπικό για κάθε ένα εξ αυτών. Κατωτέρω παραθέτουμε τις προτάσεις μας σε ότι αφορά στις γενικές κατευθύνσεις που θα πρέπει να ισχύουν για την θητεία με γνώμονα την αναβάθμιση του αξιόμαχου των Ε.Δ. :

- Υποχρεωτική 12μηνη θητεία για όλους τους νέους και τοποθέτησή τους σε μάχιμες μονάδες για όλη τη διάρκεια της θητείας τους, με εξαιρέσεις στις τοποθετήσεις μόνο για αντιμετώπιση σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων.
- Προαιρετική 12μηνη θητεία με τη συμπλήρωση 18 ή 19 ετών για τους άρρενες με κίνητρα την προσαύξηση του συντάξιμου χρόνου στο διπλάσιο (24 μήνες) και πριμοδότηση για πρόσληψη στον ευρύτερο Δημόσιο τομέα καθώς και για εισαγωγή στα ΑΕΙ-ΤΕΙ.
- Προαιρετική 12μηνη θητεία για γυναίκες 18-23 ετών με ανάλογα, όπως παραπάνω, για τους άνδρες κίνητρα.
- Υποχρέωση για τους απολυόμενους όπως κατά τους επόμενους 12 μήνες από της απολύσεώς τους να παρουσιασθούν στην Μονάδα τους στον ταχύτερο χρόνο σε έκτακτες καταστάσεις, εφόσον ειδοποιηθούν.
- Πρόσληψη Επαγγελματιών Οπλιτών εκ των εχόντων συμπληρώσει τις στρατιωτικές υποχρεώσεις και κλιμάκωση των προσλήψεων ώστε ο μέσος όρος των υπηρετούντων να κυμαίνεται μεταξύ 24-28 ετών.
- Καθορισμός μεταβατικών διατάξεων για τους ανυπότακτους ώστε να υπηρετήσουν έστω τμηματικά τη θητεία τους. Ανυπότακτοι που ο νόμος δίδει δικαίωμα για μειωμένη θητεία να υποχρεούνται σε εξαγορά των υπολειπομένων μηνών μέχρι της πλήρους θητείας των 12 μηνών, με μηνιαία καταβολή ποσού ίσου προς τον βαθμό του Λοχία.

Η Γεωμετρία της Κύπρου, η Ευρωπαϊκή Φυσική και η Ελληνο-τουρκική Χημεία

του Ταξιάρχου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου

Έχουν παρέλθει 34 έτη από την σημαδιακή για τον νεώτερο ελληνισμό περίοδο, όπου η Τουρκία εκμεταλλευομένη ένα αριθμό συγκυριών και μία θολή αλλ' ευεξήγητη αγγλοαμερικανική ανοχή επετέθη κατά της Κύπρου και κατέλαβε το 38% του εδάφους της.

Ήταν ένα γεγονός, σαν αυτά, που θεωρούνται, ότι ανατρέπουν την αμφίσημη πορεία εκείνων των εθνών, που πιστεύουν, ότι οι λεωφόροι της ιστορίας, τους ανήκουν αποκλειστικά.

Στην αρχή αιμωδίασεν ολόκληρος ο ελληνισμός. Ήταν πράγματι ένας κραδασμός, ο οποίος συνεκλόνησε την ανέμελη γεωστρατηγική πεποίθηση και την μειωμένη γεωπολιτική αντιληπτικότητα των κυβερνώντων στην Ελλάδα, οι οποίοι απεδείχθησαν ερασιτέχνες στην διπλωματική διαχείριση εθνικών θεμάτων. Εν ταυτώ κατεκρημνίσθη και η επί μακρόν οικοδομούμενη αγάλλουσα εικόνα του υπερφροσύνως ενεργούντος και αυτοϋπερεκτιμούντος τις δυνατότητές του, μοναχικού ηγέτου Μακαρίου.

Ύστερα από τόσα χρόνια, οι απλοί Έλληνες εξακολουθούν να διερωτώνται για το τίνας μερίδα θα πρέπει να καταλογισθεί η αιτία της εθνικής μας οικτρότητας. Ο μέσος νους προσπαθεί να πέσει μερικά απολύτως καταληπτά γεγονότα και θέσεις, τα οποία, ως αυτονόητα τον ωθούν στο να αναπροσανατολίζει τα πιστεύω του αλλά και να μετακυλίζει τις ιδεολογίες του προς την κατεύθυνση εκείνη, στην οποία ο μη την Ελλάδα αγαπών εσωτερικός ή εξωτερικός παράγων, θα τον ήθελε να καταλήγει. Δηλαδή στο: «δεν με αφορά» ή «με αφήνει ασυγκίνητο» ή «αποστρέφομαι την ιδέα της θυσίας για κάτι που είναι ήδη ρυθμισμένο από τις υπερδυνάμεις».

Εμείς οι τα «πανθ'ορώντες» και την ευτραφεστάτην κοιλίαν ημών «πληρούντες» Έλληνες αποδεικνύεται, ότι ουδέποτε μανθάνομεν. Εμείς λοιπόν, οι σύγχρονοι Έλληνες και οι αδελφοί Κύπριοι, ως ένα βαθμό, αδιαφορούμε για το καθήκον μας προς την μνήμη. Πιστοί όντες σε διαμηνύματα και ιδιαιτερότητες της ελληνικής μας κουλτούρας, τούτ'έστιν, της *logificatio post festum*, οδηγούμεθα στην αμφιβολία, η οποία μας εξυπηρετεί, επειδή διασκεδάζει την γενική μας άγνοια και η οποία κατά βάσιν εξυφαίνεται από και στηρίζεται σε παρανοήσεις. Οι συμπεπηγμένες μας γνώσεις επί των παρελθόντων γεγονότων στην μεγαλόνησο μάλλον δημιουργούν κώλυμα στο να εξετάσουμε ή ερευνήσουμε τα όσα οφείλει ένας ενεργός πολίτης, του οποίου η γνώμη θα έπρεπε να εκλαμβάνεται σαν σεβαστή. Η μνήμη λοιπόν μας φοβίζει. Ως ένα όριο πιστεύουμε, ότι η ρεαλιστική διερεύνηση των ιστορικών δεδομένων αποϊεροποιεί τις εθνικές υποθέσεις. Σαν «αγεωγράφητοι» εμείς οι σύγχρονοι, περιπίπτουμε είτε σε άπελπι πεσιμισμό είτε σε ομόφωνο οπτιμισμό, οδηγούμενοι, κατά κανόνα από μιντιακούς διεμβολισμούς, οι οποίοι εκάστοτε εξυπηρετούν πλευρές, οι οποίες μας είναι αδιαφανείς.

Γνωρίζουμε ωστόσο, ότι η τυπική συνταγή είναι να γνωρίζουμε το παρελθόν. Να διεπόμεθα επίσης από συνεπή προσήλωση στις αναλύσεις των ενδεχομένων να συμβούν και να κατανοούμε τα όρια, που η παγκόσμια πολιτική διάραση και πρακτική έχει την πλαστικότητα να αποκρίνεται θετικά στις προβαλλόμενες αιτιάσεις αντιπαρατιθεμένων εθνικών οντοτήτων.

Ο «αρμοστής» της παγκοσμίου γεωπολιτικής σκηνης πρέπει να πεισθεί και μαθηματικά και όχι μόνον μέσω ενδείξεων, ότι ο διεκδικών το εκάστοτε επιρρέον επί των κοινωνιών ως διεθνές δίκαιον, διαθέτει βούληση και σθένος, ώστε να απολαύσει στην συνέχεια, αναγνωρίσεως και παραδοχής από την διεθνή κοινότητα. Να αποδείξει δηλαδή, ότι είναι ουσιαστική πυγμόεσσα δύναμη *ad interim* και ότι δικαιολογημένα ευρίσκεται στην πλευρά των υπαγορευτών τού αεί προσαρμοζομένου διεθνούς δικαίου.

Για να γνωρίζουμε τα περίπου τεκταινόμενα, καθώς και αυτά, που ο υποκειμενισμός μας συνήθως μας διοδεύει σε πεδία ευαπάτητα, είναι στοιχεία, που μας βοηθούν στο να διαμορφώνουμε μία στάση ικανοποιητική: πρώτα απέναντι στην εθνική μας συνείδηση και κατόπιν απέναντι τρίτων, οι οποίοι στην ολότητά τους και κατά τεκμήριον ουδόλως διάκεινται φιλικώς έναντι των Ελλήνων.

Ας προσπαθήσουμε τώρα να αποκωδικοποιήσουμε τις φωτεινές και τις σκιερές πλευρές του ζητήματος έχοντας σαν σκοπό, όχι να εμπεδώσουμε επιστημονικά την εθνική αυτή διαμόρφωση, αλλά να προβληματισθούμε τουλάχιστον επί όσων μας είναι εφικτά και γίνονται λογικώς αποδεκτά. Άλλωστε και όπως είναι παραδεγμένον οι εθνικές δοκιμασίες, αν μη τι άλλο, αποτελούν υλικό μαθήσεως και στοχεύουν σε μία πολιτικοκοινωνική ευμέλεια για το μέλλον. Το αν είμαστε σε θέση να έχουμε πλήρη αντίληψη της ιστορίας, τούτο φαντάζει δύσκολο, ένεκα της περιορισμένης μας δυνατότητας στο να προσβαίνουμε σε πηγές αληθείας.

Το πρελούδιον ενός διαχωρισμού κοινοτήτων μας μεταφέρει πίσω στον χρόνον. Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1950 μία παραστρατιωτική οργάνωση, γνωστή σαν *Mukavemet Teskilati (MTM)* συγκροτήθηκε στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα με γενική υποστήριξη από την Τουρκία. Σκοπός της οργανώσεως αυτής ήταν να συνδράμει στην πραγματοποίηση του γενικού σχεδίου της Τουρκίας για την όσον ένεστι μεγαλύτερα κάρπωση εδαφικού μεριδίου στην νήσο Κύπρο. Ο οραματισμός τού τότε Τούρκου ηγέτου Μεντερές, ήταν να επανέλθη ο παλαιός αφέντης (1522-1870) στην Κύπρο, ακολουθώντας την αποικιοκρατική απίσχναση της Μ.

Βρετανίας, με παράλληλο προσαρμόνιση του συστήματος κατευνασμού των Τούρκων στρατηγών, οι οποίοι επικεντρωνόμενοι σε ιδέες στρατιωτικών επεκτατισμών, θα χαλάρωναν την Κεμαλική τους πρακτική στο εσωτερικό της χώρας των. Επί πλέον η Τουρκία θα αποκτούσε ένα πρωταρχικόν ρόλον επί του ζωτικού χώρου του κέντρου της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου.

Ας επιχειρήσουμε τώρα να παραθέσουμε μερικές σκέψεις/οδηγούς, προς διευκόλυνση των εκτιμήσεών μας επί των ελληνοτουρκικών εμπειριών.

Οι Τούρκοι ουδέποτε ενεπιστεύθησαν εμάς τους Έλληνες στις μετά το 1821 εκφάνσεις της γειτονίας των. Σήμερα δεν μας εμπιστεύονται σχετικά με την ειλικρίνεια των διακηρύξεών μας, που αφορούν στην εισδοχή των στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Και έχουν δίκαιο στο να το εκτιμούν έτσι, διότι αυτή είναι ουσιαστικά η

φωνή του ελληνικού λαού, η οποία στα πλείστα γενικά θέματα και ιδιαίτερα στα εθνικά εκφράζεται ετερότροπα από την επίσημη και συχνάκις αμφιβαίνουσα πρακτική των ελληνικών κυβερνήσεων.

Από την άλλη, μία Κεμαλική Τουρκία συντηρεί την εχθρότητα, κατά περίπτωση, με την Ελλάδα, εφ' όσον οι προϋποθέσεις εχθρότητος συνηγορούν υπέρ της διατηρήσεως του Κεμαλισμού. Μία δημοκρατική Τουρκία με Ευρωπαϊκές ευλογίες και εγκολπώσεις είναι περισσότερο επικίνδυνη (και όχι μόνο για την Ελλάδα), διότι αυτά που δεν επιτυγχάνει η πολεμική, τα επιτυγχάνει η Ευρωπαϊκή διάσταση. Μ' αυτό εννοούμε την μαζική μετακίνηση του Τουρκικού στοιχείου προς την αμέσως γειτονική Ελληνική επικράτεια, όπως επίσης εννοούμε και την υπεργεννητικότητα, που παρατηρείται στους οικονομικούς μετανάστες, την επιδιωχθησομένη πολιτογράφηση των εισρευσάντων και του εξ αυτής συνεπαγομένου πολιτικού ελέγχου εκ μέρους των πλειοψηφισομένων· κυρίως Τούρκων και Αλβανών κ.τ.τ. Ακραία περίπτωση πλην όχι απίθανη είναι, η σε κάποιο χρονικό διάστημα (το οποίο δεν είναι και δύσκολο να υπολογισθεί), δημιουργία καταστάσεως τύπου *anschluss*, λόγω των προϋποθέσεων που θα προκύψουν, όπου το Τουρκικό στοιχείο θα είναι το κατακαλυπτικό τοιούτο στον ελληνικό χώρο συνορεύοντα ή και μη με τον μητροπολιτικό του.

Η Τουρκία, κατά τις προκεκαλυμμένες τοποθετήσεις των επισήμων Ευρωπαίων, εισερχομένη στην ΕΕ και με την κατακλυσμική διάχυση της πολιτισμικής της ετερότητας θα ενέβαλλε εν ταυτώ και τα προοιμιακά συστατικά της Ευρωπαϊκής αποσυνθέσεως. Θα εισήγαγεν επίσης τα προβλήματά της με τον Καύκασο, τους Κούρδους, όπως και τα προβλήματα με Ιράν, Ιράκ και Συρία, πέραν του μεγίστου ενδοκοινοτικού προβλήματος με Ελλάδα και Κύπρο. Θα δημιουργούσε μία διοικητική δυσαρμονία με ανατροπές αναλογιών λόγω του όγκου της και τις διαφαινόμενες προοπτικές περαιτέρω μεγεθύνσεως των γεννηθησομένων εναντιοτήτων, με την παρατηρούμενη εκ μέρους των αποκλίνουσα συμπεριφορά και την δυσκαμψία στην προσαρμοσιμότητα επί των δυτικών πολιτισμικών σταθερών.

Βέβαια, η ουσιαστική ανησυχία των Ευρωπαίων κείται στο γεγονός, ότι το Ισλάμ σαν κρατική παρουσία και όχι σαν ομάδες ατόμων θα αποκτήσει ένα προγεφύρωμα εντός της Ευρώπης. Τούτο το νέο στοιχείο είναι μη δυνάμενο να εκτιμηθεί ακριβώς, ως προς τα μεγέθη των αλλοιώσεων που θα προκαλέσει και πώς και πόσες θα μπορούσε να είναι οι προοιωνιζόμενες ανατροπές της ισοστατικής ισορροπίας που αρχικά επισυμβαίνουν στα πεδία της βιοπολιτισμικής ανθρωπολογίας. Επίσης, άπαξ και το νέο σχήμα γίνεται αποδεκτό στους θεσμούς, δεν αναστέλλεται στο εξής νομικώς εύκολα. Πιστεύουμε, ότι αυτή η βραδέως εξελικτισμού τερατώδης ανθρώπινη μάζα με την θρησκευτική της δυναμική και το σφρίγος της ανθρωπομάδας, που κινείται προς τις οικονομικά ανεπτυγμένες περιοχές είναι το φυσικόν επόμενο της διαμορφώσεως μιας νέας ανθρωπολογικής σκέψης. Το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε να συνιστά μία συγγενή τακτική του *coup de main*. Όπως εξεφράζετο, κατά την οθωμανική περίοδο, η υπεροπλία της παντοδυνάμου Υψηλής Πύλης.

Ούτως ή άλλως, το θέμα εξεταζόμενο ευρωκεντρικά και κάτω από μία κλίμακα

προτύπων και αξιών, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε, ότι μεταξύ των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ και της ιδεατοτυπικώς στρατοκρατούμενης Τουρκίας παρατηρείται μία διαστρωματωμένη ιεραρχία. Κάτι, δηλαδή σαν πολιτική δυσαρμονία, η οποία οδηγεί σε ένα περιβάλλον σύνθετο, το οποίο γεννά μία απευκταία προοπτική και συνηγορεί υπέρ της περιθωριοποίησης της Τουρκίας. Η αντίφαση αυτή ανάμεσα στον σκληρό κόσμο της ευρωπαϊκής πραγματικότητας και στον κόσμο των τουρκικών προσδοκιών (αυτό που βρίσκεται σε αντίθεση με αυτό που θα έπρεπε να είναι, κάτι σαν το πρόβλημα του κακού ή της θεοδικίας) ενσωματώνεται σε ένα σαφώς ισλαμικό πλαίσιο, στο οποίο το τουρκικό αίσθημα βρίσκει στέγη και εκφράζεται μέσα από αυτό.

Εάν επιχειρήσουμε και σπουδάσουμε συγκριτικά τις δύο αυτές υπό οικονομικο-πολιτικο-κοινωνική συνύφανση οντότητες, δηλαδή την Δυτική Ευρωπαϊκή και την οθωμανικής νοοτροπίας, κοσμικής παρουσίας-συστάσεως και ισλαμικής κατηχήσεως Τουρκική, θα συνάγομε, ότι αυτή η ζύμωση θα παράξει μία νέα κεφαλαιώδους σημασίας ανθρωπογεωγραφική πορεία στην Ιστορία του παγκοσμίου γίνεσθαι.

Αναφέρεται, σαν μία σημαίνουσα παραδοχή στο θέμα, ότι η λύση του Κυπριακού διευκολύνει τον δρόμο της Τουρκίας προς την ΕΕ. Άραγε, συμφέρει σε Ελλάδα και Κύπρο να υπάρξει λύση; Πιστεύουμε, ότι η οποιαδήποτε τωρινή λύση του Κυπριακού θα είναι οριστικά «υπόθεση απωλεσθείσα» για την ελληνική πλευρά. Η επιθυμία των φορέων των αντιδυτικών αισθημάτων, που κυρίως εκφράζονται από τον χώρο του ΑΚΕΛ για προσέγγιση Ελληνοκυπρίων με Τουρκοκυπρίους είναι μία συναισθηματική εκδήλωση, η οποία, όπως μέχρι τώρα η πρακτική διδάσκει είναι ένας αστήρικτος οραματισμός. Ασφαλώς και αν έπρεπε μόνες τους οι δύο κοινότητες να δημιουργήσουν μελλοντικά μία ομοδαίμονα ιστορία, θα ήταν ευχής έργο, εκ των προτέρων να διευθετήσουν μία ομοπόρευτη οδό. Ωστόσο την πραγματικότητα θα πρέπει να την αναζητήσουμε αλλού.

Η Τουρκία είναι αδύνατον να παραιτηθεί από τα κατακτηθέντα, τα κερδηθέντα και νυν κεκτημένα· και μάλιστα, όταν στις σχεδιάσεις της προβλέπει περισσότερα κέρδη (και εδαφικά), στον χρόνο τον εύθετο, τον οποίο θα εκτιμήσει αναλόγως παρουσιασθησομένων ευκαιριών. Και ας μη μας διαφεύγει, ότι όταν η Τουρκία έχει εσωτερικά προβλήματα, το φάρμακο για την εκτόνωση είναι ο περιβάλλον αυτήν «εχθρός».

Η Τουρκία δεν μας έχει πείσει, ότι πειθαρχεί σε συμφωνίες, συνθήκες, συμβάσεις και λοιπές διεθνείς υποχρεώσεις. Συνεπώς οιαδήποτε γλυκεία τουρκική έκφραση ερμηνεύεται σαν σοβούσα «μπαμπεσιά». Έχοντας λοιπόν ένα αριθμό δεδομένων, τα οποία για λόγους οικονομίας χώρου παραλείπονται, πιστεύουμε, ότι η οποιαδήποτε υπογραφή συμφωνίας για την Κύπρο θα έχει ισχύ μόνον όταν θα ήταν εξυπηρετούσα τις απώτερες βλέψεις της Τουρκίας.

Και ακολουθεί αμείλικτο το ερώτημα. «Και τότε; Τί πρέπει να κάνουμε δηλαδή»; Η απάντηση λογικά είναι: «Να γίνουμε ισχυροί, ώστε να υπαγορεύουμε εμείς τους όποιους όρους μελλοντικών διευθετήσεων». Η απάντηση είναι τόσο απλή, όσο περίπλοκη είναι η ιδέα υιοθέτησεώς της και ακόμη δυσκολώτερη η πορεία πραγματοποιήσεώς της.

Και διερωτώμεθα. Διαιτί η Τουρκία κατά την εισβολή στην Κύπρο δεν συνεμορφώθη με την εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ) για την τήρηση των συμφωνηθεισών εκχειριών; Διαιτί η Τουρκία δεν υπήκουσε στις επανειλημμένες αποφάσεις του ΣΑ για αποχώρηση των στρατευμάτων από την Κύπρο; Διαιτί η Τουρκία επί καθημερινής βάσεως και για 34 χρόνια τώρα προκαλεί στο Αιγαίο; Διαιτί η Τουρκία έχει μονομερώς καθορίσει γκρίζες ζώνες στον χώρο του Αιγαίου (αμφισβητούνται 131 νησιά και νησίδες); Διαιτί πρόσφατα ο Τούρκος υπουργός εξωτερικών, ευρισκόμενος εντός της ελληνικής επικρατείας και συγκεκριμένα στην Δυτική Θράκη, προσεφώνησε τον εκεί ελληνικό πληθυσμό «Τουρκική μειονότητα»; Διαιτί οι τουρκόπαιδες στα σχολεία της Τουρκίας κατηχούνται στο να μισούν τους Έλληνες;

Διότι η Τουρκία δεν λογαριάζει τους αδυνάτους. Μόνο τους ισχυρούς. Ισχυρός, κατά την κοινή λογική, είναι εκείνος, ο οποίος διαθέτει ισχυρές ένοπλες δυνάμεις. Οι ισχυρές ένοπλες δυνάμεις, συνοπτικά πηγάζουν από την συνεπή εθνική και στρατιωτική στρατηγική, την εύρωστη οικονομία και την ακλόνητη πίστη στο δίκαιο της συνεχίσεως της ζωής του Έθνους.

Ωστόσο και όλως περιέργως, σήμερα ζούμε σε ένα περιβάλλον, όπου οι «ειρηνιστές», με περισσότερο φανατισμό και από τους φονταμενταλιστές όλων των θρησκευτικο-πολιτικών ιδεολογιών, προβάλλουν την δική τους πρόταση περί διαλόγου μεταξύ σωφρόνων διαδίκων. Οι αυτοπροβαλλόμενοι μέσω των media, ως θιασώτες του «μη πολέμου», τηρούν στάση καθαρά «πολεμική» εναντίον εκείνων που υποστηρίζουν την αμυντική θωράκιση της χώρας χαρακτηρίζοντάς τους ειρωνικά «ελληναράδες», συνεπικουρούμενοι και από μερικούς δημοσιογραφίσκους, των οποίων η διανόηση ζυγισθείσα ευρέθη «ελαφρών βαρών». Αυτοί βέβαια, οι «αριστερο-αθεο-συνασπιστές» και κατ'επίφαση «ειρηνιστές», δεν διστάζουν να φορέσουν μία κουκούλα και αφού κάψουν, δηώσουν, κλέψουν και καταστρέψουν ξένες περιουσίες, έχουν σαν σκοπό να τρομοκρατήσουν την φιλήσυχη κοινωνία, που πιστεύει εις ένα Θεόν και μία Πατρίδα ακέραια και ευημερούσα και της οποίας την ασφάλεια, η πολιτικο-στρατιωτική ηγεσία οφείλει με «ειλικρίνεια» να εγγυηθεί.

Συμπέρασμα: Πίστη από τους εχέφρονες στην ιδέα συνεχίσεως της ζωής του ελληνικού έθνους. Και προς τούτο, ισχυρές ένοπλες δυνάμεις. Αλλά, οι ισχυρές ένοπλες δυνάμεις οικοδομούνται αποκλειστικά, μετά από καταβολή εθνικής προσπαθείας και όχι οπορτουניστικής κομματικής σπέκουλας. Το καταλαβαίνουμε αυτό;

logificatio post festum: εκ των υστέρων εκλογικεύσεως

ad interim: για την εν τω μεταξύ περίοδο

Anschluss: Στην γερμανική γλώσσα σημαίνει «σύνδεση», αλλά το γεγονός του 1938, ήταν αποκάλυπτη «προσάρτηση» του εδάφους της Αυστρίας υπό του καθεστώτος των Nazi στην Μεγάλη Γερμανία, λόγω των, ως υπεστηρίχθη, πανομοιοτύπων εθνολογικών παραμέτρων.

Σκοπός της βιοπολιτισμικής ανθρωπολογίας είναι η διεύρυνση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπινης βιολογίας και πολιτισμού (culture), σε συμφωνία με τις αρχές της εξελικτικής οικολογίας. Paul A. Erickson, Liam D. Murphy, A History of Anthropological Theory 1998.

A **coup de main** is a swift attack that relies on speed and surprise to accomplish its objectives in a single blow. The [United States Department of Defense](#) defines it as: *An offensive operation that capitalizes on surprise and simultaneous execution of supporting operations to achieve success in one swift stroke.*

ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (ΚΕΜΑΛΙΚΗ Ή ΙΣΛΑΜΙΚΗ) ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

Του Αντιστρατήγου ε.α. Σ. Παναγοπούλου

Όλοι όσοι μετά τις εκλογές του 2007, οι οποίες έδωσαν ισχυρή εντολή στον Νταγίπ Ερντογάν, πίστευαν ότι η διαμάχη με τους εκφραστές του Κεμαλισμού (βαθέως κράτους) είχε τελειώσει με νίκη του πρώτου, διαψεύστηκαν.

Η κρίση του περασμένου έτους που δημιουργήθηκε με αφορμή την εκλογή του νέου Προέδρου της Τουρκικής «Δημοκρατίας», με αιχμή του δόρατος το Συνταγματικό Δικαστήριο, υποστηριζόμενο από τους Κεμαλιστές του Μπαϊκάλ, τις ένοπλες δυνάμεις και τις παρακρατικές τους οργανώσεις, συνεχίζεται με εκδίκαση στο προαναφερόμενο δικαστήριο της κατηγορίας που έχει απευθύνει ο Γενικός Εισαγγελέας του, σύμφωνα με την οποία ο νυν Πρωθυπουργός και το κόμμα του, προσβάλουν και απειλούν τις κοσμικές αξίες του Τουρκικού κράτους. Με βάση την πρόσφατη απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία κρίθηκε αντισυνταγματικός ο νόμος που επιτρέπει να φέρουν μαντίλα στα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα της χώρας οι γυναίκες, φαίνεται ότι τα πράγματα θα είναι δύσκολα για την κυβερνώσα παράταξη.

Κατά τη συνεδρίαση του δικαστηρίου την 2/7/08, ο Αντιπρόεδρος της Τουρκικής Κυβερνήσεως Τζεμίτ Τσιτσέκ, παρουσίασε τις υπερασπιστικές θέσεις του κόμματός του, σύμφωνα με τις οποίες ο εισηγητής του δικαστηρίου θα συντάξει τις προτάσεις του, ώστε να ανακοινωθεί η ετυμηγορία τον Αύγουστο ή το πολύ αρχές Σεπτεμβρίου. Οι πιθανές αποφάσεις του δικαστηρίου μπορεί να είναι :

α. Να μην υπάρξει καταδικαστική απόφαση για το κυβερνών κόμμα (η πλέον επιθυμητή απόφαση για τον Ερντογάν).

β. Η επιβολή γενναίου χρηματικού προστίμου στο κυβερνών κόμμα (ΑΚΡ), χωρίς περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσεως, αλλά με σημαντικές εσωτερικές και εξωτερικές επιπτώσεις για τον Ερντογάν και την κυβέρνησή του.

γ. Να τεθεί εκτός νόμου το ΑΚΡ, να προκηρυχθούν εκλογές και ο Ερντογάν να κατέλθει σ' αυτές ως ανεξάρτητος εφόσον δεν έχει καταδικασθεί.

δ. Να σταματήσει η πολιτική σταδιοδρομία του Ερντογάν για προσδιοριζόμενο χρονικό διάστημα, καθώς και να παύσει η λειτουργία του ΑΚΡ.

Η Τουρκία, όπως δια μία εισέτι φορά αποδεικνύεται, είναι κατ'επίφαση δημοκρατική χώρα, βασίζει το σύστημα διοικήσεώς της στον απολυταρχισμό, στον άκρατο εθνικό σωβινισμό και τον μεγαλοϊδεατισμό, όπως εκφράζεται από την Κεμαλική ολιγαρχία, που εκπροσωπείται από το Στρατιωτικό, Διπλωματικό, Δικαστικό και Οικονομικό κατεστημένο ή το λεγόμενο «βαθύ κράτος». Αυτό βέβαια δεν την εμποδίζει να φαίνεται προς τη Δύση ως μία χώρα που έχει ενστερνισθεί τις αξίες του δυτικού πολιτισμού, να παρουσιάζεται προς τις ισλαμικές χώρες ως μουσουλμανική χώρα (κατέχουσα μάλιστα τη γενική γραμματεία του

οργανισμού ισλαμικών χωρών), αλλά και να έχει στρατηγική συμμαχία με το Ισραήλ.

Το σημερινό πρόβλημα της Τουρκίας είναι εσωτερικό και μάλιστα μία σκληρή μάχη εξουσίας, την οποία το Κεμαλικό ολιγαρχικό κατεστημένο προσπαθεί να διατηρήσει.

Η Τουρκία ευρίσκεται μακράν των προσδοκιών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, καθόσον δεν έχει αποδείξει ότι σέβεται τις αξίες της όπως, ελευθερία, δημοκρατία, ισότητα, κράτος δικαίου, απαραβίαστα και αναφαίρετα ανθρώπινα δικαιώματα, σχέσεις καλής γειτονίας και κοινοτικό κεκτημένο. Το Κεμαλικό κατεστημένο ευθύνεται για τη μη προώθηση των μεταρρυθμίσεων που επιχείρησε η κυβέρνηση Ερντογάν, ώστε η Τουρκία να εκδημοκρατισθεί και σε πολλές περιπτώσεις την κατέστησε όμηρο των αρχών του σωβινισμού και μεγαλοϊδεατισμού.

Η μάχη αυτή εξουσίας έχει ιστορία που στην τελευταία δεκαετία ξεκινά από την εκπαράθρωση του πρωθυπουργού Ερντογάν με το βελούδινο πραξικόπημα των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων το 1977, με κύριο οργανωτή τον Υπαρχηγό του Τουρκικού ΓΕΕΘΑ Στρατηγό Τζεβίκ Μπιρ και ομάδα αξιωματικών πέριξ αυτού. Ομοίως σε ανάλογες ενέργειες προέβη το Κεμαλικό κατεστημένο το 2004 (ημερολόγιο του Τούρκου τέως Α/ΓΕΝ Ναυάρχου Οζντέν Ορνέκ), όσο και το 2007 που το πραξικόπημα δεν έγινε λόγω της αντιθέτου θέσεως του τότε Τούρκου Α/ΓΕΕΘΑ. Τώρα, και σύμφωνα με όσα λέει η φιλοκυβερνητική εφημερίδα «Ταμπάκ» καθώς και η «Γενί Σαράκ», τα συλληφθέντα 21 μέλη της οργανώσεως «Εργκενεκόν» (γενέθλιος τόπος των Τούρκων στην Άπω Ανατολή), σχεδίαζαν την υπονόμηση της κυβερνήσεως με δολοφονίες, οργάνωση διαδηλώσεων στις οποίες θα προκαλείτο σύγκρουση με τις αρχές ασφαλείας σε 40 επαρχίες και κλονισμό της οικονομίας της χώρας, ώστε να προκληθεί λαϊκή δυσαρέσκεια. Είναι δε γεγονός ότι μεταξύ των συλληφθέντων μελών της οργανώσεως περιλαμβάνονται ο πρώην Διοικητής της 1^{ης} Στρατιάς, Στρατηγός ε.α. Χουρείτ Ταλάν, ο πρώην Αρχηγός της Στρατοχωροφυλακής Στρατηγός ε.α. Σενέρ Ερουϊγκούρ, ο Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Αγκύρας, δύο δημοσιογράφοι και ο νομικός σύμβουλος του περιοδικού «Γενί Μπατού Τράκια» (Νέα Δυτική Θράκη).

Η σύλληψη των μελών της οργανώσεως «Εργκενεκόν», θεωρείται από τους Κεμαλιστές ως πράξη αντιπερισπασμού εκ μέρους του Ερντογάν, σε κάθε περίπτωση δείχνει, το πόσο σκληρή είναι η μάχη εξουσίας και το έλλειμμα δημοκρατίας στην Τουρκία.

Η κατάσταση αυτή επιβάλλει όπως η Ελλάδα εκπονήσει άλλο σχέδιο για την εξομάλυνση των Ελληνο-Τουρκικών θέσεων εκτός του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, καθόσον κάτω από τις παρούσες συνθήκες η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας απομακρύνεται. Τα θέματα Ελλάδος-Τουρκίας παραμένουν ανοικτά, ενώ από Ελληνικά λάθη σ'αυτά η Τουρκία προσέθεσε την τελευταία τετραετία και το μειονοτικό. Επομένως η επαναχάραξη της πολιτικής μας στο θέμα είναι απολύτως απαραίτητη, καθώς επίσης και η ενίσχυση της διαπραγματευτικής μας θέσεως (πολιτικά, διπλωματικά και αμυντικά).

ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ 'Ενέργεια από το Φώς του Ήλιου'

ΓΕΝΙΚΑ.

Οι Καθαρές, περιβαλλοντικά, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) ενέργειας, είναι ο Ήλιος / Φωτοβολταϊκά συστήματα (ΦΒ Σ.), ο Άνεμος / Αιολική Ενέργεια Ανεμογεννητριών (ΑΓ), Υδροηλεκτρικών Σταθμών (Υ.Σ), η Γεωθερμικές πηγές, οι Κυψέλες Υδρογόνου (H₂) από το ηλιακό φως, τεχνολογία υπό ανάπτυξη και ο κυματισμός / παλίρροιες της θαλάσσης, σε ορισμένες περιοχές και περιορισμένη έκταση.

Οι χρησιμοποιούμενες, σήμερα, μη καθαρές μορφές ενέργειας εκπέμπουν ή αφήνουν κατάλοιπα, από τα οποία ορισμένα είναι άμεσα επικίνδυνα, όπως η πυρηνική ακτινοβολία και κατάλοιπα πυρηνικής καύσης, το Διοξείδιο του Άνθρακα (CO₂) από την καύση των υδρογονανθράκων, που επιτείνει την κατάσταση θερμοκηπίου της ατμόσφαιρας στην Υδρόγειο αλλά και τοπικά σε επιβαρυνμένες κλειστές περιοχές και άλλα λίγο ή πολύ τοξικά κατάλοιπα.

Οι επιστήμονες κρούουν τον «κώδωνα του κινδύνου» και οι εισηγήσεις τους είναι πολλές υψηλού κόστους, που όμως είναι σχετικά μικρό, έναντι των απωλειών / καταστροφών από την εναλλαγή ξηρασίας, πλημμυρών πόλεων και μεγάλων παραθαλάσσιων περιοχών (μηδενικής ή ελάχιστης υψομετρικής διαφοράς από την επιφάνεια της θαλάσσης), ως συνέπεια των αναμενόμενων δραματικών κλιματικών αλλαγών. Όπως είναι το φαινόμενο El Niño, Οι τυφώνες, το λιώσιμο των παγετώνων (B. και N. Πόλων), εξουδετέρωση του Gulf Stream του Ατλαντικού Ωκεανού.

Δυστυχώς οι μεγάλες χώρες (G8), υπεύθυνες κατά το μεγαλύτερο ποσοστό ρύπανσης της ατμόσφαιρας, παρά τις συμφωνίες (Κυότο, ...) και τις εξαγγελίες για την σωτηρία του περιβάλλοντος, δεν έχουν την βούληση να αντιμετωπίσουν με ρεαλισμό την όλη κατάσταση. Οι συνθήκες γίνονται όλο και δυσκολότερες, διότι οι ΗΠΑ αλλά και η Ευρωπαϊκές χώρες η μία μετά την άλλη ολισθαίνουν σε οικονομική ύφεση, οπότε ο αγώνας για την οικονομική ανάκαμψη θα δοθεί, αναμφίβολα, σε βάρος του περιβάλλοντος!

Όχι ότι είναι αναστρέψιμη η επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την βιομηχανική ρύπανση, όμως η ανάπτυξη και εκμετάλλευση των ΑΠΕ θα συμβάλλει αναλογικά στην καθαρότητα του περιβάλλοντος, άνοιξε ένα παράθυρο αισιοδοξίας. Πέραν αυτού, οι ΑΠΕ και οι Εναλλακτικές μορφές ενέργειας, σε σχέση με το πετρέλαιο, συμφέρουν οικονομικά. Η ΕΕ χρηματοδοτεί την αντίστοιχη έρευνα και προωθεί με συγχρηματοδότηση τα προγράμματα ανανεώσιμων, καθαρών περιβαλλοντικά, πηγών ενέργειας, που προαναφέρθηκαν.

Ο αεικίνητος τροχός με ακτίνες τον Ήλιο, Άνεμο και Νερό, είναι σήμερα πραγματικότητα και μπορεί, ως Υβριδικό Σύστημα, να αντλεί αέναα ενέργεια από την φύση.

2. Μη καθαρές Εναλλακτικές μορφές Ενέργειας.

Σ' αυτήν την κατηγορία εντάσσονται τα βιοκαύσιμα, η ενέργεια από την ανακύκλωση απορριμμάτων και το Φυσικό Αέριο (Natural Gas), τα οποία κατά την καύση απελευθερώνουν λιγότερο CO₂, δηλ. είναι σχετικά καθαρές μορφές ενέργειας, εναλλακτικές σε σχέση με το ρυπογόνο και ακριβό πετρέλαιο.

3. Εκμεταλλευσιμότητας πηγών ενέργειας.

Όλες οι μορφές ενέργειας μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτόνομα τοπικά αλλά για πολλούς χρήστες καταναμημένους σε μεγάλη έκταση, χρειάζεται εκτός από τον

κεντρικό σταθμό ή σταθμούς παραγωγής και το αντίστοιχο δίκτυο μεταφοράς και διανομής.

Δηλ. η εκμετάλλευση μίας πηγής ενέργειας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, η σχετική ανάλυση είναι αντικείμενο τεχνικοοικονομικής μελέτης, στο παρόν άρθρο απλά αναφέρονται οι βασικοί, ήτοι:

Το κόστος παραγωγής / άντλησης της ενέργειας, ασφάλεια μεταφοράς και χρήσης (και διατάξεων χρήστη) και η ρύπανση του περιβάλλοντος, πολύ σημαντικός παράγων, που αν αμεληθεί, η αποκατάσταση ζημιών θα κοστίσει πολύ περισσότερο στο μέλλον.

4. Σχεδιασμοί της Ελλάδος.

α. Το Ελληνικό Υπουργείο Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ) σχεδιάζει μέχρι το 2010, με χρηματοδότηση της ΕΕ, να καλύψει το 20% των συνολικών ενεργειακών αναγκών της χώρας, από την εκμετάλλευση των ΑΠΕ(1).

β. Έχουν διαπιστωθεί και επισημάνθηκαν από το ΥΠΑΝ, ότι υπάρχουν τρεις βασικοί παράγοντες που δυσχεραίνουν την ταχεία ανάπτυξη των ΑΠΕ. Ο πρώτος είναι το ελλιπές δίκτυο σύνδεσης / μεταφοράς της Ηλεκτρικής Ενέργειας από τις προγραμματιζόμενες θέσεις σταθμών παραγωγής της ενέργειας. Ο δεύτερος, η καθυστέρηση στην διαμόρφωση του αναγκαίου πλαισίου νομοθεσίας και έκδοσης ΠΔ, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ και ο τρίτος η γραφειοκρατία.

γ. Οι δυσκολίες αυτές διατυπώθηκαν πρόσφατα και από τους εκπροσώπους μεγάλων Ισπανικών εταιρειών (παραγωγής ενέργειας), που συνόδευσαν τον πρωθυπουργό της Ισπανίας, κατά επίσημη επίσκεψη του στην χώρα μας αρχές Ιουλίου τ.ε., δήλωσαν ότι υπάρχει και ένας τέταρτος ανομολόγητος «παράγων...» (2), που εμποδίζει τις εταιρείες να πραγματοποιήσουν επενδύσεις σε ΑΠΕ ύψους 3.5 Δις. Ευρώ, ενώ η χώρα μας επιζητά εναγωνίως αυτού του είδους/ύψους τις επενδύσεις με εισροή ξένων κεφαλαίων.

4. Πλεονεκτήματα των ΑΠΕ.

α. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχουν η κάθε μία τα πλεονεκτήματά της και φυσικά κάποιους περιορισμούς, θα αναφερθούμε στις Υδατοπτώσεις, την Αιολική και ειδικότερα στην Ηλιακή πηγή ενέργειας.

1) Η δυνατότητα άντλησης ενέργειας από τις ΑΠΕ, εκτός από τις φυσικές περιοδικότητας και διακυμάνσεις, είναι αέναη.

2) Δεν εξαντλούνται και είναι ελεύθερης χρήσης. Ο ήλιος και ο άνεμος είναι διαθέσιμοι γεωγραφικά χωρίς περιορισμούς.

3) Το κόστος άντλησης της ενέργειας, εκτός της δαπάνης της αρχικής εγκατάστασης, είναι σχεδόν μηδενικό και της 'εν συνεχεία συντήρησης' ελάχιστο.

3) Διατηρούν καθαρό το περιβάλλον έναντι της καύσης γαιανθράκων (κάρβουνο, τύρφη), πετρελαιοειδών και έναντι του Φυσικού αερίου, τα οποία ρυπαίνουν την ατμόσφαιρα με Διοξείδιο του άνθρακα (CO₂). Η συνολική παραγόμενη ισχύς ηλεκτρικής ενέργειας από την ΔΕΗ στην Ελλάδα (μη συνυπολογιζομένων των υδατοπτώσεων), είναι της τάξης των δέκα (10) Gw ή 10.000 Mw, η καύση της τύρφης απελευθερώνει ετησίως 2.800.000 τόνους CO₂. (Σημείωση 3)

5. Υδατοπτώσεις.

α. Πολύ καθαρή πηγή, παρ' ότι για πολύ μεγάλες μονάδες, πάνω από 20 Mw, είναι απαραίτητη να μελετηθούν και να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, για την προστασία της εγγύς περιοχής του έργου και των γειτονικών οικοσυστημάτων.

β. Οι εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας είναι μεγάλου κόστους, ομοίως του δικτύου μεταφοράς της Ηλεκτρικής ενέργειας.

γ. Η διαθεσιμότητα των υδατοπτώσεων είναι σχετικά περιορισμένη και φθίνουσα στην Ελλάδα, λόγω μείωσης αποθεμάτων νερού ετησίως, από τον περιορισμό αντιστοίχως των βροχοπτώσεων. Όμως, υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης ταμιευτήρων ύδατος, παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε τοπικό επίπεδο, με παράλληλη χρήση των υδάτων για άρδευση καλλιεργειών, που το πλείστον σήμερα καταλήγουν ανεκμετάλλευτα στην θάλασσα.

6. Αιολική Ενέργεια (Ανεμογεννήτριες)

α. Πολύ σημαντική πηγή ενέργειας για την Ελλάδα. Ήδη αναπτύσσονται αιολικά πάρκα σε πολλές περιοχές και ιδιαίτερα στα νησιά που τα δίκτυα μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΔΕΗ είναι μεγάλου κόστους και διότι είναι ζωτικής σημασίας η χρήση ηλεκτρικής ενέργειας τοπικά – αυτόνομα και επιπρόσθετα για την αφαλάτωση του θαλασσινού νερού στα άνυδρα νησιά του Αιγαίου.

β. Η τεχνολογία, σήμερα, έχει πετύχει ώστε μία Ανεμογεννήτρια να δίδει 2-3 Mw . Το μέγεθος και η αισθητική των ανεμογεννητριών, είναι ένας περιορισμός και γι' αυτό χρειάζεται επιλογή του κατάλληλου χώρου εγκατάστασης των αιολικών πάρκων.

γ. Ο λόγος κόστος / ισχύς των ανεμογεννητριών είναι μικρός και ως επένδυση συμφέρουσα.

7. ' Ενέργεια από το Φώς του Ήλιου'

α. Η ενέργεια του Ήλιου είναι ευλογία, ενεργοποιεί όλη την διατροφική αλυσίδα με την φωτοσύνθεση της χλωροφύλλης την εναλλαγή των εποχών για την ζωή της χλωρίδας και πανίδας. Σημαντική για το κλίμα της Ελλάδας η Ηλιακή Ενέργεια μπορεί να αντλείται, με την τεχνολογία των Φωτοβολταϊκών κυψελών και διατάξεων, εύκολα και πέραν της αρχικής δαπάνης, χωρίς κόστος λειτουργίας και ελάχιστο συντηρήσεως για την μακρά διάρκεια ζωής των ΦΒ διατάξεων.

β. έχει όλα τα πλεονεκτήματα των ΑΠΕ, που προαναφέρθηκαν, με μόνο τον περιορισμό την νύκτα και τις περιόδους έλλειψης ηλιοφάνειας, λόγω συννεφιάς, γι' αυτούς τους λόγους τα συστήματα είναι υβριδικά, δηλ. συνδυάζονται , τουλάχιστον, με παράλληλους συσσωρευτές.

β.. Η τεχνολογία των ΦΒ είναι τριών τύπων:

- 1) Πυριτίου Λεπτών φύλλων(Thin Films) με απόδοση 7-10%
- 2) Πυριτίου πολλαπλού τύπου με απόδοση 12-14%, είναι τα γνωστά ως επίπεδες κυψέλες (panels)
- 3) Πυριτίου απλού τύπου με απόδοση 14-17%, είναι επίσης επίπεδες κυψέλες (panels)
- 4) Πυριτίου και άλλων προσμίξεων, τεχνολογία τριπλο-διασταυρωμένων στοιχείων (Triple Junction) Σειρές (arrays) ανακλαστήρων με συλλέκτες μετατροπής της ηλιακής ακτινοβολίας σε ηλεκτρική 25% & θερμική ενέργεια 26%, σύνολο (51 %).

α) Τα πολύ μικρά στοιχεία Triple Junction, είναι τοποθετημένα στην εστία του παραβολικού κατόπτρου / ανακλαστήρα και με τον τρόπο αυτόν συλλέγουν την ακτινοβολία του ήλιου, είναι ασφαλή από πτώση θραυσμάτων, ή χαλαζιού σε ανάλογες περιπτώσεις.

β) Τα ΦΒ αυτά ονομάζονται και Concentrated (CPV), λόγω της συγκρότησής τους με κοίλα κάτοπτρα και ΦΒ στοιχεία στην εστία του κατόπτρου και προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία πολλαπλασιάζεται 1250 φορές, εξασφαλίζοντας

μεγάλη απόδοση. Σε ποσοστά εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, αποδίδει 25% ηλεκτρική & 25% θερμική ενέργεια (ζεστό νερό), συνολικά 50% ενέργεια.

γ) Ένα πρόσθετο, αλλά πολύ σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι, απαιτείται για μία συγκεκριμένη ηλεκτρική ισχύ το 1/3 του χώρου σε σχέση με αυτόν που απαιτούν τα κλασσικά πάνελς (επίπεδοι συλλέκτες). Άνετη εγκατάσταση μεγάλης ισχύος ΦΒ (CPV) σε οροφές κτιρίων, κ.λ.π.

δ. Στην εικόνα (3) απεικονίζεται ο μηχανισμός παραγωγής της τριπλής ενέργειας, που η αναβάθμιση είναι εύκολη και μικρού κόστους, για την υπόψη τεχνολογία, διότι θα αντικατασταθεί το μικρό στοιχείο 'Triple junction' πυριτίου.

δ. Στο διάγραμμα (4) παρουσιάζεται η καμπύλη αύξησης τα απόδοσης, όλων των τύπων ΦΒ. Σήμερα η απόδοση των Triple Junction είναι διπλάσια συγκριτικά με τους άλλους τύπους

ε. Μεγάλο ΦΒ Σύστημα ΦΒ Triple Junction & ανακλαστήρες

Το σύστημα αυτό, σε οροφή του κτιρίου έκτασης 22 στρεμμάτων, παράγει 1.5 Mw και αποδίδει παράλληλα - πρόσθετα ζεστό νερό ισοδύναμης ενέργειας. Αντίθετα τα κλασσικά πάνελ χρειάζονται τριπλάσια έκταση για την ίδια ηλεκτρική ισχύ, χωρίς να δίνουν ζεστό νερό.

στ. Υβριδικά ΦΒ συστήματα σε σύζευξη με άλλες ΑΠΕ.

1) Τα υβριδικά ΦΒ συστήματα σε σύζευξη με συσσωρευτές, Υδροηλεκτρικούς σταθμούς ή Ανεμογεννήτριες ή και ηλεκτρογεννήτριες, εν ανάγκη, είναι η οικονομικότερη λύση για τις περιοχές, όπου έχουμε εναλλαγές και διακυμάνσεις στην ροή ανέμων, νερού και φυσικά, όταν αντίστροφα δεν υπάρχει ηλιοφάνεια για την απόδοση ενέργειας των ΦΒ. Σε περίπτωση αυτόνομης λειτουργίας τα ΦΒ συνδυάζονται με διάταξη συσσωρευτών (μπαταριών) μεγάλης χωρητικότητας.

2). Υβριδικό ΦΒ & Γεωθερμικό Σύστημα.

Είναι ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, διότι στην χώρα μας υπάρχουν πολλές Περιοχές με γεωθερμικές δυνατότητες. Η τεχνολογία είναι διαθέσιμη, το μόνο που Χρειάζεται είναι το ενδιαφέρον των τοπικών αρχών.

Στην εικόνα 3, φαίνεται: 1. Διάταξη Power –Spar 2. Ηλεκτρισμός, 3. Θερμότητα & Ατμός 4. φωτισμός A.Spar-Net ελεγκτής B. Δεξαμενές Αποθήκευσης Μικρής Διάρκειας C. Γεωθερμικές αντλίες θερμότητας D. Αποθήκευση μακράς διάρκειας E. Μονάδα Ψύξης F. Εξαρτήματα ηλιακού φωτισμού

3) Σχεδιάγραμμα εγκατάστασης ΦΒ στην οροφή κτιρίου για θέρμανση και κλιματισμό.

7. Πρόγραμμα Ανάπτυξης ΦΒ Σταθμών, του ΥΠΑΝ (ΡΑΕ. σημείωση 4)

α. Το πρόγραμμα και η χρονική κλιμάκωση στην αδειοδότηση ΦΒ σταθμών, σε ποσοστό % του στόχου που έχει τεθεί, είναι, έως το τέλος των ετών: Του 2007 μέχρι το 50%, του 2008 το 70%, το 2009 το 90% και το 2010, ολοκλήρωση του στόχου

β. Η σταδιακή εγκατάσταση στοχεύει στην ήπια και ανεκτή αύξηση του Ειδικού Τέλους ΑΠΕ, ο Επιμερισμός των 500 MWp και στον χειρισμό της τρέχουσας κατάστασης αιτήσεων για ΦΒ.

γ. Αριθμητική ΦΒ στα μη Διασυνδεδεμένα Νησιά

Προβλέπεται η εγκατάσταση 700 MW ΦΒ σταθμών, που σημαίνει: Επενδύσεις τάξεως 4 δις €, απαιτούμενες επιχορηγήσεις ύψους τουλάχιστον 1,5 δις €, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της τάξης των 900 GWh ετησίως, ήτοι περίπου 1,5% της σημερινής κατανάλωσης. Η αξία παραγόμενης ενέργειας για 20 έτη, περί τα 8 δις € με βάση τις σημερινές τιμές πώλησης (μέση τιμή 450 €/ MWh) και σε σταθερούς όρους.

δ. Προβληματισμοί και συμπεράσματα (Σημείωση 4)

1) Η ανάπτυξη των ΦΒ στην Ελλάδα δεν είναι υπόθεση μερικών ετών αλλά βρισκόμαστε στην αρχή μιας μακράς διαδρομής 2) Απαιτείται ωριμότητα στην αναγνώριση και τη ρεαλιστική αποτίμηση των προοπτικών και των αποδόσεων

2) Το Πρόγραμμα καταρτίστηκε με βάση τις σημερινές συνθήκες με την προοπτική να αναθεωρείται προσαρμοζόμενο στις εξελίξεις

3) Η αναμενόμενη μείωση του κόστους εγκατάστασης ΦΒ, η αύξηση του βαθμών απόδοσής τους, οι αυξήσεις των τιμών των συμβατικών καυσίμων και των ρύπων και η δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης των καταναλωτών για περαιτέρω στήριξη των ΑΠΕ, καθιστούν ευοίωνες τις προοπτικές περαιτέρω αύξησης των στόχων, κατόπιν αποτίμησης των παραγόντων αυτών

4) Εξασφαλίζεται η δυνατότητα συμμετοχής μικρών καταναλωτών. Η εξασφαλισμένη ισχύς τουλάχιστον 70 MW στην Επικράτεια ισοδυναμεί με πρόγραμμα 15.000 φωτοβολταϊκών στεγών, εκτιμώντας μια μέση ισχύ της τάξεως των 4-5 kW ανά καταναλωτή.

5) Τα κεφάλαια είναι τεράστια ώστε να αναπτυχθεί μια εσωτερική βιομηχανία/βιοτεχνία και υπηρεσίες στη μελέτη, κατασκευή, σχεδιασμό και εγκατάσταση, τη χρηματοδότησή τους κλπ με άμεσο όφελος στην εθνική οικονομία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Σήμερα ζούμε σε μία εποχή υπερκατανάλωσης, ακρίβειας, ρύπανσης του περιβάλλοντος από τις ποικίλες αναθυμιάσεις και του διοξειδίου του άνθρακα, δηλ. υποβάθμισης της ζωής μας. Όμως, είναι διαθέσιμες οι τεχνολογίες των ΑΠΕ που μπορούν να καταστήσουν το όνειρο της οικολογικής κατοικίας πραγματικότητα. Πολεοδόμοι, μηχανικοί στην Γαλλία προτείνουν, όχι απλά να πάρουμε δωρεάν την καθαρή ενέργεια από τον ήλιο αλλά παράλληλα να του ζητήσουμε να αναλάβει το έργο του «κηπουρού» στο σπίτι μας, είναι ο μόνος που γνωρίζει την τέχνη της φωτοσύνθεσης, γιατί διστάζουμε ;

Η Αγγλία δίνει το παράδειγμα, πρόσφατα η κυβέρνηση της, ανακοίνωσε ότι θα συγχρηματοδοτήσει την εγκατάσταση ΦΒ συστημάτων σε 50.000 κατοικίες προκειμένου να καλύψει ενεργειακές ανάγκες 200 Mw, που τώρα καλύπτονται από εργοστάσια που καίνε πετρέλαιο. Θα ωφεληθούν το περιβάλλον και οι φτωχοί.

Τι γίνεται στην Ελλάδα ; ο λαός πιέζεται από την ακρίβεια, τους υψηλούς λογαριασμούς των ΔΕΚΟ και ΔΕΗ, πιστεύουμε ότι του αξίζει περισσότερο φως. Θα αφήσουμε την γραφειοκρατία να σκιάζει τον ήλιο ; Αναμένουμε τα αρμόδια

βήματα να γίνουν γρηγορότερα, ήμαστε αισιόδοξοι και περιμένουμε στο τέλος του δρόμου !

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Η Ελληνική Ρυθμιστική αρχή για την Ενέργεια (ΡΑΕ) , είναι αρμόδια για την πολιτική και τις άδειες παραγωγής Ενέργειας στην χώρα μας αλλά και τον συντονισμό και προώθηση των ενεργειακών σχέσεων στην ΕΕ και στην ευρύτερη περιοχή. Η ιστοσελίδα της είναι πολύ ενημερωτική.

(2) Στον ημερήσιο Ελληνικό τύπο, που κάλυψαν τα γεγονότα, ο «ανομολόγητος» για το άρθρο παράγων, έχει όνομα....

(3) Μονάδες ισχύος $1 \text{ Mw} = 1.000 \text{ Kw}$. και μία (1) Kwh ενέργεια = 1 Kw ισχύος x 1 Ωρα. Κατά την παραγωγή μίας (1) Kwh, από καύση πετρελαίου, απελευθερώνεται ετησίως 0,28 Kg. CO₂.

(4) Στοιχεία από εργασία του Ν.Γ. Μπουλαξή, Δρ. Ηλεκτρολόγου Μηχανικού, Ειδικού Επιστήμονα ΡΑΕ, διαδίκτυο.

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ ΣΤΙΓΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Του Υποστρατήγου ΕΛ.ΑΣ ε.α. Π. ΛΑΓΓΑΡΗ
Πρώην Υποδιευθυντού της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας της ΕΛ.ΑΣ

Γενικά

Με τον όρο «Βασανιστήρια», νοούνται οι σωματικές ή και ψυχικές κακοποιήσεις και εν γένει ταλαιπωρίες-τυραννίες σε βάρος ανθρώπων από συνανθρώπους τους.

Οι δια των βασανιστηρίων προξενούμενες σωματικές κακώσεις ή βλάβες στην υγεία ετέρων ανθρώπων, είναι δυνατόν να συνίστανται ή να έχουν σαν επακόλουθο την βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας του παθόντος, με ή χωρίς κίνδυνο ζωής, τον σοβαρό ακρωτηριασμό ή βαριά και μακροχρόνια ασθένεια, όπως επίσης η πράξη να εμποδίσει τον παθόντα σημαντικά και για πολύ χρόνο, ή και δια παντός, να χρησιμοποιεί ελεύθερα και πλήρως το σώμα ή τη διάνοιά του, αφήνοντάς του ανεξίτηλα ψυχικά τραύματα, εφ'όρου ζωής ενίοτε.

Οι βασανισμοί ανθρώπων αποτελούν ένα από τα σοβαρότερα εγκλήματα στρεφόμενα κατά της σωματικής ακεραιότητας και ευεξίας του ανθρώπου, παραγόντων πολύτιμων για την πρόοδο και την ευημερία του. Και τούτο, διότι πολλές φορές συμβαίνει στη ζωή, π.χ. η χωλότητα ενός ή αμφοτέρων των ποδιών, η απώλεια οφθαλμού ή οφθαλμών και γενικά η αναξιοποίηση της ζωής του παθόντος, είναι πολύ χειρότερη κατάσταση ακόμη και από την αφαίρεση της ίδιας της ζωής. Για το λόγο αυτό, όλα τα δημοκρατικά οργανωμένα κράτη προστατεύουν με τις νομοθεσίες τους τα επαπειλούμενα δια των βασανιστηρίων έννομα αγαθά των πολιτών τους, επαρκώς, αλλά και την κρατική τους υπόσταση αυτών των ιδίων, καθόσον τα βασανιστήρια αποτελούν ένα ισχυρότατο όπλο ενάντια στη δημοκρατία.

Η χώρα μας ιδιαίτερα, έχουσα πικρές εμπειρίες από την περίοδο της δικτατορίας, φρόντισε και περιέλαβε στο άρθρο 7 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975 ειδική συνταγματική απαγόρευση : «τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως ο Νόμος ορίζει».

Ο δε κοινός νομοθέτης, στα σχετικά άρθρα 308-315 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα (απλή, βαρεία, επικίνδυνη σωματική βλάβη κ.λ.π.) και άρθρο 239 Π.Κ. (κατάχρηση εξουσίας), με τον Νόμο 1500/1984, προσέθεσε στον Ποινικό μας Κώδικα (Π.Κ.) και τα άρθρα 317^Α έως 317^Δ που αφορούν τον αυστηρό ποινικό κολασμό των βασανιστηρίων, ως ιδιώνυμου πλέον αδικήματος προβλεπομένου.

Διάσταση του Φαινομένου

Παρά τα τεράστια άλματα εξέλιξης του ανθρώπου και τα επιτεύγματά του σε όλα τα επίπεδα πολιτισμού, αυτός εξακολουθεί να παραμένει το ίδιο πρωτόγονος, βίαιος, άγριος, ωμός και κτηνώδης, αναφορικά με την καταπάτηση των επιβαλλομένων συναισθημάτων φιλαλληλίας και ανθρωπισμού, όρων αναγκαίων για την ειρηνική συνύπαρξη των διαβιούντων σε οργανωμένη κοινωνία ανθρώπων.

Αυτό το επιβεβαιώνουν περίτρανα τα σχετικά στοιχεία που προσφάτως είδαν το φως της δημοσιότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, ύστερα από έρευνες σχετικές και τα οποία είναι συγκλονιστικά :

- 400.000 άτομα-επιζώντες βασανιστηρίων, κατεγράφησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το πλείστον δε από αυτούς είναι πρόσφυγες.
- 16.000 πρόσφυγες από αυτούς, τυγχάνουν σε ετήσια βάση ιατρικής, ψυχολογικής και κοινωνικής βοήθειας.
- Το 20% των θυμάτων βίας ή βασανιστηρίων υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Κατά το έτος 2006, σύμφωνα με επιστημονικές του ΟΗΕ, τεκμηριώθηκαν περιπτώσεις βασανιστηρίων και κακοποίησης από τις δυνάμεις ασφαλείας, την Αστυνομία και άλλες κυβερνητικές Αρχές, σε 102 συνολικά χώρες του κόσμου.

Πρόσφυγες – Πολιτικό Άσυλο

Παρεμπιπτόντως αναφέρεται, ότι με τον όρο «πρόσφυγες» εννοούμε τους αλλοδαπούς εκείνους ή τους ανιθαγενείς, οι οποίοι προστατεύονται από το άρθρο 1 παρ. 2^α της Σύμβασης της Γενεύης της 28-7-1951, που κυρώθηκε με Ν.Δ. 3989/1959 (ΦΕΚ 209^{Α'}), όπως η Σύμβαση αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του Πρωτοκόλλου της Ν. Υόρκης της 31-1-1967 (κυρώθηκε με Α.Ν. 389/1969 – ΦΕΚ 125^{Α'}). Ως προϋπόθεση απαιτείται όπως οι ανωτέρω να βρίσκονται εκτός της χώρας υπηκοότητάς τους λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης, εξ' αιτίας της φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων τους και οι οποίοι για το λόγο αυτό, αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους. Το ίδιο ισχύει και για όσους αλλοδαπούς βρίσκονται για τέτοιους λόγους εκτός της χώρας μόνιμης διαμονής τους. Την προσφυγική ιδιότητα, επίσης, είναι δυνατόν να ζητήσει και ο πολίτης ή ανιθαγενής τρίτης χώρας, όταν εκ των υστέρων προκύψουν γεγονότα τέτοια μετά από την αναχώρησή του εκ της χώρας του, που να δικαιολογούν την υπαγωγή του στο καθεστώς του ασύλου. Μεταγενέστερα (της Συνθήκης της Γενεύης), για λόγους ανθρωπιστικούς και «κατ'οικονομίαν», δημιουργήθηκε στην πράξη και μία νέα κατηγορία, μη καταστατικών προσφύγων, οι λεγόμενοι «de facto πρόσφυγες», οι οποίοι αντιμετωπίζονται ευνοϊκά με την χορήγηση προσωρινών αδειών παραμονής, παρά το γεγονός ότι δεν αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες και δεν τους παρέχεται επίσημα άσυλο.

«Οι πρόσφυγες de facto», πρόκειται για αλλοδαπούς τρίτων χωρών, των οποίων το αίτημα περί παροχής ασύλου έχει απορριφθεί για τυπικούς λόγους, είτε διότι δεν έχουν μεν υποβάλλει τέτοιο αίτημα λόγω φόβου αντιποίνων κατά συγγενών τους στη χώρα προέλευσης, είτε γιατί δεν απέδειξαν πλήρως ότι διώκονται ατομικά παρά το γεγονός ότι αποδεδειγμένα ανήκουν σε διωκόμενη ομάδα πληθυσμού, είτε διότι αναγκάστηκαν να μετακινηθούν από τη χώρα τους λόγω πολέμου, εμφύλιας σύρραξης, πολιτικής ή κοινωνικής αναταραχής ή συνεπεία φυσικών καταστροφών.

Κατά την εφαρμογή, τέλος, της Σύμβασης της Γενεύης, κάθε κράτος διαμορφώνει τα δικά του ερμηνευτικά κριτήρια για τις προϋποθέσεις αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας, τα οποία συνήθως συναρτώνται με την εξωτερική πολιτική ή τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας.

Ήδη, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Υπουργοί Εσωτερικών Υποθέσεων και Δικαιοσύνης, κατέληξαν ομόφωνα σε συμφωνία πρόσφατα στις Κάννες (7-7-2008), επί του Γαλλικού Σχεδίου για την ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική, όσον αφορά τη θέσπιση και των διαδικαστικών κανόνων χορήγησης ασύλου, διατηρώντας την έκκληση της Ισπανίας για αποφυγή μαζικών χορηγήσεων ασύλου σε οικονομικούς μετανάστες. Η ευρωπαϊκή αυτή συμφωνία για τη μετανάστευση και το άσυλο, η οποία ελήφθη κατά τη διάρκεια του ανωτέρω ατύπου Συμβουλίου των Καννών, αναμένεται να επικυρωθεί τον προσεχή Οκτώβριο από την Κομισιόν στο πλαίσιο του Συμβουλίου Κορυφής.

Παγκόσμια η Αντίδραση

Έναντι του απαράδεκτου αυτού φαινομένου των βασανιστηρίων, που δυστυχώς συνεχίζει να υφίσταται ακόμα και σήμερα με ανησυχητικές διαστάσεις σε 100 περίπου χώρες του πλανήτη μας, η Διεθνής Κοινότητα δεν μπορούσε να μείνει απαθής. Έτσι ο ΟΗΕ έχει καθιερώσει την 26^η Ιουνίου, ως διεθνή ημέρα των Ηνωμένων Εθνών, αφιερωμένη στα θύματα βασανιστηρίων. Με το σύνθημα «Εξαλείψτε τα Βασανιστήρια», κηρύχθηκε την φετινή 26^η Ιουνίου, παγκόσμια εκστρατεία κατά των ανά τον κόσμο βασανιστηρίων με πολύ θετικά αποτελέσματα. Περισσότερα από 200 κέντρα αποκατάστασης σε όλο τον κόσμο, διοργάνωσαν την ίδια ημέρα ανάλογες σχετικές εκδηλώσεις, με στόχο τη διεθνή επαγρύπνηση και ενημέρωση για την σοβαρότητα του αγώνα της κατάργησης των βασανιστηρίων. Επιπλέον δε, την αύξηση της πίεσης εκ μέρους των κρατών του κόσμου να σταματήσουν τα βασανιστήρια, μία από τις κυριότερες αιτίες που καταλύουν τη δημοκρατία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία 15ετία, έχει προβεί σε μία αξιόλογη πρωτοβουλία στον αγώνα κατά των βασανιστηρίων με πολύ καλά αποτελέσματα, με την κατάρτιση σχετικών προγραμμάτων και την χρηματοδότηση αυτών με κονδύλια ύψους 10 με 11 εκατομμυρίων ευρώ. Δραστηριοποιείται σε 41 χώρες και 20 κέντρα αποκατάστασης σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ έχει ιδρύσει δίκτυα σε 16 κράτη μέλη.

Η Ελληνική Ανταπόκριση

Με στόχο την πρόληψη και την κατάργηση των βασανιστηρίων από όποιους και αν τελούνται, αλλά και την αποκατάσταση των θυμάτων των βασανιστηρίων, ιδρύθηκε και λειτουργεί στην Ελλάδα

από το 1989 το «Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (ΙΚΑΘΒ). Βασικός χρηματοδότης του ΙΚΑΘΒ θα είναι μέχρι το 2010-2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως και όλων των Κέντρων αυτών, ενώ στη συνέχεια την χρηματοδότηση θα αναλάβουν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών.

Το ΙΚΑΘΒ, αποτελεί τη μοναδική μη Κυβερνητική Οργάνωση στην Ελλάδα που ασχολείται με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των βασανιστηρίων, με κύριο μέλημα, την ιατρική και ψυχολογική εξέταση των προσφύγων-θυμάτων βασανιστηρίων και την θεραπεία αυτών. Επιπλέον, κατά τρόπο επικουρικό, ασχολείται με την επίλυση τυχόν συνυπαρχόντων νομικών και κοινωνικών προβλημάτων.

Ειδικότερα, ως βασικοί στόχοι του ΙΚΑΘΒ ορίζονται :

- Η αποκατάσταση των ατόμων που έχουν υποστεί βασανιστήρια, καθώς και των οικογενειών τους.
- Η εκπαίδευση Ελλήνων και ξένων επαγγελματιών υγείας σε θέματα αξιολόγησης και μεταχείρισης ατόμων που έχουν υποστεί βασανιστήρια, καθώς και των οικογενειών τους.
- Η ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού στη διάκριση των διαφόρων μορφών βασανιστηρίων και των δυνατοτήτων για την αποκατάσταση των θυμάτων.

Μέχρι σήμερα, από της ιδρύσεώς του, το ΙΚΑΘΒ, έχει περιθάλψει περί τα 10.000 άτομα (θύματα βασανιστηρίων μαζί με τα μέλη των οικογενειών τους), ενώ σε ετήσια βάση το Κέντρο αυτό παρέχει υπηρεσίες σε 150 νέες ατομικές περιπτώσεις επιβιωσάντων βασανιστηρίων και 250 παλαιότερες περιπτώσεις κατά Μ.Ο.

«Τρόφιμοι», τέλος, του Κέντρου είναι πρόσφυγες, κυρίως από χώρες της Αφρικής, την Τουρκία, Μέση Ανατολή, Ιράν και Ιράκ.

Συμπεράσματα – Αντιμετώπιση

Παρά το γεγονός ότι ο άνθρωπος μετεξελίχθη αλματωδώς σε αξιοθαύμαστο σημείο κατά την μακρά πορεία του στον πλανήτη μας σε όλα τα επίπεδα του πολιτισμού εν γένει, δεν κατόρθωσε να λυτρωθεί από τα στοιχεία πρωτογονισμού, ωμότητας, αγριότητας και κτηνωδίας και από το Βιβλικό αδελφοκτονικό σύνδρομο του «Κάϊν», ενάντια στις ηθικές αρχές και αξίες της ζωής, στις σχέσεις του με τους συνανθρώπους του, επιβεβαιώνοντας την αιωνίας ισχύος ρήση του μεγάλου τραγικού μας ποιητή της αρχαιότητας, Σοφοκλέους : «Πολλά τα φοβερά. Δεν υπάρχει τίποτε φοβερότερο από τον άνθρωπο».

Τα βασανιστήρια είναι εφεύρημα μόνον του ανθρώπου, με φοβερές εφαρμογές σε ποικιλία, ένταση και επινοήσεις τερατώδεις κατά του συνανθρώπου του αντιπάλου, καθόσον τα ζώα επιδεικνύουν πολύ καλύτερη ευπρέπεια και συμπεριφορά στον ενστικτώδη αγώνα τους για επιβίωση.

Με το βαρύτατο αυτό έγκλημα, δεν πλήττεται μόνον η σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων, η σωματική ακεραιότητά τους και η ευεξία στη ζωή, η πρόοδος και η ευημερία τους, αλλά επιπλέον, καταρρακώνεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και συνθλίβεται η προσωπικότητα των θυμάτων για πάντα, αποτελεί δε μια σοβαρότατη απειλή κατά της Δημοκρατίας και στίγμα για τον πολιτισμό της ανθρωπότητας ολόκληρης.

Η και σήμερα συνεχιζόμενη διάπραξη βασανιστηρίων σε περί τις 100 χώρες σε όλο τον κόσμο, σε τέτοια ευρεία μάλιστα έκταση μέσα στους κόλπους μιας οργανωμένης διεθνούς κοινωνίας, αναδεικνύει το μέγεθος του προβλήματος και την άμεση ανάγκη για εντατικοποίηση της ήδη σε εξέλιξη ευρισκομένης παγκόσμιας εκστρατείας για την ολοσχερή εξάλειψη των βασανιστηρίων.

Ο αγώνας για την πάταξη του φαινομένου είναι δυσχερής και επιβάλλει την αταλάντευτη, αμείωτη και διαρκή συνεργασία όλων των φορέων, τόσο σε τοπικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, με την ανάληψη ρόλων σχετικών από άτομα, οργανώσεις, διεθνείς οργανισμούς και κυβερνήσεις κρατών. Ιδιαίτερα θα πρέπει να αναληφθούν αρμοδίως πρωτοβουλίες για τον περιορισμό ή παύση των τοπικών και περιφερειακών ενόπλων συγκρούσεων και πολέμων, και ενέργειες για την ειρηνική διευθέτηση των διεθνών διαφορών, ως και την αύξηση των πιέσεων εκ μέρους των ισχυρών οργανωμένων κοινωνιών και διεθνών οργανισμών προς τα ανελεύθερα και αυταρχικά καθεστώτα να σταματήσουν τα βασανιστήρια.

Ανάλογα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν, ως και συνεχής εποπτεία και έλεγχος θα πρέπει να ασκείται, προς τους διαχειριστές της κρατικής εξουσίας (δυνάμεις Ασφαλείας, την Αστυνομία και

άλλες διωκτικές Αρχές), των διαφόρων κρατών, για την πρόληψη παρεκκλίσεων, υπερβάσεων και καταχρήσεων εξουσίας σε βάρος ανθρώπων (κακοποιήσεις, βασανιστήρια, άσκηση ψυχολογικής βίας, άδικες και αυθαίρετες φυλακίσεις – απομονώσεις, αρπαγές – εξαφανίσεις κ.λ.π.).

Η ΑΦΡΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ – ΑΥΡΙΟ

Του Υποστρατήγου ε.α. Π. Λεονάρδου

Η Αφρική είναι η ήπειρος των αντιθέσεων. Θεωρείται πλέον ο χώρος όπου στο μέλλον θα επικεντρωθεί το διεθνές γεωπολιτικό ενδιαφέρον αν και θα έπρεπε να συγκέντρωνε και το ανθρωπιστικό ενδιαφέρον. Στις περισσότερες χώρες της Αφρικής, οι μικροί ρυθμοί ανάπτυξης επαυξάνουν τα ποσοστά της ανεργίας, η έλλειψη στοιχειωδών υποδομών δημιουργεί απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης, οι εμφύλιες διαμάχες εξαφανίζουν κάθε έννοια κοινωνικής συνοχής και η μεγάλη διαφορά μεταξύ ευμάρειας και ένδειας επιβαρύνει τα ήδη αυξημένα ποσοστά της φτώχειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) και η Αφρική προσπαθούν να βελτιώσουν τις σχέσεις τους. Η Ε.Ε. ως οικονομική δύναμις έχει χορηγήσει σημαντική βοήθεια και συνεχίζει να είναι ο σημαντικότερος οικονομικός εταίρος της Αφρικής. Πάνω από το 80% της κρατικής αναπτυξιακής βοήθειας που λαμβάνει η υποσαχάρια Αφρική από τα κράτη μέλη του Ο.Ο.Σ.Α. χορηγείται από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία ελέγχουν πάνω από το 30% της Αφρικανικής αγοράς και απορροφούν το 46% των Αφρικανικών εξαγωγών. Οι οικονομικές σχέσεις Ευρώπης-Αφρικής ρυθμίζονται από τη Σύμβαση Cotonou η οποία είναι μία συμφωνία εμπορίου, συνοδευόμενη από ένα πακέτο χρηματοδοτικής βοήθειας.

Ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζει τη διακήρυξη που υιοθετήθηκε από τη διάσκεψη κορυφής Ε.Ε.-Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας (4-4-2000) ενώ από το Νοέμβριο του 2004 έχει εκπονήσει ένα «Σχέδιο δράσης για την υποστήριξη της Ειρήνης και της Ασφάλειας στην Αφρική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ)» με σκοπό την υποστήριξη των Αφρικανικών κρατών στο να αποκτήσουν αυτόνομη δυνατότητα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων.

Βέβαια σημαντική για την Βόρεια Αφρική θεωρείται η Ευρωμεσογειακή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (Μ.Ε.Φ.Τ.Α.) της οποίας η έναρξη λειτουργίας προσδιορίστηκε για το 2010. Στη συνέχεια η συγκρότηση ενός χώρου Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας θα περιλαμβάνει την συλλειτουργία και άλλων διαστάσεων, πολιτικών, ποτιστικών, κοινωνικών και ασφάλειας.

Οι σχέσεις Αφρικής-Ασίας έχουν ενδυναμωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Μια σειρά από χώρες έχουν αναπτύξει δραστηριότητες στην Αφρικανική Ήπειρο. Ένα ιδιαίτερο σημαντικό βήμα είναι η δημιουργία της Ένωσης για την Περιφερειακή Συνεργασία των περί τον Ινδικό Ωκεανό κρατών [Indian Ocean Rim – Association for Regional Cooperation (I.O.R.A.R.C.)], το 1997. Η Ένωση αυτή αναμένεται να ισχυροποιήσει περισσότερο τις οικονομικές σχέσεις Αφρικής-Ασίας καθώς επιδιώκει την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου μεταξύ των μελών της.

Υψίστης σημασίας έχει καταστεί η Αφρική για τις ΗΠΑ. Η αμερικανική παρουσία ενδυναμώνεται στην Αφρική με κύριους πολιτικούς άξονες τη «μάχη κατά της τρομοκρατίας» και «την προστασία των πετρελαϊκών αποθεμάτων». Το 17%

του εισαγομένου πετρελαίου στις ΗΠΑ προέρχεται από την υποσαχάρια Αφρική με πρόβλεψη να φθάσει το 25-30% κατά την επόμενη 10ετία.

Κορύφωση του αμερικανικού ενδιαφέροντος αποτελεί η απόφαση της αμερικανικής κυβέρνησης της 6 Φεβρουαρίου 2007 για την συγκρότηση διακλαδικής διοίκησης της Africa Command (AFRICOM) η οποία ως χώρο ευθύνης θα έχει την Μαύρη Ήπειρο, με εξαίρεση την Αίγυπτο. Η νέα διοίκηση θα πρέπει να αντιμετωπίσει τις απειλές που προέρχονται από την έξαρση της τρομοκρατίας, τις εμφύλιες διαμάχες και τις διασυνοριακές συγκρούσεις, ενώ συγχρόνως να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που ανοίγονται στην τεράστια ήπειρο με τους ανεκμετάλλευτους φυσικούς πόρους. Μέχρι τώρα την ευθύνη της Αιγύπτου και των χωρών της Ανατολικής Αφρικής είχε η Central Command ενώ την ευθύνη για την Μαδαγασκάρη, τον Μαυρίκιο και τα Κομόρος η Pacific Command. Έτσι το μεγάλο βάρος της παρακολούθησης των υπολοίπων Αφρικανικών χωρών έπεφτε στην European Command (EUCOM) γι' αυτό και δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι το σχέδιο για τη δημιουργία της AFRICOM προβλέπει τη λειτουργία της ως μέρος της EUCOM για ένα χρόνο (Οκτώβριο 2008) και την απόλυτη ανεξαρτητοποίησή της αμέσως μετά.

Ήδη στα πλαίσια του πολέμου κατά της τρομοκρατίας οι Αμερικανοί διατηρούν πολιτικοστρατιωτικό προσωπικό 1.500 ατόμων στο Τζιμπουτί, συγκροτημένο ως «Διακλαδική Δύναμη του Κέρατος της Αφρικής (Combined Joint Task Force-Horn of Africa, CTTF-HOA). Η δύναμη έχει συνδράμει αρκετές ανθρωπιστικές αποστολές με κυριότερη αυτή της Αφρικανικής Ένωσης στο Σουδάν (African Union Mission in Soudan – AMIS). Επιπλέον η Αμερική έχει στρατιωτική παρουσία με συμφωνίες για χρήση βάσεων και ευκολιών στην Γκαμπόν, την Κένυα, το Μαλί, το Μαρόκο, τη Ναμίμπια, το Σάο Τόμε και Πρινσίπε, τη Σενεγάλη, την Τυνησία, την Ουγκάντα και τη Ζάμπια. Ευνόητο είναι ότι έχει καθιερωθεί σύνδεσμος μεταξύ της EUCOM και του Αρχηγείου της Αφρικανικής Ένωσης στην Αιθιοπία. Ενδεικτική των στρατιωτικών δραστηριοτήτων των ΗΠΑ στην Μαύρη Ήπειρο είναι η επιχείρηση «Operation Enduring Freedom Trans Sahara/Trans Sahara-Counter Terrorism Initiative» (OEF-TS/TS CTI) στην οποία Αμερικανοί σύμβουλοι στο Μαλί, στο Τσαντ, το Νίγηρα και τη Μαυριτανία, βοηθούν στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, εκπαιδεύοντας το προσωπικό στον έλεγχο των συνόρων, στη συλλογή πληροφοριών κ.λ.π.

Η Κίνα εμφανίστηκε ως μεγάλος παίκτης από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα διεκδικώντας μερίδιο στον τομέα της οικονομίας. Στην Αφρική επιδιώκει να παίξει το ρόλο του σταθερού και συνεπούς εταίρου και διαθέτοντας μεγάλα αποθέματα συναλλάγματος προσπαθεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες της σε πρώτες ύλες. Το Σουδάν προμηθεύει το 7% του πετρελαίου της Κίνας μέσω ενός αγωγού 1.600 χλμ στην Κόκκινη Θάλασσα. Η Αγκόλα είναι ο μεγαλύτερος προμηθευτής πετρελαίου στην Κίνα καταλαμβάνοντας το 15% περίπου των εισαγωγών της. Στη Νιγηρία, η Κίνα, μετά από συμφωνία 4 δις δολαρίων, έχει άδειες γεωτρήσεων και την πλειοψηφία στο διύλιστήριο Kabuna. Η Γκαμπόν από το 2004 έχει αρχίσει να προμηθεύει με πετρέλαιο την Κίνα ενώ παράλληλα προμηθεύει το 15% των εισαγωγών της Κίνας σε μαγγάνιο. Στο Τσαντ η Κίνα διεκδικεί τον έλεγχο της

πετρελαϊκής βιομηχανίας και εισάγει πετρέλαιο μέσω αγωγού που διέρχεται από το Καμερούν.

Η Τανζανία τριπλασίασε τις εξαγωγές βάμβακος και χρυσού προς την Κίνα ενώ στην Κένυα γίνονται προσπάθειες για εξερεύνηση πετρελαίου με Κινεζικά κεφάλαια. Ήδη από το 2000 ιδρύθηκε το φόρουμ Κίνας-Αφρικής με την Κίνα να καταργεί τους δασμούς σε 90 εισαγόμενα προϊόντα από τις 28 λιγότερο ανεπτυγμένες Αφρικανικές χώρες και να παραγράφει χρέη ύψους 1,2 δις δολαρίων. Το διμερές εμπόριο και οι επενδύσεις αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς με αποτέλεσμα η Κίνα, ως εμπορικός εταίρος της Αφρικής, να κατέχει την τρίτη θέση μετά τις ΗΠΑ και τη Γαλλία.

Η Ρωσία και η Βενεζουέλα έχουν επίσης κάνει προσπάθειες να διεισδύσουν στην Αφρική χωρίς όμως συγκεκριμένα αποτελέσματα κατά την παρούσα περίοδο τουλάχιστον, αν και η Βενεζουέλα έχει χορηγήσει οικονομική βοήθεια στο παρελθόν στην Μαυριτανία και στο Νίγηρα.

Ο μεγάλος φυσικός πλούτος της Αφρικής είναι η αιτία του ενδιαφέροντος των μεγάλων χωρών γι' αυτήν. Οι πολύτιμοι λίθοι έχουν τεράστιες εξαγωγές αν και είναι γνωστό ότι τροφοδοτούν γενοκτονίες όπως στη Ρουάντα και εμφυλίους όπως στη Σιέρα Λεόνε. Δέκα χώρες παράγουν διαμάντια και άλλες τόσες περίπου ρουμπίνια ή ζαφείρια, με ονομαστά αυτά της Τανζανίας και της Κένυας. Σημαντική είναι η παραγωγή σε χρυσό. Τα χρυσορυχεία μόνο της Νότιας Αφρικής παράγουν το 1/4 της παγκόσμιας παραγωγής. Η Ζάμπια και το Κονγκό παράγουν το 10% της παγκόσμιας παραγωγής χαλκού και το 1/3 της παγκόσμιας παραγωγής κοβαλτίου, σε ορυχεία που οι εργάτες εισπράττουν χαμηλές αμοιβές. Το γεγονός ότι η Μοζαμβίκη παράγει τιτάνιο, η Ζιμπάμπουε χρώμιο, η Μαδαγασκάρη γραφίτη, η Σενεγάλη σίδηρο, η Γκάνα βωξίτη, η Αιθιοπία χαλκό, η Ακτή Ελεφαντοστού μαγγάνιο, το Καμερούν αλουμίνιο και η Ερυθραία ψευδάργυρο, αποδεικνύει ότι η Μαύρη Ήπειρος έχει σημαντικές πλουτοπαραγωγικές πηγές που δεν μπορεί να αξιοποιήσει μόνη της. Φυσικά σε όλα αυτά θα πρέπει να συμπεριλάβουμε το φώσφορο και το γύψο της Βορείου Αφρικής και τα μεγάλα κοιτάσματα ουρανίου στο Τσαντ, Γουϊνέα, Ναμίμπια και Νότια Αφρική.

Σκόπιμο είναι εδώ να γίνει αναφορά και στα παρθένα δάση της Κεντρικής Αφρικής που κινδυνεύουν από την υπερβολική υλοτόμηση. Είναι θλιβερό το ότι πέντε κράτη : το Κονγκό, Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, Καμερούν, Γουϊνέα και Γκαμπόν εκχώρησαν δικαιώματα εκμετάλλευσης των δασών σε ιδιώτες οι οποίοι κάνουν εξαγωγές ξυλείας σε Ευρώπη και Ασία. Οι ειδικοί προειδοποιούν ότι οι απώλειες στα παρθένα δάση της Αφρικής θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο παγκόσμιο κλίμα, καθώς μόνο τα δάση του Κονγκό κατακρατούν και αποθηκεύουν το 8% του διοξειδίου του άνθρακα που παράγεται στον πλανήτη μας.

Η Αφρική, δυστυχώς, έχει καταστεί καταφύγιο τρομοκρατών λόγω της διαφθοράς, των εμφυλίων συγκρούσεων, της ακυβερνησίας και της φτώχειας. Το 1998 είχαν υποστεί βομβιστικές επιθέσεις οι Αμερικανικές Πρεσβείες στην Κένυα και την Τανζανία, πυρήνες της Αλ Κάϊντα διαπιστώθηκαν στο Σουδάν και την Σομαλία ενώ στην Κένυα ανακαλύφθηκε παρακλάδι της οργάνωσης αυτής. Η προέλευση των τρομοκρατικών οργανώσεων δεν προέρχεται από συγκεκριμένο

ιδεολογικό ή θρησκευτικό χώρο. Πριν το 2001 στην λίστα των «τρομοκρατικών οργανώσεων» του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ δεν υπήρχε καμία από την Αφρική. Το 2004 προστέθηκαν δύο Αλγερινές οργανώσεις, η «Ένοπλη Ισλαμική Ομάδα» (GIA) και οι «Σαλαφιστές» (GSPC). Κάποιες οργανώσεις που οι αφρικανικές κυβερνήσεις ονόμαζαν «τρομοκρατικές», αποτελούσαν απλά την επικίνδυνη «αντιπολίτευση», η οποία έπρεπε να εξοντωθεί. Άλλες οργανώσεις των οποίων η προέλευση είχε ελεγχθεί είναι η Σομαλική «Αλ Ιτιχάντ Αλ Ισλαμίγια» (AIAI), η οποία ήταν ισλαμική, ενώ δύο άλλες ήταν, η μια χριστιανική στην Ουγκάντα (Αντιστασιακός Στρατός του Κυρίου – LAR) και η άλλη, ο πρώην Στρατός της Ρουάντα. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι επιθέσεις εναντίον των δυτικών συμφερόντων εταιρειών πετρελαίου στο Δέλτα του Νίγηρα, δεν προήλθαν από φανατικούς μουσουλμάνους, αλλά από εθνικιστικά κινήματα, στο όνομα της αυτοδιάθεσης και της ανακατανομής του πλούτου.

Στο πεδίο της αστάθειας θα πρέπει να εντάξουμε και την πειρατεία. Στην Ανατολική Αφρική ευδοκμεί, κυρίως στο μέρος της Αφρικής και ιδιαίτερα στα παράκτια ύδατα της Σομαλίας. Οι πειρατές εξορμούν συνήθως από το ημιαυτόνομο κρατίδιο Πάντλαντ, στην βορειοανατολική Σομαλία, και επιτίθενται εναντίον μικρών πλοίων, δεξαμενοπλοίων και φορτηγών. Στην Δυτική Αφρική, και συγκεκριμένα στη θάλασσα της Νιγηρίας, η πειρατεία μαζί με την παράνομη αλιεία και τη λαθρομετανάστευση, καθιστούν την περιοχή ως την τρίτη επικινδυνότερη για ναυτικούς σε ολόκληρο τον κόσμο μετά τη θάλασσα της Ινδονησίας και του Μπαγκλαντές. Ήδη το Αμερικανικό Ναυτικό ενεργεί στο κέρασ της Αφρικής, όχι μόνο εναντίον στόχων της Αλ Κάϊντα, αλλά και εναντίον πειρατών οι οποίοι χρησιμοποιούν τα λύτρα από τις πειρατείες για να εξοπλίζονται οι ισχυροί πολέμαρχοι της περιοχής που αναζωπυρώνουν και αυτοί τους εμφυλίους πολέμους.

Οι εμφύλιοι πόλεμοι, δυστυχώς, σφραγίζουν το μέλλον της Αφρικής, όπως βλέπουμε παρακάτω από τις διαμάχες που συνεχίζονται ακόμη.

Το Σουδάν από το 1956 που απέκτησε την ανεξαρτησία του, διεξάγει εμφύλιο πόλεμο με το νότο, όπου διαμένει το ¼ του πληθυσμού.

Οι φονικές συγκρούσεις στο Νταρφούρ συνεχίζονται με αποτέλεσμα τις συνεχείς απώλειες σε ανθρώπινες ζωές, ενώ χιλιάδες πρόσφυγες έχουν καταφύγει στο Τσαντ και τη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής. Για την προστασία των προσφύγων έχει αποφασισθεί ειρηνευτική αποστολή από 4.000 ευρωπαίους στρατιώτες και επιπλέον άλλη ειρηνευτική δύναμη ΟΗΕ-ΕΕ θα αναπτυχθεί στο Νταρφούρ.

Το Τσαντ από την ανεξαρτησία του από τη Γαλλία το 1960 μαστίζεται από εμφυλίους πολέμους, απόπειρες πραξικοπήματος, αναρχία κ.λ.π. Ήδη αντάρτες πολεμούν τις κυβερνητικές δυνάμεις που επιβιώνουν χάριν της υποστήριξης της Γαλλίας.

Αν και από το 2003 ολοκληρώθηκε ο αγωγός που ενώνει τα νότια του Τσαντ με τα «τερματικά» στο Καμερούν, εντούτοις η χώρα εξακολουθεί να μαστίζεται από τη φτώχεια. Από το 1999 στο Τσαντ ξεσπούν νέες συγκρούσεις ανάμεσα σε βορρά και νότο ενώ δεν απουσιάζουν οι επιθέσεις εναντίον των προσφύγων στο Σουδάν οι

οποίες ενδεχομένως ξεκινούν από το Νταρφούρ. (Τουλάχιστον γι' αυτό το λόγο το Σουδάν κατηγορείται από το Τσαντ).

Αν το παραπάνω γεγονός το συνδυάσουμε με το ότι το Σουδάν καταγγέλλει το Τσαντ ότι υποθάλλει τους αντάρτες στο Νταρφούρ και το ότι η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία κατηγορεί το Σουδάν ότι στηρίζει αντάρτες στο έδαφός της, τότε συμπεραίνουμε ότι οι τρεις αυτές χώρες συνιστούν το «τρίγωνο της αστάθειας» στην Αφρική.

Αλλά και στην Ανατολική Αφρική η Κένυα, χώρα των 36 εκατομμυρίων, τα τόξα, τα ρόπαλα και τα πυροβόλα όπλα έχουν το λόγο αφού για την ιδιοκτησία της γης ερίζουν οι Κικούγιου που είναι η πολυπληθέστερη φυλή και έχει ωφεληθεί περισσότερο από την αποικιοκρατία με τους Καλένγιν και τους Λούο από τις τάξεις των οποίων προέρχεται η οικογένεια του Μπάρακ Ομπάμα, υποψήφιο για την Προεδρία των ΗΠΑ. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 20% των πλουσιότερων Κενυατών ελέγχει τουλάχιστον τις μισές καλλιεργήσιμες εκτάσεις και, μαζί με αυτές, τα έσοδα από την παραγωγή και τον τουρισμό. Λογικό είναι λοιπόν, η κυβέρνηση να δέχεται πυρά από τους αδικημένους τη στιγμή που οι νεκροί από τις συγκρούσεις να έχουν φθάσει τις χιλιάδες. Ήδη έχουν ξεσπάσει ταραχές μετά τις εκλογές της 27 Δεκεμβρίου 2007 που καταγγέλθηκαν από την αντιπολίτευση για βία και νοθεία.

Στη Ρουάντα οι Χούτου και οι Τούτσι, αν και ανήκουν στην ίδιο εθνοτική ομάδα, είχαν όμως διαφορετικούς ρόλους σαν κοινωνία και η διαμάχη τους συνεχίζεται. Όταν η κυβέρνηση των Χούτου αισθάνθηκε ότι απειλείται από την εξέγερση των Τούτσι, διέταξε να τους εξοντώσουν, προκαλώντας εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους και κύματα προσφύγων προς τις γειτονικές χώρες. Όλη η περιοχή των Μεγάλων Λιμνών πλήττεται από την κρίση στη Ρουάντα.

Στην Ερυθραία η πολυπόθητη ανεξαρτησία έφθασε το 1993 όμως η πρόκληση για την Ερυθραία ήταν να αποτραπεί κάθε αναζωπύρωση της αντιπαλότητας ανάμεσα στο «Μουσουλμανικό» Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο της Ερυθραίας και το «Χριστιανικό» αντίστοιχο του Τίγρη. Από το Μάιο του 1998 οι δύο πλευρές έχουν εμπλακεί σε έναν ακήρυκτο πόλεμο.

Η δημοκρατία της Σομαλίας ιδρύθηκε το 1969. Διεκδικεί την κυριαρχία σε όλες τις περιοχές που κατοικούνται από Σομαλούς, όπως τα βορειοανατολικά της Κένυας, στην Αιθιοπική επαρχία Ογκαντέν και στο Γαλλικό έδαφος των Αφάρ και των Ισάα. Τα ισλαμικά κινήματα, αναζητώντας ένα ιδανικό διαφυλετικό κράτος ενισχύθηκαν από το Δεκέμβριο του 1992 με τη διεθνή επέμβαση. Όμως το Μάρτιο του 1995, η αποχώρηση των τελευταίων ειρηνευτικών στρατευμάτων σηματοδότησε την αποτυχία της διεθνούς ανθρωπιστικής επιχείρησης.

Η Αιθιοπία θεωρείται βασικός σύμμαχος των ΗΠΑ στην περιοχή της Ανατολικής Αφρικής για την καταπολέμηση της ισλαμικής τρομοκρατίας, όμως τα γεγονότα φέρνουν πιο κοντά την πιθανότητα ενός πολέμου στο κέρασ της Αφρική. Η Βουλή της Αιθιοπίας απεφάσισε να επιτρέψει την χρήση κάθε νόμιμου μέσου, για να αποτραπεί η εγκαθίδρυση φανατικού ισλαμικού καθεστώτος στην Σομαλία από την Ένωση Ισλαμικών Οίκων (ΕΙΟ).

Η Αιθιοπία κατηγορεί την ΕΙΟ ότι εκπαιδεύει, εξοπλίζει και υποθάλλει αιθιοπικές αντικυβερνητικές ομάδες. Οι Σομαλοί ισλαμιστές, από την άλλη μεριά,

κατηγορούν την Αιθιοπία ότι επεμβαίνει στα εσωτερικά της Σομαλίας διατηρώντας στρατιωτικές δυνάμεις 6.000-8.000 ανδρών στη χώρα, όπως επιβεβαίωσε ο ΟΗΕ. Τον Ιούνιο του 2006 η ΕΙΟ κατέλαβε το Μογκαντίσου και με μεγαλύτερο μέρος της Κεντρικής και Νότιας Σομαλίας, κατανικώντας τους τοπικούς φυλάρχους συμμάχους των ΗΠΑ.

Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν ότι η ΕΙΟ συνεργάζεται στενά με την Αλ Κάϊντα και το Ιράν και γι' αυτό το λόγο την κατηγόρησε ότι επιτρέπει σε Ιρανούς την πρόσβαση στα ορυχεία ουρανίου της χώρας, για το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης. Ήδη οι αψιμαχίες μεταξύ Αιθιοπικών στρατευμάτων και Σομαλών ισλαμιστών έχουν αρχίσει, ενώ φήμες μιλούν για δράση μισθοφορικών στρατευμάτων. Εμφανής βέβαια είναι η προσπάθεια συγκρότησης πολυεθνικής δύναμης από κράτη της Ανατολικής Αφρικής για να πολεμήσουν τους ισλαμιστές.

Στην Δυτική Αφρική η Νιγηρία διεκδικεί τη θέση της ως περιφερειακή δύναμη, δεδομένου ότι κατείχε κυρίαρχη θέση στη διαμεσολαβητική δύναμη που είχε αναπτυχθεί στη Λιβερία και παρεμβαίνει για να ενθαρρύνει το διάλογο των εμπλεκομένων μερών στην Αιθιοπία και τη Σομαλία. Πιο πρόσφατα, Νιγηριανός Στρατός κατέκτησε τα νησιά Diamond και Pjabanha, που διεκδικεί το Καμερούν με το οποίο έχει μακροχρόνια διαμάχη επί της χερσονήσου Μποκάσι.

Ποιες όμως είναι οι αιτίες της σύγχρονης αποσταθεροποίησης της Αφρικής;

- Η κληρονομιά της αποικιοκρατίας, η οποία εστιάζεται κυρίως στην αυθαίρετη χάραξη των συνόρων, στην αναγκαστική συνένωση λαών ή και ακόμη ανταγωνιστικών φυλών.
- Η υποβάθμιση της αξίας των παραγομένων στην Αφρική πρώτων υλών, που οδήγησε σε οικονομική εξαθλίωση τα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής.
- Η έλλειψη ενδιαφέροντος για την Αφρική που παρατηρήθηκε από τα ισχυρά κράτη κατά την μεταψυχροπολεμική περίοδο. (Όμως τώρα το ενδιαφέρον αναζωπυρούται).
- Τα λάθη των νέων διαχειριστών της εξουσίας οι οποίοι δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένοι για διακυβέρνηση μετά την αποικιοκρατία.
- Η διακοπή ή μείωση της οικονομικής βοήθειας από διάφορους δωρητές και οργανισμούς.

Τα κράτη της υποσαχάριας Αφρικής διαθέτουν το μικρότερο ΑΕΠ στον κόσμο παρά τον φυσικό πλούτο των κρατών αυτών. Το ποσοστό της Αφρικής στο διεθνές εμπόριο μειώθηκε στη δεκαετία του 1980 κατά 50%. Το εσωτερικό χρέος στο διάστημα 1980-1989 τριπλασιάστηκε. Οι τιμές των ειδών διατροφής αυξάνονται δραματικά. Οι κρατικές δαπάνες για την υγεία και την παιδεία μειώνονται. Ο μισός πληθυσμός της Αφρικής ζει κάτω από το όριο της απόλυτης φτώχειας (κάτω από ένα δολάριο την ημέρα) ενώ το AIDS τους έχει αποδεκατίσει.

Η Συνδιάσκεψη για την αειφόρο ανάπτυξη που έγινε στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νοτίου Αφρικής τον Σεπτέμβριο 2002 θα δηλώσει την αμέριστη υποστήριξή της στη Νέα Συνεργασία για την Ανάπτυξη της Αφρικής (New Partnership for Africa's Development – N.E.P.A.D.). Μήπως ο κόσμος ξυπνήσει;

ΔΟΡΥΦΟΡΟΙ: ΑΣΦΑΛΕΙΑ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ. ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΟΥΡΚΙΑΣ

**Αντιστρατήγου (ε.α) Κάλφα Παναγιώτη,
Επιτίμου Διευθυντή Ε' Κλάδου ΓΕΕΘΑ**

Σύντομη Ιστορική Αναδρομή

Στις 4 Οκτωβρίου 1957 εκτοξεύτηκε ο πρώτος τεχνητός δορυφόρος, ο Σοβιετικός Σπούτνικ 1 (Спутник-1). Αποτέλεσε το πρώτο αποφασιστικό βήμα της ανθρωπότητας στην εξερεύνηση του διαστήματος. Το επίσημο όνομά του ήταν Τεχνητός Δορυφόρος της Γης ή ISZ στα Ρώσικα. Διέθετε δύο πομπούς ισχύος 1 Watt και κρυπτογραφικό σύστημα εκπομπής σημάτων στις συχνότητες 20 και 40 MHz. Οι πομποί του λειτούργησαν με συσσωρευτές για τρεις βδομάδες. Στη διάρκεια της τριμηνιαίας πτήσης του έχανε συνέχεια ύψος λόγω τριβών. Την 3η Ιανουαρίου 1958, κάρηκε κατά την είσοδό του στην ατμόσφαιρα.

Η 4η Οκτωβρίου 1957 ήταν η απαρχή της διαστημικής εποχής αλλά και η απαρχή του ανταγωνισμού στο διάστημα ανάμεσα στις τότε υπερδυνάμεις, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Η επιτυχία του Σπούτνικ είχε σαν αποτέλεσμα οι Αμερικανοί να επισπεύσουν τις προσπάθειες τους για την εκτόξευση του δικού τους δορυφόρου. Έτσι την 1η Φεβ 1958 η NASA εκτόξευσε τον πρώτο δορυφόρο των ΗΠΑ «Explorer-1». Διέθετε δύο πομποδέκτες στους 108.03 MHz και 108.00 MHz ενώ το 40 % του βάρους του αποτελούνταν από συσσωρευτές.

Γενικά

Η τροχιά ενός δορυφόρου χαρακτηρίζεται από το σχήμα, το υψόμετρό και τη γωνία, που σχηματίζει το επίπεδο της με το επίπεδο του ισημερινού. Οι κατασκευαστές δορυφόρων επιλέγουν τα χαρακτηριστικά της τροχιάς των, ανάλογα με την αποστολή τους. Συνήθως οι τροχιές είναι κυκλικές, αλλά υπάρχουν και δορυφόροι οι οποίοι κινούνται σε ελλειπτικές. Διαφορετικές τιμές στο υψόμετρο της τροχιάς διαφοροποιούν την περίοδο του δορυφόρου και την έκταση της επιφανείας της Γης που είναι ορατή κάθε στιγμή από αυτόν. Το ύψος της τροχιάς των δορυφόρων παίζει επίσης ιδιαίτερο ρόλο στη λειτουργία των. Η ισχύς, για παράδειγμα, που πρέπει να έχει ο πομπός ενός δορυφόρου εξαρτάται άμεσα και από την απόσταση, που πρέπει να καλύψουν τα ηλεκτρομαγνητικά κύματα.

Κάθε δορυφόρος χρησιμοποιεί μια περιοχή συχνοτήτων (μπάντα) για να εκπέμψει, ενώ οι αναμεταδότες του χρησιμοποιούν συγκεκριμένες συχνότητες. Όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η συχνότητα, τόσο πιο εύκολα ορισμένα μικροαντικείμενα όπως για παράδειγμα οι σταγόνες της βροχής, εμποδίζουν ή και διακόπτουν την επικοινωνία. Οι περιοχές συχνοτήτων επιλέγονται ανάλογα με την αποστολή και το είδος των δορυφόρων.

Οι μεταβολές της γήινης βαρύτητας, η κλίση της βαρύτητας ως προς τον δορυφόρο, η ηλιακή ακτινοβολία, η ηλιακή έξαρση, ο βομβαρδισμός μετεωριτών, οι δυνάμεις μαγνητικού πεδίου και η βαρύτική έλξη του ήλιου και της σελήνης, τείνουν να αλλάξουν τη θέση και τον προσανατολισμό ενός δορυφόρου ως προς τη Γη. Η μεταβολή αυτή διατηρείται εντός συγκεκριμένων ορίων μέσω ραδιοελέγχου από τη Γη

Τους δορυφόρους ανάλογα με την χρησιμότητα τους μπορούμε να τους κατατάξουμε σε κατηγορίες όπως: τηλεπικοινωνιακούς, αεροπλοΐας-ναυσιπλοΐας, εντοπισμού θέσης, μετεωρολογικούς, επιστημονικών και αστρονομικών παρατηρήσεων, γεωφυσικών μελετών και ανίχνευσης πλουτοπαραγωγικών πηγών, ελέγχου της ρύπανσης του περιβάλλοντος, υποστήριξης του κτηματολογίου, έρευνας και διάσωσης, έγκαιρης προειδοποίησης, υποστήριξης αρχαιολογικών ερευνών. Οι στρατιωτικοί δορυφόροι είναι κάθε κατηγορίας όπως για παράδειγμα επικοινωνιακοί, εντοπισμού θέσης, παρατήρησης, συλλογής πληροφοριών, υποστήριξης επιχειρησιακής σχεδίασης κλπ).

Ασφάλεια – Διαθεσιμότητα

Ο χρόνος ζωής ενός δορυφορικού συστήματος εξαρτάται από την τροχιά (ύψος και είδος), τον εξοπλισμό, την αξιοπιστία των υλικών, τα προβλήματα του λογισμικού και από τους κινδύνους που αντιμετωπίζονται. Οι κίνδυνοι αυτοί προέρχονται από συγκρούσεις με αντικείμενα στο διάστημα (μετεωρίτες, διαστημικά σκουπίδια κλπ), απώλεια ή υπερκατανάλωση καυσίμων ελέγχου, προβλήματα στην ηλεκτρική τροφοδοσία (συσσωρευτές, ηλιακά στοιχεία κλπ), αστοχία των υλικών και από σκόπιμες ενέργειες αντίπαλων ή μη φιλικών κρατών, κυρίως σε περιόδους εντάσεων και πολέμου. Τέτοιες ενέργειες είναι, ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος εναντίον των επικοινωνιών και των σημάτων ελέγχου του δορυφόρου με σκοπό την απαγόρευση της χρήσης τους και η φυσική καταστροφή τους με τη χρήση ακτίνων Laser, πυραυλικών συστημάτων κλπ. Οι ενέργειες αυτές δυνατόν να κατευθύνονται από την Γή ή από το διάστημα.

Οι προσπάθειες των κρατών κλπ φορέων, που διαθέτουν δορυφορικά συστήματα, επικεντρώνονται στην ασφαλή και αδιάλειπτη λειτουργία αυτών και των παρεχόμενων δορυφορικών υπηρεσιών (επικοινωνιών, εικόνας κλπ).

Παρά τις Διεθνείς Συμβάσεις του ΟΗΕ για την επιστροφή (1963) και την καταγραφή (1972) των αντικειμένων, που εκτοξεύονται στο διάστημα, ο βαθμός μόλυνσης του διαστήματος με άχρηστα αντικείμενα (τα λεγόμενα διαστημικά σκουπίδια) είναι μεγάλος και αποτελούν ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα των διαστημικών αποστολών.

Στις 11 Ιανουαρίου του 2007 οι Κινέζοι προσάρμοσαν στην κεφαλή βαλλιστικού πυραύλου μεσαίας ακτίνας δράσης ένα αντιδορυφορικό όπλο και κατέστρεψαν μέσω κινητικής ενέργειας το δικό τους δορυφόρο τον Fengyun -1C. Ο δορυφόρος αυτός, είχε εκτοξευτεί στις 10 Μαΐου του 1999, ήταν μετεωρολογικός και βρισκόταν σε τροχιά 860 χλμ. πάνω από τη γη. Η ενέργεια αυτή της Κίνας πυροδότησε αντιδράσεις στη διεθνή κοινότητα, διότι δημιούργησε χιλιάδες

θραύσματα, τα οποία παρέμειναν σε τροχιά και μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο διαστημικές αποστολές και δορυφόρους. Σήμανε την απαρχή ενός νέου διαστημικού ανταγωνισμού με οικονομικές και γεωπολιτικές επιπτώσεις. Έχουν καταγραφεί περί τα 1.000 μικροαντικείμενα μεγέθους 10 cm, τα οποία έχουν δημιουργήσει ένα νέφος από 200 έως 3.800 Km, το οποίο κινείται σε χαμηλή τροχιά με μέσο ύψος τα 860 χλμ. Το νέφος αυτό καθιστά επικίνδυνη την εκτέλεση διαστημικών πτήσεων χαμηλής τροχιάς και θέτει σε κίνδυνο τον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό.

Σχεδόν ένα χρόνο μετά, τον Μάρτιο του 2008 το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ κατάστρεψε με τροποποιημένο βαλλιστικό πύραυλο SM3, που έχει σχεδιαστεί για την αναχαίτιση πυραύλων, έναν δικό τους κατασκοπευτικό δορυφόρο, τον L-21, βάρους δύομισι τόνων, μεγέθους όσο ένα μικρό λεωφορείο και γεμάτο με καύσιμα (υδραζίνη). Ο δορυφόρος παρουσίασε βλάβη σχεδόν αμέσως αφού τέθηκε σε τροχιά το 2006. Ο πύραυλος εκτοξεύτηκε από το αντιτορπιλικό Aegis στο Βόρειο Ειρηνικό και προσέβαλε το δορυφόρο κατά την είσοδό του στην ατμόσφαιρα σε ύψος 240 χλμ. Η επιχείρηση παρά τις διαψεύσεις των αξιωματούχων του Πενταγώνου, αποτελεί στην πραγματικότητα επίδειξη συστήματος καταστροφής δορυφόρων και ένα μήνυμα προς την Κίνα και όχι μόνο. Εκτιμάται ότι το Πεντάγωνο βρήκε ή ακόμα μπορεί να δημιουργήσει προφάσεις για τη δοκιμή όπλων, που καταστρέφουν δορυφόρους. Η ενέργεια των ΗΠΑ δεν δημιούργησε θραύσματα αφού η εξουδετέρωση του δορυφόρου έγινε λίγο πριν εισέλθει στην ατμόσφαιρά με αποτέλεσμα τα περισσότερα να καούν κατά την είσοδό τους σ' αυτήν, λίγες ημέρες μετά την επιχείρηση.

Η Ρωσία, η Κίνα και η λοιπή διεθνής κοινότητα εξέφρασαν τις ανησυχίες τους μετά την επίδειξη της τεχνολογίας αυτής των ΗΠΑ στην κατάρριψη δορυφόρων.

Από την άλλη πλευρά η αεροπορία των ΗΠΑ, στο πλαίσιο αντιμετώπισης των διεθνών προκλήσεων στον τομέα του διαστήματος, πέτυχε αύξηση των δαπανών για τη χρηματοδότηση του Συστήματος Διαστημικής Επιτήρησης (Space Situational Awareness - SSA). Προετοιμάζεται έτσι ώστε οι μελλοντικοί δορυφόροι όχι μόνο να μπορούν να ανιχνεύουν σκόπιμες επιθέσεις αλλά και να δίδουν στοιχεία για το ποιος εκδήλωσε την επίθεση. Ήδη εξετάζονται προσφορές από δύο εταιρείες για το σύστημα SASSA (Self Aware Space Situation Awareness). Ανάθεση κατασκευής αναμένεται να γίνει τον Οκτ του 2008. Η αξία του θα είναι της τάξεως των 30 εκ δολ ΗΠΑ και υπολογίζεται να είναι έτοιμο το 2010 με 2011. Προς το παρόν το σύστημα αυτό δεν περιλαμβάνει επιθετικά μέσα ή τουλάχιστον αυτό αφήνεται να διαρρεύσει. Θα διαθέτει μόνο αμυντικά, όπως κάμερες για καταγραφή του σημείου από το οποίο εκδηλώνεται η επίθεση, ανιχνευτές ακτίνων Laser, ανιχνευτές ηλεκτρομαγνητικής παρεμβολής, ανιχνευτές προσέγγισης αντικειμένων και μετρητές-καταγραφείς του εγγύς διαστημικού περιβάλλοντος. Βέβαια η τοποθέτηση μέρους ή του συνόλου των ανιχνευτών σε ένα δορυφόρο εξαρτάται από το είδος του, την αποστολή του και τις απειλές που ενδέχεται να αντιμετωπίσει. Όλοι αυτοί οι ανιχνευτές και ακόμα περισσότεροι υπάρχουν, απομένει μόνο η κατασκευή τους με μειωμένο βάρος. Το πρόγραμμα SBIRS (Space Based Infrared

System) ξεκίνησε το 2002 και μετά από καθυστερήσεις και αναθεωρήσεις αναμένεται η τοποθέτηση σε γεωσύγχρονη τροχιά των πρώτων δύο από τους πέντε δορυφόρους περί το τέλος του 2009. Το SBIRS θα αντικαταστήσει το δορυφορικό σύστημα προειδοποίησης εκτόξευσης πυραύλων το DSP (Defense Support System) και για μεγαλύτερη ακρίβεια μελετάται η τοποθέτηση ανιχνευτών και σε αεροσκάφη χωρίς πιλότο (UAVs).

Η Αεροπορία των ΗΠΑ επίσης διέθεσε 1,4 δις δολ για την βελτίωση του δορυφορικού συστήματος πλοήγησης και εντοπισμού θέσης το GPS III. (Global Positioning System). Το νέο βελτιωμένο σύστημα, εκτός των άλλων αναβαθμίσεων, θα συνεργάζεται με το αντίστοιχο σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης GALILEO και θα διαθέτει υψηλή προστασία έναντι εχθρικών παρεμβολών. Ο πρώτος δορυφόρος αναμένεται να τεθεί σε τροχιά το έτος 2014.

Η Lockheed Martin εκτελεί τις τελικές δοκιμές για το δορυφορικό σύστημα AEHF (Advanced Extremely High Frequency) τεσσάρων δορυφόρων γεωσύγχρονης τροχιάς, για τις ανάγκες των ΗΠΑ. Ο πρώτος δορυφόρος θα τεθεί σε τροχιά το 2009, ενώ ο δεύτερος και ο τρίτος το 2010 και αργότερα ο τέταρτος. Οι δορυφόροι θα είναι επικοινωνιακοί μεγάλης χωρητικότητας, θα επιτρέπουν πολύ υψηλές ταχύτητες ανά χρήστη και θα διαθέτουν εξαιρετικά υψηλή προστασία έναντι εχθρικών παρεμβολών. Επιπλέον το σύστημα θα επιτρέπει την μεταφορά δεδομένων μεταξύ των δορυφόρων περιορίζοντας έτσι ανάγκη ύπαρξης σταθμών εδάφους.

Σε μία παράλληλη εξέλιξη η Κίνα πραγματοποιεί επενδύσεις για την υλοποίηση προγράμματος παρατήρησης του διαστήματος (Space Monitoring Program) υπό την κωδική ονομασία “Meridian” (Μεσημβρινός). Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει την εγκατάσταση μιας σειράς επίγειων σταθμών επιτήρησης του διαστήματος, με την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας.

Το Ηνωμένο Βασίλειο (HB) εγκατέστησε στις βάσεις, που διαθέτει στην Κύπρο, επίγειους σταθμούς παρακολούθησης και καταγραφής των κινήσεων των δορυφόρων και λοιπών αντικειμένων στο διάστημα (όπως τα διαστημικά σκουπίδια). Η Κύπρος επιλέχθηκε επειδή, λόγω θέσεως, παρέχει άριστες συνθήκες παρατήρησης. Στο πρόγραμμα συνεργάζονται το Υπουργείο Άμυνας του HB και το Βρετανικό Εθνικό Διαστημικό Κέντρο (British National Satellite Center, BNSC).

Η πολύ μεγάλη εξέλιξη που παρατηρείται και σε μη στρατιωτικά δορυφορικά συστήματα οδήγησε πολλούς στρατούς και φυσικά αυτόν των ΗΠΑ, σε ευρεία χρήση των παρεχομένων υπηρεσιών των πολιτικών δορυφορικών συστημάτων και κυρίως για σκοπούς επικοινωνιών και παρατήρησης. Πολλές φορές αποτελούν την άμεση (χρονικά) λύση αλλά και την οικονομικότερη. Στο ερώτημα πόσο πολύ πρέπει να χρησιμοποιούνται αυτές οι υπηρεσίες, η απάντηση είναι σχετική, αλλά για χώρες όπως η Ελλάδα που προς το παρόν δεν διαθέτει δική της τεχνολογία και τεχνογνωσία είναι ότι, η χρήση των υπηρεσιών αυτών είναι οικονομικότερη αλλά ενδεχομένως και η ασφαλέστερη λύση. Ασφαλέστερη διότι ενδεχόμενη επίθεση εναντίον των ελληνικών συμφερόντων θα στρέφονταν και εναντίον των συμφερόντων άλλων κρατών και πολυεθνικών χρηστών των

δορυφορικών υπηρεσιών. Η διαθεσιμότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι μεγάλης σημασίας και υποχρέωση του κράτους ή του φορέα στην κατοχή του οποίου είναι το δορυφορικό σύστημα, ενώ το θέμα της ασφάλειας πρέπει να αποτελεί μέριμνα του τελικού χρήστη μέσω κρυπτογραφικών συστημάτων.

Δορυφορικά Συστήματα των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ)

Οι ΕΔ της χώρας μας εκμεταλλεύονται τις δορυφορικές επικοινωνίες κάνοντας χρήση του HELLAS SAT και άλλων εμπορικών δορυφορικών συστημάτων (INMARSAT/EUTELSAT κα). Καλύπτονται εκτός των άλλων ανάγκες των αποστολών μας στο εξωτερικό, των μονάδων των νήσων, των Ειδικών Δυνάμεων, των πολεμικών πλοίων, των σταθμών RADAR, κλπ. Στον τομέα παρατήρησης της Γης η χώρα μας συμμετέχει με ποσοστό 2,5% επί της συνολικής δαπάνης στο δορυφορικό πρόγραμμα Helios II. Δικαίωμα πρόσβασης στο Helios II έχουν επιπλέον η Γαλλία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία. Ο πρώτος δορυφόρος του προγράμματος, ο «Helios IA», τέθηκε σε τροχιά το 1995, σε ύψος 680 χιλιομέτρων και το Δεκέμβριο του 1999 ο Helios IB. Ακολουθεί η ανάπτυξη της δεύτερης φάσης «Helios II» με δύο δορυφόρους. Ο πρώτος, ο Helios IIA, κατασκευάστηκε από την EADS-Astrium, φέρει κάμερες της Alcatel Space και εκτοξεύθηκε με πύραυλο Ariane 5 τον Δεκέμβριο του 2004, από τη βάση της Γαλλικής Γουιάνα. Έχει βάρος 4,2 τόνων και τέθηκε σε χαμηλή τροχιά στα 700 χιλιόμετρα. Διαθέτει προηγμένης τεχνολογίας κάμερες, γεγονός που παρέχει δυνατότητα λήψης εικόνων τόσο κατά την ημέρα, όσο και κατά τη νύκτα και υπό οποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες. Ο δεύτερος δορυφόρος, ο Helios IIB, πρόκειται να εκτοξευτεί το 2009. Ο Helios IIA έχει τη δυνατότητα 200-400 λήψεων ημερησίως με ανάλυση περίπου 40 εκατοστών. Η δυνατότητα αυτή είναι διπλάσια της αντίστοιχης των δορυφόρων Helios I. Το Helios II συνεργάζεται με το δορυφορικό σύστημα παρατήρησης SPOT, της Γαλλίας.

Δορυφορικά Συστήματα των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων

Τον Ιαν του 1994, έγινε η πρώτη προσπάθεια εκτόξευσης τουρκικού δορυφόρου, του TURKSAT-1A, η οποία ήταν αποτυχημένη.

Στις 11 Αυγ 1994 και 9 Ιουλ 1996, εκτοξεύτηκαν με επιτυχία οι δορυφόροι, TURKSAT-1B και TURKSAT-1C αντίστοιχα. Η εκμετάλλευσή τους γίνεται από τον Τουρκικό Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών. Καλύπτουν την Ευρώπη, Τουρκία και Κεντρική Ασία. Ο TURKSAT-1B φέρει 16 αναμεταδότες στην Ku-band, βρίσκεται στη θέση 31ο Ανατολικά και το όριο ζωής του έληξε το 2004, αλλά μετά από αναβάθμιση των δεδομένων πτήσης του, παρατάθηκε για 3 χρόνια, που τελικά έληξε το 2007. Ο TURKSAT-1C, βρίσκεται στη θέση 42ο ανατολικά και το όριο ζωής του λήγει το 2009. Παρέχει καλύτερη κάλυψη από τον TURKSAT-1B στις ίδιες περιοχές. Έχει επίσης 16 αναμεταδότες στην Ku-band. Χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και για τηλεπικοινωνίες.

Στις αρχές του 1990 η Τουρκία άρχισε επαφές με τις ΗΠΑ, τη Γαλλία και το Ισραήλ για την κατασκευή κατασκοπευτικού δορυφόρου για τις ανάγκες των Ενόπλων Δυνάμεων της.

Το 1999 το Τουρκικό Ίδρυμα Επιστημονικών και Τεχνολογικών Ερευνών (TUBITAK) και η Αγγλική SURREY SATELITE TECHNOLOGY (SSTL) υπέγραψαν συμβόλαιο για την κατασκευή μικροδορυφόρου τηλεπισκόπησης, χαμηλής τροχιάς, με την ονομασία BILSAT-1. Στόχος του προγράμματος, ήταν η απόκτηση τεχνογνωσίας από τούρκους μηχανικούς.

Το Νοε του 2000, υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ της Τουρκικής εταιρείας Inta Space Systems και της Αμερικανικής Space Imaging (SI), σύμφωνα με την οποία η πρώτη γίνεται μέλος του ομίλου SI, με την επωνυμία SI Eurasia (SIEA). Η SIEA διαθέτει επίγειο σταθμό, πλήρως ενεργοποιημένο από το Δεκ του 2002 στην Άγκυρα, με δυνατότητα λήψης δορυφορικών εικόνων IKONOS, από μία ευρεία περιοχή που περιλαμβάνει τμήματα της Ευρώπης, Μ. Ανατολής, Β. Αφρικής, Κεντρικής Ασίας και Καυκάσου. Ο δορυφόρος IKONOS, ιδιοκτησίας της SI, εκτοξεύτηκε στις 24 Σεπ 1999 με δυνατότητα λήψης έγχρωμων εικόνων ευκρίνειας 1 μέτρου. Η SIEA έχει το δικαίωμα επεξεργασίας και πώλησης των δορυφορικών εικόνων.

Τον Ιαν του 2001, εκτοξεύτηκε, ο TURKSAT-2A, με όριο ζωής το 2016. Η θέση του είναι 42ο Ανατολικά, στην ίδια με τον TURKSAT-1C, τον οποίο πιθανώς θα αντικαταστήσει. Ο υπόψη δορυφόρος, γνωστός και ως EURASIASAT-1 ανήκει στην εταιρεία EURASIASAT (75% TURK TELECOM και 25% ALCATEL). Διαθέτει δύο σταθερές δέσμες κάλυψης των περιοχών Ευρώπη, Μ. Ανατολή, Τουρκία, Κ. Ασία και Περσικός Κόλπος και δύο κατευθυνόμενες με δυνατότητα κάλυψης, ανάλογα με τις ανάγκες, περιοχών όπως η Ινδία, η Κίνα και η Ν. Αφρική. Φέρει 32 αναμεταδότες στην περιοχή συχνοτήτων Ku, (εκπομπή στις περιοχές 11,7-12,2 και 12,5-12,75 GHz και λήψη στις περιοχές 17,3-17,8 και 13,75-14 GHz), από τους οποίους οι 12 έχουν δυνατότητα επανακατεύθυνσης. Χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές και για τηλεπικοινωνίες. Δύο αναμεταδότες έχουν διατεθεί για αποκλειστική χρήση των τηλεπικοινωνιών των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, (TEΔ).

Τον Σεπ του 2002 η Τουρκία ίδρυσε το Τουρκικό Διαστημικό Ίδρυμα (TUK), με σκοπό το συντονισμό και έλεγχο όλων των πολιτικών και στρατιωτικών διαστημικών δραστηριοτήτων.

Στις Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, υφίσταται δορυφορικό τηλεπικοινωνιακό σύστημα στην Ku-band, το οποίο βασίζεται στους δορυφόρους TURKSAT και είναι σε ανάπτυξη παρόμοιο στην X-band. Επίσης είναι σε εξέλιξη το πρόγραμμα DMIP (Defense Mediterranean Improvement Program), που αφορά τον εκσυγχρονισμό των στρατιωτικών επικοινωνιών στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και την σύνδεση με το εξωτερικό, μέσω των δορυφόρων INTELSAT.

Οι προσπάθειες τη Τουρκίας από το 1999 για την αποστολή κατασκοπευτικού δορυφόρου ανεστάλησαν εξαιτίας της οικονομικής κρίσης του 2001. Επανήλθε το 2005 με αναθεωρημένο πρόγραμμα και το 2008 προκήρυξε διεθνή διαγωνισμό. Εκδήλωση ενδιαφέροντος δήλωσαν οι Ιταλική Telespazio, η

Γερμανική OHB και η EADS-Astrium που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο δορυφόρος θα είναι υψηλής ευκρίνειας και χαμηλής τροχιάς, βάρους 100 έως 200 χλγ, θα φέρει διάφορα υποσυστήματα για ανάλογες αποστολές. Δύο από αυτά, (σύστημα απεικόνισης υψηλής ευκρίνειας και ένα σύστημα επικοινωνίας σε S-Band/X-Band) αναπτύσσονται στην Τουρκία. Το πρόγραμμα προϋπολογίζεται από 250 έως 300 εκ. δολ.

Συμπεράσματα

Η διαστημική τεχνολογία, οι υποδομές και οι παρεχόμενες υπηρεσίες συνιστούν ουσιώδη υποστήριξη της Άμυνας και Ασφάλειας των κρατών και αποτελούν ένα πολλαπλασιαστή ισχύος. Οι δορυφόροι επιτήρησης της γήινης επιφάνειας, δίνουν τη δυνατότητα έγκαιρης ενημέρωσης, ώστε η αντίδραση σε περιπτώσεις κρίσεων, αλλά και φυσικών καταστροφών να είναι άμεση και αποτελεσματική.

Οι δορυφορικές υπηρεσίες χαρακτηρίζονται από ταχύ ρυθμό μετάδοσης, ασφάλεια, αξιοπιστία, ποιότητα, ευελιξία, εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού απαιτήσεων και ποικιλία μορφών μετάδοσης. Από την άλλη πλευρά όμως έχουν υψηλό κόστος και απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό και μέσα σύγχρονης τεχνολογίας ενώ η επιβιωσιμότητα τίθεται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Μετά τα δύο συμβάντα προσβολής δορυφόρων από Κίνα και ΗΠΑ θεωρείται πλέον ότι ο διαστημικός πόλεμος άρχισε. Επιδίωξη όλων παραμένει η απόκτηση υπεροχής και κυριαρχίας στο διάστημα. Η προσπάθεια εξοπλισμού των δορυφόρων με αμυντικά και (συγκεκριμένα) με επιθετικά οπτικά συστήματα είναι σε πλήρη εξέλιξη.

Η Τουρκία έχει ένα ιδιαίτερα εκτεταμένο διαστημικό πρόγραμμα και καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για την ανάπτυξη διαστημικής τεχνολογίας, που θα της επιτρέψει τη δημιουργία υποδομής, έτσι ώστε να καταστεί αυτοδύναμη στον τομέα του διαστήματος.

Η εμπλοκή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων με τη Διαστημική Στρατηγική πρέπει να είναι άμεση, διαρκής και να δοθεί σχετική προτεραιότητα με κατάλληλη ενημέρωση των στελεχών.

Η Ελλάδα πρέπει να αυξήσει τις δορυφορικές της δυνατότητες ώστε να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση ορισμένων τομέων, όπως η έρευνα και διάσωση, τα κατευθυνόμενα πυρομαχικά ακριβείας, η συλλογή στρατηγικών πληροφοριών, η έγκαιρη προειδοποίηση στρατηγικού επιπέδου, η επιτήρηση και αναγνώριση θεάτρου επιχειρήσεων κα.

Επιπλέον, με δεδομένο ότι, ο κίνδυνος πλήρους διακοπής των παρεχομένων δορυφορικών υπηρεσιών (επικοινωνιών, παρατήρησης, πλοήγησης κλπ) από σκόπιμες ενέργειες των αντιπάλων μας ή των συμμάχων και φιλικά προσκείμενων προς αυτούς χωρών, είναι ορατός, πρέπει να συμπράξει με διάφορα κράτη, την Ε.Ε και διεθνείς ιδιωτικούς φορείς, ώστε να επιτύχει πολλαπλότητα δορυφορικών

υπηρεσιών από διάφορους φορείς, ελαχιστοποιώντας έτσι την πιθανότητα πλήρους διακοπής των. Η αρχή «πολλαπλότητα των μέσων» είναι κάθε άλλο παρά επίκαιρη.

Βιβλιογραφία

www.bilten.metu.edu.tr

www.tubicat.cog.tr

www.ssm.gov.tr

www.turksat.com.tr

www.helios.fr

www.defensenews.com

jtw.janes.com

www.afcea.org

www.hellas-sat.gr

www.fas.org/spp/military

www.decodesystems.com

www.boeing.com/defense-space/space/gps

ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ
Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ
Γεγονότα και εξελίξεις στο διάστημα
11 Ιουνίου 2008 – 15 Αυγούστου 2008

Του Αντιστρατήγου ε.α. Χ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ
Επιτίμου Διοικητού 1^{ης} Στρατιάς

1. ΕΛΛΑΣ – ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

α. Κύπρος

Στην τετάρτη κατά σειρά συνάντησή τους, που πραγματοποιήθηκε στις 25 Ιουλίου 2008, οι κ.κ. Χριστόφιας και Ταλάτ, αποφάσισαν την έναρξη απ'ευθείας διαπραγματεύσεων, στις 3 Σεπτεμβρίου, για τη συνολική επίλυση του Κυπριακού. (Η πρώτη έγινε στις 21 Μαρτίου 2008 κατά την οποία αποφασίστηκε η σύσταση ομάδων εργασίας και η διάνοιξη του οδοφράγματος στην οδό Λήδρας, η δεύτερη στις 23 ΜΜαΐου κατά την οποία υπήρξε συμφωνία για την έναρξη των συνομιλιών στο τέλος Ιουλίου, αλλά η κατάσταση περιπλέχθηκε, από τις διαφορετικές ερμηνείες που έδιναν οι δύο πλευρές, στο κοινό ανακοινωθέν που εξέδωσαν, για τη βάση της λύσεως και η τρίτη την 1 Ιουλίου, κατά την οποία συμφώνησαν επί της αρχής στα θέματα της μιας κυριαρχίας, της μιας ιθαγένειας και της μιας διεθνούς προσωπικότητας ως βάση για τις συζητήσεις).

Οι συνομιλίες θα διεξαχθούν χωρίς επιδιαιτησίες και χρονοδιαγράμματα. Ο ρόλος του ΟΗΕ θα περιοριστεί στην προσφορά καλών υπηρεσιών, χωρίς ρυθμιστικό ρόλο στη διαδικασία και χωρίς δικαίωμα να υποβάλει δικό του σχέδιο ή προτάσεις. Η όποια λύση συμφωνηθεί θα τεθεί σε χωριστά δημοψηφίσματα.

Οι επιτροπές που είχαν συσταθεί με τη συμφωνία της 21 Μαρτίου θα διακόψουν τις εργασίες τους και θα συνέρχονται μόνον εάν οι δύο ηγέτες κρίνουν ότι χρειάζονται σε ειδικά θέματα τη βοήθειά τους. Στο διάστημα της λειτουργίας τους κατάφεραν να αμβλύνουν τις διαφωνίες στα εύκολα θέματα, όχι όμως και στα δύσκολα (διακυβέρνηση, περιουσίες, εγγυήσεις, εδαφικό).

Οι δύο ηγέτες αντιμετωπίζουν σοβαρές ενδοκοινοτικές αντιδράσεις. Ο κ. Χριστόφιας έχει απέναντί του το μεγαλύτερο μέρος του Μακαριακού ΔΗΚΟ, τους σοσιαλιστές της ΕΔΕΚ (Ομήρου), το Ευρωπαϊκό Κόμμα και τον κ. Λυσσαρίδη, αλλά τον στηρίζει το 75% των ελληνοκυπρίων που επικροτεί τους χειρισμούς του, σύμφωνα με δημοσκόπηση της εφημερίδας «Πολίτης». Τα προβλήματα του κ. Ταλάτ είναι ακόμη σοβαρότερα, γιατί έχει απέναντί του, εκτός από τον Σερντάρ Ντεκτάς, και το στρατιωτικό κατεστημένο της Τουρκίας, που θεωρεί ότι το κυπριακό λύθηκε με την εισβολή του 1974 και ότι η συνέχιση του διαλόγου με τους ελληνοκυπρίους οδηγεί μόνο σε υποχωρήσεις.

Στις 28 Ιουλίου αφίχθη στην Κύπρο ο νέος ειδικός σύμβουλος του ΓΓ / ΟΗΕ για το Κυπριακό κ. Αλεξάντερ Ντάουνερ, ο οποίος είχε χωριστές συναντήσεις με τους δύο ηγέτες προκειμένου να ενημερωθεί για τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί στις διαπραγματεύσεις.

Η αισία έκβαση των συνομιλιών δεν εξαρτάται ούτε από την καλή διάθεση, που φαίνεται να υπάρχει, των κ.κ. Χριστόφια και Ταλάτ, ούτε από την επιθυμία της διεθνούς κοινότητας, και κυρίως των ΗΠΑ, που επιθυμούν άμεση, ει δυνατόν, λύση. Τα πάντα θα εξαρτηθούν από την στάση του κ. Ερντογάν ο οποίος, σε δηλώσεις του, αμέσως μετά τη στρατιωτική παρέλαση στα κατεχόμενα στις 20 Ιουλίου 2008, επανέλαβε τις αδιάλλακτες τουρκικές θέσεις για λύση «στη βάση του συνεταιρισμού δύο συνιστώντων κρατών», δηλαδή την περιβόητη «παρθενογένεση» αλλά και από το κατά πόσον θα καμφθούν οι εμμονές του στρατιωτικού κατεστημένου. Η Τουρκία αναμένεται να ασκήσει, συνεπικουρούμενη από τις ΗΠΑ και άλλες χώρες, ψυχολογική πίεση στους ελληνοκυπρίους με απειλές προκειμένου να βρίσκονται συνεχώς προ του διλήμματος «λύση τώρα ή διχοτόμηση» και να οδηγούνται σε συνεχείς παραχωρήσεις.

β. Σκοπιανό

Στο κενό έπεσε η προσπάθεια των ΗΠΑ να επιτύχουν λύση «express» μέχρι τις 9 Ιουλίου 2008, ώστε να ενταχθούν τα Σκόπια στο ΝΑΤΟ ταυτόχρονα με την Αλβανία και Κροατία. Εντούτοις ο κ. Νίμιτς, συνεχίζοντας την προσπάθειά του, συναντήθηκε στις 13 Αυγούστου 2008 με τους διαπραγματευτές και προανήγγειλε την πρόθεσή του να επισκεφθεί τις δύο χώρες εντός του Αυγούστου.

Εκτιμάται ότι και η προσπάθεια αυτή θα αποτύχει λόγω της συνεχιζόμενης αδιαλλαξίας του κ. Γκρουέφσκι που θα οδηγήσει την Ελλάδα στο βέτο.

Ο κ. Γκρουέφσκι αναγκάστηκε, υπό την πίεση των ΗΠΑ, να συμπεριλάβει το κόμμα του κ. Αχμέτι στην κυβέρνηση, παραχωρώντας του τη θέση του Αντιπροέδρου και πέντε Υπουργεία.

Ο κ. Γκρουέφσκι εξακολουθεί και μετά τον εκλογικό του θρίαμβο να παραμένει αδιάλλακτος και να χρησιμοποιεί υψηλούς εθνικιστικούς τόνους. Επιμένει στη γραμμή «Μακεδονία και μόνο Μακεδονία», και σε «μακεδονική ταυτότητα και γλώσσα». Επίσης στη δέσμευσή του, ότι αν προκύψει συμφωνία για αλλαγή ονόματος θα τεθεί σε δημοψήφισμα, παρόλο που η θέση της Ελλάδος είναι, ότι δεν μπορεί να υπάρξει συμφωνία υπό την αίρεση δημοψηφίσματος και ότι δεν πρόκειται να δεχθεί σε επίσημο κείμενο αναφορά σε «μακεδονική εθνότητα και γλώσσα». Παράλληλα έθεσε και θέμα «μακεδονικής μειονότητας» στην Ελλάδα, προφορικά στον κ. Νίμιτς και με επιστολές στον Έλληνα Πρωθυπουργό,

ο οποίος απάντησε ότι δεν υπήρξε ούτε υπάρχει «μακεδονική μειονότητα στην Ελλάδα», στον Πρόεδρο της ΕΕ κ. Μπαρόζο ο οποίος του απάντησε ότι «το όνομα δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές του», υπενθυμίζοντάς του ότι «προϋπόθεση για την ένταξη των Σκοπίων στην ΕΕ είναι η επίλυση του ονόματος», στον Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Μπάκι Μουν, στο ΝΑΤΟ, στον ΟΑΣΕ και στα μέλη του ΣΑ/ΟΗΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στις 11 Αυγούστου 2008, με επιστολή του προς τον Γ.Γ/ΟΗΕ, κατήγγειλε την Ελλάδα για παραβίαση της ενδιάμεσης συμφωνίας εξ αιτίας του βέτο.

Το θέμα της «μακεδονικής μειονότητας και ταυτότητας τίθεται προκειμένου να αποτραπεί τυχόν προσπάθεια της Ελλάδος για απαγόρευσή τους με τη συμφωνία, αλλά και για να διευρυνθεί το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσουν μαζί με το θέμα της «μειονότητας» ως ανταλλάγματα για περαιτέρω υποχωρήσεις από την Ελλάδα.

Ως σημαντικές εξελίξεις υπέρ της Ελλάδος θεωρούνται η θέση του Παναμά που έπαυσε να αναγνωρίζει τα Σκόπια ως «Μακεδονία» και επανήλθε στο FYROM και οι δηλώσεις του εκπροσώπου του State Department ότι οι ενέργειες των Σκοπίων εμπεριέχουν αλυτρωτικές διαθέσεις αλλά και η γενικότερη δυσαρέσκεια που φαίνεται να επικρατεί στις ΗΠΑ για τη στάση του κ. Γκρουέφσκι.

Εκτιμάται ότι τα Σκόπια θα συνεχίσουν την αδιαλλαξία τους, γιατί πιστεύουν ότι θα καταφέρουν μακροπρόθεσμα να στρέψουν την Ευρώπη και τις ΗΠΑ εναντίον της Ελλάδος και θα την αναγκάσουν να υποχωρήσει όπως έγινε με τον όρο «Μακεδονία» στο όνομα, αλλά και γιατί ο κ. Γκρουέφσκι δεν ενδιαφέρεται για έντιμη λύση, αλλά μόνο για την εδραίωση της ηγεμονίας του στο εσωτερικό, θυσιάζοντας ακόμη και τα συμφέροντα της χώρας του. Η πολιτική όμως αυτή θα στραφεί εναντίον του, γιατί όλοι οι διεθνείς οργανισμοί, οι χώρες της ΕΕ αλλά και οι ΗΠΑ τηρούν αποστάσεις, γεγονός που ευνοεί τη χώρα μας, η οποία είναι έτοιμη να θέσει βέτο και στην ΕΕ το Δεκέμβριο που θα συζητηθεί ο ορισμός ημερομηνίας για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων μεταξύ ΕΕ και Σκοπίων.

γ. Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

Συνομιλίες σε καλό κλίμα είχαν ο Α/ΓΕΕΘΑ Στρατηγός κ. Γράβας και ο Α/ΓΕΣ κ. Βούλγαρης, που επισκέφθηκαν διαδοχικά την Τουρκία και είχαν συναντήσεις με τους ομολόγους τους.

Το μορατόριουμ στο Αιγαίο τηρείται μέχρι στιγμής σε ικανοποιητικό επίπεδο (μη εκτέλεση ασκήσεων στο Αιγαίο από 15 Ιουνίου έως 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτος).

Στην 35^η Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης (ΟΙΔ), που έγινε στην πρωτεύουσα της Ουγκάντα, Καμπάλα

(18-20 Ιουνίου), η Τουρκία πέτυχε να υπάρξει εκ νέου απόφαση με την οποία καλείται η Ελλάδα για μια ακόμη φορά να λάβει όλα τα μέτρα για τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της ταυτότητας της «Τουρκικής» μουσουλμανικής μειονότητας στη Δ. Θράκη.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) καταδίκασε, με ομόφωνη απόφασή του, την Τουρκία για παραβίαση του δικαιώματος ιδιοκτησίας του Πατριαρχείου στο Ορφανοτροφείο Πριγκήπου, αναγνωρίζοντας έτσι το δικαίωμά του να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία, το οποίο όμως αρνείται η Τουρκία.

Στους συλληφθέντες για την οργάνωση Εργκένεκον περιλαμβάνονται δύο δημοσιογράφοι, ο νομικός σύμβουλος του περιοδικού «Γενί Μπατού Τράκια» και ο Πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Άγκυρας Σινάν Αιγκιούν, μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται επίσημες και ανεπίσημες οργανώσεις και σύλλογοι στη Δ. Θράκη. Οι συλλήψεις αυτές δημιουργούν υπόνοιες ότι τα πλοκάμια του παρακράτους εκτείνονται και στη χώρα μας.

δ. Ελληνοαμερικανικές Σχέσεις

Οι σχέσεις με τις ΗΠΑ που ψυχράνθηκαν μετά το βέτο στο Βουκουρέστι, επηρεάζονται αρνητικά και από άλλα θέματα, όπως η μη αναγνώριση του Κοσσυφοπεδίου, παρά τις πιέσεις της αμερικανικής κυβέρνησης, η συνεργασία της Ελλάδος με τη Ρωσία στον ενεργειακό τομέα καθώς και τα εξοπλιστικά προγράμματα. Για το λόγο αυτό οι ΗΠΑ δείχνουν την ενόχλησή τους με ενέργειες που αντιστρατεύονται τα συμφέροντά μας όπως, η επιμονή τους να συμπεριληφθεί στο ψήφισμα του ΣΑ/ΟΗΕ για την ανανέωση της θητείας της UNFICYP αναφορά σε συνεταιρισμό δύο συνιστώντων κρατών στην Κύπρο, που δεν πέρασε λόγω της αντιδράσεως της Ρωσίας και η προσπάθειά τους να περιληφθεί στο κείμενο συμπερασμάτων της Συνόδου ΕΕ-ΗΠΑ η αναφορά ότι οι ΗΠΑ «έχουν αναγνωρίσει τη FYROM ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» που απεκρούσθη από την Ελλάδα.

Αντιθέτως ευνοϊκή κρίνεται η στάση τους μέχρι στιγμής στα θέματα της «μακεδονικής ταυτότητας και γλώσσας» και της «μακεδονικής μειονότητας» στην Ελλάδα, που θέτει ο κ. Γκρουέφσκι. Αυτό όμως οφείλεται κατά πάσα πιθανότητα στο ότι η πολιτική του κ. Γκρουέφσκι ακυρώνει τους στόχους του κ. Μπους στα Βαλκάνια.

ε. Σχέσεις με Ρωσία

Όλο και πιο στενές γίνονται οι σχέσεις των δύο χωρών στον οικονομικό και επιχειρηματικό τομέα, όπως φάνηκε και στην πρόσφατη επίσκεψη Ελλήνων επιχειρηματιών στη Μόσχα που συνόδευαν τον Υφυπουργό κ. Δούκα. Η Ρωσία πρότεινε την κατασκευή εργοστασίου ασφαλούς πυρηνικής ενέργειας, που απερρίφθη άμεσα από τον κ. Δούκα, καθώς και τη συμμετοχή ρωσικών εταιρειών στις έρευνες για πετρέλαιο στο έδαφος της Μακεδονίας. Η συνεργασία έχει

αναπτυχθεί και στους τομείς των κατασκευών, της ναυτιλίας, των τροφίμων και της επεκτάσεως των ελληνικών Τραπεζών.

στ. Σχέσεις με Ισραήλ

Από πολλά ΜΜΕ κατηγορήθηκε η Ελλάδα ότι η άσκηση «Ένδοξος Σπαρτιάτης», που πραγματοποιήθηκε στις αρχές Ιουλίου στον εναέριο χώρο του Αιγαίου, με τη συμμετοχή της Ελληνικής και Ισραηλινής Αεροπορίας, ήταν μια προσομοίωση της πιθανής προσβολής των πυρηνικών εργοστασίων του Ιράν.

Η άσκηση αυτή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διμερούς συνεργασίας Ελλάδος-Ισραήλ, που υπεγράφη το 1994 και έχει επανειλημμένα εφαρμοστεί και ως εκ τούτου δεν μπορεί να έχει καμιά σχέση με το αποδιδόμενο σ' αυτή σενάριο.

2. ΒΑΛΚΑΝΙΑ

α. Βουλγαρία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πάγωσε το ποσό των 500 εκατομμυρίων ευρώ από τα κονδύλια της «Προενταξιακής Αρωγής», λόγω της αποτυχίας της χώρας να καταπολεμήσει τη διαφθορά και το οργανωμένο έγκλημα.

β. Σερβία

Στις 9 Ιουλίου, έξη εβδομάδες μετά τις εκλογές της 11 Μαΐου 2008, ανέλαβε τα καθήκοντά της η νέα φιλοευρωπαϊκή κυβέρνηση συνεργασίας του Δημοκρατικού Κόμματος του κ. Τάντιτς και του Σοσιαλιστικού του κ. Ίβιτσα Ντάτσις, απογόνου του Μιλόσεβιτς. Πρωθυπουργός ανέλαβε ο απερχόμενος Υπουργός Οικονομικών και Αντιπρόεδρος και Υπουργός Εσωτερικών ο κ. Ντάτσις.

Στις 21 Ιουλίου 2008 συνελήφθη ο καταζητούμενος πρώην ηγέτης των Σερβοβοσνίων κ. Ράντοβαν Κάρατζιτς και παρεδόθη στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ενώπιον του οποίου εμφανίστηκε στις 31 Ιουλίου 2008 Του απαγγέλθηκαν 11 κατηγορίες μεταξύ των οποίων και αυτές της γενοκτονίας (με διαταγή του σφαγιάστηκαν 8.000 μουσουλμάνοι άντρες και αγόρια στη Σρεμπρένιτσα) και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, οι οποίες θα επισύρουν την ποινή των ισobίων δεσμών, εάν καταδικαστεί. Αρνήθηκε να απαντήσει αν είναι ένοχος ή αθώος και ζήτησε προθεσμία 30 ημερών. Η επόμενη εμφάνισή του στο δικαστήριο θα γίνει στις 29 Αυγούστου 2008. Ο κ. Κάρατζιτς που κατεζητείτο επί 13 χρόνια, ζούσε μεταμφιεσμένος στο Βελιγράδι και εργαζόταν ως γιατρός με το ψευδώνυμο Ντράγκαν Ντάμπιτς και πλαστή ταυτότητα.

Κατόπιν αυτών των εξελίξεων η ΕΕ διεμήνυσε στη Σερβία ότι θα στηρίζει την ευρωπαϊκή της προοπτική και ότι η αναγνώριση του Κοσσυφοπεδίου δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξή της. Ύστερα από αυτό η Σερβία θα καταθέσει

στις 15 Σεπτεμβρίου 2008 αίτηση για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και ευελπιστεί ότι θα είναι έτοιμη για πλήρη ένταξη το 2012. Σε ένδειξη μάλιστα καλής θελήσεως αποφάσισε την επιστροφή των Πρέσβων που είχαν ανακληθεί από τις 20 χώρες της ΕΕ που αναγνώρισαν το Κοσσυφοπέδιο, όχι όμως και των ΗΠΑ.

Στις 15 Ιουνίου 2008 τέθηκε σε ισχύ το Σύνταγμα του νεοσύστατου κράτους του Κοσσυφοπεδίου και στις 30 Ιουλίου 2008 εκδόθηκαν τα πρώτα διαβατήρια, ενώ στις 28 Ιουλίου 2008, επέτειο της μάχης του Κοσσυφοπεδίου το 1389, που είχε ως αποτέλεσμα την κατάλυση του μεσαιωνικού κράτους της Σερβίας από τους Οθωμανούς, οι σερβοβόσνιοι προχώρησαν στη συγκρότηση Βουλής με έδρα τη Μητροβίτσα. Την ενέργεια κατέκρινε το Δημοκρατικό Κόμμα, αλλά την επικρότησαν το Σοσιαλιστικό Κόμμα που συμμετέχει στην κυβέρνηση και τα κόμματα της αντιπολιτεύσεως.

Η ανάπτυξη στο Κοσσυφοπέδιο της πολιτικής αποστολής της ΕΕ (Eulex) καθυστερεί λόγω των αντιρρήσεων Ρωσίας και Σερβίας, που αμφισβητούν τη νομιμότητά της, επειδή δεν έχει εγκριθεί από το ΣΑ/ΟΗΕ. Κατόπιν αυτού ο ΓΓ/ΟΗΕ κ. Μπαν Κι Μουν παρέτεινε την αποστολή της UNIMK ως επόπτη και φορέα της διεθνούς πολιτικής μέχρι νέας αποφάσεως του ΣΑ/ΟΗΕ.

Η νέα κυβέρνηση θα προωθήσει με κάθε κόστος την ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας, χωρίς όμως να αποδεχθεί επισήμως την ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου, δεδομένου μάλιστα ότι αυτό δεν αποτελεί πλέον προϋπόθεση για την ένταξή της. Θα αμβλύνει όμως σταδιακά την πολιτική της στο Κοσσυφοπέδιο και κατά πάσαν πιθανότητα θα υποχωρήσει στο θέμα της Eulex αν εξασφαλίσει και κάποια επιρροή στις ενέργειές της όπως υπεσχέθη ο κ. Μπαν Κι Μουν και δεν θα καταθέσει προσφυγή στο νέο Διεθνές Δικαστήριο του ΟΗΕ για την ακύρωση της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου. Όσο όμως πλησιάζει προς τη Δύση, τόσο θα απομακρύνεται πολιτικά από τη Ρωσία η οποία θα προσπαθήσει να την προσαρτήξει ενεργειακά.

3. ΤΟΥΡΚΙΑ

α. Εσωτερική Κατάσταση

Στις 30 Ιουλίου 2008 το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας αποφάσισε να μην προχωρήσει σε απαγόρευση του κυβερνώντος κόμματος και να περικόψει μόνον κατά το ήμισυ τη χρηματοδότησή του. Έξι από τα έντεκα μέλη του σώματος τάχθηκαν υπέρ της προτάσεως να τεθεί εκτός νόμου το ΑΚΡ, ένα κατά και τέσσερα υπέρ της περικοπής της χρηματοδοτήσεως, κρίνοντας ότι το ΑΚΡ είναι κέντρο δραστηριοτήτων κατά της εκκοσμήκευσης, αλλά όχι τόσο σοβαρών, ώστε να δικαιολογείται η απαγόρευσή του, για την οποία ο συσχετισμός έπρεπε να ήταν 7-4. Ο Πρόεδρος του δικαστηρίου, στον οποίο ανήκει η αρνητική ψήφος τόνισε : «η ετυμηγορία μας πρέπει να θεωρηθεί προειδοποίηση και μάλιστα σοβαρή προς το ΑΚΡ το οποίο να κάνει την αναγκαία ανάλυση και να εξαγάγει το δίδαγμα».

Η απόφαση έγινε δεκτή με ανακούφιση από την πλειοψηφία της τουρκικής κοινής γνώμης. Οι αναλυτές όμως επισημαίνουν ότι τα δέκα από τα έντεκα μέλη του δικαστηρίου δέχτηκαν τον ισχυρισμό του εισαγγελέα ότι το ΑΚΡ αποτελεί «Κέντρο δραστηριοτήτων κατά των κοσμικών θεμελίων του κράτους» και ότι η απόφαση δεν του παρέχει το ελεύθερο να αμφισβητήσει τις θεμελιώδεις πολιτειακές αρχές της χώρας. Σύμφωνα με πληροφορίες ο κ. Ερντογάν θα επισπεύσει τις αλλαγές στους κόλπους του ΑΚΡ, θα προβεί σε κυβερνητικό ανασχηματισμό και θα προωθήσει τη συνταγματική μεταρρύθμιση, η οποία θα ανατεθεί σε «**επιτροπή συμβιβασμού**» όπως δήλωσε ο Αντιπρόεδρος του ΑΚΡ κ. Μπεκίρ Μποζντάγκ.

Η απόφαση του Δικαστηρίου ή είναι προϊόν συμβιβασμού μεταξύ κ. Ερντογάν και Κεμαλιστών προκειμένου να προστατευθεί η εικόνα του στρατού, που θα επλήτετο σοβαρά από τις αποκαλύψεις για την οργάνωση «Εργκενεκόν» ή οφείλεται στο γεγονός ότι οι δικαστές έλαβαν υπόψη τους ότι η απαγόρευση του ΑΚΡ θα έπληττε το διεθνές κύρος της χώρας και θα προκαλούσε σωρεία προβλημάτων στο εσωτερικό. Θα ανεστέλετο η ευρωπαϊκή πορεία και θα απεμακρύνοντο οι ξένοι επενδυτές σε μια στιγμή που η οικονομία έχει αρχίσει να βρίσκει το βηματισμό της. Η δεύτερη εκδοχή είναι η πλέον πιθανή.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Γενικού Εισαγγελέα Κωνσταντινούπολης κ. Αϊκούζ Εντζίν, στις 14 Ιουλίου 2008, παραπέμπονται σε δίκη 84 μέλη της οργάνωσης «Εργκένεκον» από τα οποία τα 74 έχουν συλληφθεί με την κατηγορία «σύσταση παρανόμου οργάνωσης και σχεδιασμός ανατροπής της νόμιμα εκλεγμένης κυβέρνησης με βίαια μέσα». Στη φονική λίστα της παρακρατικής οργάνωσης ήταν και ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος.

Σε τρομοκρατική επίθεση στο φυλάκιο της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Άγκυρα στις 9 Ιουλίου 2008, σκοτώθηκαν τρεις φρουροί και τρεις τρομοκράτες. Οι αρχές αποδίδουν την ευθύνη στον ισλαμιστικό κλάδο της Αλ Κάϊντα στην Τουρκία.

Από δύο εκρήξεις στην Κωνσταντινούπολη το βράδυ της 27 Ιουλίου 2008 σκοτώθηκαν 17 άτομα και τραυματίστηκαν άλλα 140. Οι αρχές και ο κ. Ερντογάν αποδίδουν την ευθύνη στο ΡΚΚ, το οποίο όμως το αρνείται.

Την 1^η Αυγούστου έγιναν αλλαγές στην στρατιωτική ηγεσία. Για τη θέση του Αρχηγού των ΕΔ εξελέξη ο μέχρι τώρα Αρχηγός του Στρατού Στρατηγός Μπασμπούγ, ο οποίος είναι σκληρός Κεμαλικός και θεωρείται από πολλούς ως ο αρχιτέκτονας της φημολογούμενης συμφωνίας του Στρατού με τον κ. Ερντογάν που κατέληξε στην ευνοϊκή για το ΑΚΡ απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

β. Κουρδικό

Συνεχίζονται οι από αέρος προσβολές στόχων του ΡΚΚ στο Β. Ιράκ, με την υποστήριξη των Αμερικανών που τους παρέχουν πληροφορίες για τα κρησφύγετά τους, οι οποίες συλλέγονται από αμερικανικά αεροσκάφη και δορυφόρους.

4. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Το 53,4% των Ιρλανδών ψήφισαν ΟΧΙ στο δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 12 Ιουνίου 2008 για τη Συνθήκη της Λισαβόνας.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη Σύνοδο Κορυφής στις Βρυξέλλες στις 19 Ιουνίου 2008, ανέβαλε τη συζήτηση για την αντιμετώπιση της κρίσεως μέχρι τις 15 Οκτωβρίου 2008, οπότε θα πραγματοποιηθεί έκτακτο συμβούλιο κορυφής στο οποίο η Ιρλανδία θα παρουσιάσει έκθεση για τα αίτια της καταψήφισεως της συνθήκης και θα υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση της καταστάσεως.

Σύμφωνα με έγκυρους αναλυτές, από την ανάλυση των συζητήσεων των 27 στο περιθώριο του Συμβουλίου, προκύπτει το συμπέρασμα ότι υπάρχουν τρεις προοπτικές για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Η πρώτη είναι να τεθεί στο περιθώριο η συνθήκη της Λισαβόνας και να γίνουν ορισμένες τροποποιήσεις στην υφισταμένη Συνθήκη της Νίκαιας, η δεύτερη να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις που να ικανοποιούν τους Ιρλανδούς και να γίνει νέο δημοψήφισμα και η τρίτη να προχωρήσουν οι 26 στην εφαρμογή της συνθήκης, αφήνοντας ανοιχτή την πόρτα στην Ιρλανδία να ακολουθήσει όποτε και αν επικυρώσει τη συνθήκη. Ως πιθανότερη προοπτική εκτιμάται η πρώτη, εκτός και αν από τις προτάσεις της Ιρλανδίας προκύψει η βεβαιότητα ότι το αποτέλεσμα του νέου δημοψηφίσματος θα είναι θετικό, οπότε θα προτιμηθεί η δεύτερη.

Εν τω μεταξύ Βρετανία και Ελλάδα επικύρωσαν την Συνθήκη. Υπάρχει όμως αβεβαιότητα ως προς την Τσεχία και την Πολωνία που έχει επικυρωθεί από τη Βουλή, αλλά ο Πρόεδρος δεν την υπογράφει ισχυριζόμενος ότι η συνθήκη δεν ισχύει μετά το ΟΧΙ των Ιρλανδών.

Την 1 Ιουλίου 2008 η Γαλλία ανέλαβε την προεδρία της ΕΕ. Οι προτεραιότητες που έθεσε ο κ. Σαρκοζί είναι :

- Η λύση στο πρόβλημα που προέκυψε από την καταψήφιση της Συνθήκης από τους Ιρλανδούς μέχρι τον Οκτώβριο ή το Δεκέμβριο το αργότερο. Απειλήσε όμως ότι χωρίς Συνθήκη δεν θα υπάρξει διεύρυνση και ότι βλέπει ως εσχάτη λύση την Ευρώπη των «δύο ταχυτήτων».
- Η αντιμετώπιση των κλιματιστικών αλλαγών.
- Η αναχαίτιση της λαθρομετανάστευσης.
- Η πρόληψη της πείνας στην ίδια την Ευρώπη.

Στις 13 Ιουλίου 2008 πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η πρώτη Σύνοδος της Μεσογειακής Ενώσεως (UPM) με τη συμμετοχή των ηγετών και των 43 χωρών που

συμμετέχουν στην Ένωση. Απουσίαζε μόνο ο Πρόεδρος της Λιβύης κ. Καντάφι, του οποίου η χώρα μετέχει ως παρατηρητής. Στόχος της Ενώσεως θα είναι η σύσφιξη των σχέσεων και της συνεργασίας σε οικονομικό, ενεργειακό, περιβαλλοντολογικό και πολιτιστικό επίπεδο της ΕΕ με τις υπόλοιπες χώρες της Μεσογείου. Η πρώτη προεδρία ανετέθη στους κ.κ. Σαρκοζί και Χόσνι Μουμπάρακ, που θα είναι συμπρόεδροι.

Ως επιτυχία του κ. Σαρκοζί πιστώνεται η αποκατάσταση των σχέσεων της Συρίας με τη Δύση με αντάλλαγμα ο Πρόεδρος κ. Άσαντ να αποκαταστήσει τις σχέσεις με το Λίβανο και να αναλάβει προσπάθεια να πείσει τον κ. Αχμεντινεζάντ να σταματήσει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, η οποία όμως απέτυχε. Επίσης η συνάντηση του κ. Όλμερτ με τον κ. Αμπάς στον οποίο υπεσχέθη ότι θα απελευθερώσει 150 κρατούμενους μέχρι το τέλος Αυγούστου.

Στις 27 Ιουνίου 2008 πραγματοποιήθηκε στην πόλη Κόντι-Μανσίσκ της Ρωσίας η Σύνοδος Κορυφής ΕΕ-Ρωσίας, κατά την οποία κηρύχθηκε η έναρξη των διαπραγματεύσεων για τη συγκρότηση μιας νέας «στρατηγικής σύμπραξης» που θα αντικαταστήσει αυτήν που ισχύει από το 1997, που υπεγράφη από μια αποδυναμωμένη Ρωσία. Οι διαπραγματεύσεις θα διαρκέσουν ένα σχεδόν χρόνο και η νέα συμφωνία θα επικυρωθεί από τα 27 κράτη της ΕΕ πριν τεθεί σε ισχύ.

5. Ο.Η.Ε.

Σύμφωνα με ανακοίνωση, στις 17 Ιουνίου 2008, της Υπάτης Αρμοστίας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες ο αριθμός των εκτοπισμένων ατόμων σε όλο τον κόσμο έφτασε κατά τη διάρκεια του 2007 τα 67 εκατομμύρια. Το Ιράκ και το Αφγανιστάν συνεχίζουν να είναι στην κορυφή του καταλόγου των χωρών προέλευσης, ενώ η Ελλάδα είναι η έκτη χώρα στον κατάλογο υποδοχής.

6. NATO

Στις 17 Ιουνίου ο κ. Σαρκοζί, ανακοινώνοντας το νέο αμυντικό δόγμα της Γαλλίας, αναφέρθηκε στην επιστροφή της χώρας του στο στρατιωτικό σκέλος της συμμαχίας με τρεις όμως όρους : Πρώτον, ότι η Γαλλία θα διατηρήσει το δικαίωμα της επιλογής για τη συμμετοχή των δυνάμεών της στις επιχειρήσεις της Συμμαχίας, δεύτερον, ότι καμία Γαλλική Μονάδα δεν θα τεθεί υπό Νατοϊκή διοίκηση εν καιρώ ειρήνης και τρίτον, ότι η Γαλλία θα διατηρήσει τον πλήρη έλεγχο του πυρηνικού της οπλοστασίου.

7. Η.Π.Α.

Ο κ. Ομπάμα προηγείται στις δημοσκοπήσεις του κ. Μακέϊν και έχει κερδίσει την προτίμηση των Ευρωπαίων. Οι θέσεις του σε ζητήματα όπως οι κλιματικές αλλαγές, η αποπυρηνικοποίηση και η συλλογικότητα στη λήψη αποφάσεων συγκλίνουν με αυτές των περισσότερων ευρωπαίων ηγετών.

Η Βουλή ενέκρινε κονδύλια 161,8 δις δολαρίων για τους πολέμους και 4 δις για την ασφάλεια των Πρεσβειών στο εξωτερικό.

8. ΡΩΣΙΑ

Τρεις σχεδόν μήνες από την άνοδο του κ. Μεντβέντεφ στην Προεδρία, δεν έχει καταστεί σαφές ποιος είναι το αφεντικό στη Ρωσία. Όλοι όμως συμφωνούν ότι ακολουθεί τη γραμμή Πούτιν με πιο ήπιους τόνους. Ορισμένοι εκτιμούν ότι αποτελεί μια πιο προοδευτική επιλογή και άλλοι ότι είναι άνθρωπος των μηχανισμών και μαριονέτα του Πούτιν.

Η ένταση στις σχέσεις της Ρωσίας με την Ουκρανία, λόγω της φιλοδυτικής στάσεως της ηγεσίας της συνεχίζεται. Η Ρωσία ζήτησε από την Ουκρανία να σταματήσει τις έρευνες για πετρέλαιο στη Μαύρη Θάλασσα, λόγω της υφισταμένης διενέξεως για τα χωρικά ύδατα στα στενά του Κερτς και η Ουκρανία έθεσε θέμα απομακρύνσεως του Ρωσικού Στόλου της Μαύρης Θάλασσας από την Κριμαία. Επίσης ο αντιπρόεδρος της ρωσικής κυβερνήσεως κ. Ιβανόφ δήλωσε στις 14 Ιουλίου 2008 ότι τυχόν ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ θα προκαλέσει ρήξη στους δεσμούς των στρατιωτικών βιομηχανιών των δύο χωρών και θα οδηγήσει στην εισαγωγή περιορισμών στις κινήσεις των Ρώσων. Αν συμβεί αυτό θα αποτελέσει μεγάλο οικονομικό πλήγμα για την Ουκρανία γιατί τα εκατομμύρια Ρώσων τουριστών, που πλημμυρίζουν την Κριμαία θα στραφούν αλλού. Ο Πρόεδρος κ. Γιουσένκο, για να αποφορτίσει την ένταση, απέκλεισε την εγκατάσταση στρατιωτικών Βάσεων στη χώρα, ανεξαρτήτως προελεύσεως, ενώ η Πρωθυπουργός κ. Τιμονέσκο, που ήταν υπέρ της εντάξεως στο ΝΑΤΟ, ξεκαθάρισε ότι αυτό μπορεί να γίνει μόνο με δημοψήφισμα. Πρόσφατη δημοσκόπηση έδειξε ότι τα $\frac{2}{3}$ των Ουκρανών είναι εναντίον της εντάξεως στο ΝΑΤΟ.

Ως αντανάκλαση του πολιτικού προβλήματος ανάμεσα στη Ρωσία και την Ουκρανία ερμηνεύεται και η διαμάχη που ξέσπασε ανάμεσα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και τον Πατριάρχη Μόσχας κ. Αλέξιο, λόγω της αποδοχής από τον κ. Βαρθολομαίο της προσκλήσεως του Προέδρου κ. Γιουσένσκο να προεξάρχει στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 1.020 χρόνια από τον εκχριστιανισμό των Ρώσ. Τελικά η διαμάχη έληξε, χωρίς δυσάρεστες συνέπειες, με το συλλεϊτουργο που πραγματοποιήσαν οι δύο Πατριάρχες στις 27 Ιουλίου 2008 στο Κίεβο.

Με τη χρησιμοποίηση της εκκλησίας, η Ρωσία προσπαθεί να ελέγξει την Ουκρανία δια του Πατριαρχείου της Μόσχας, ενώ η Ουκρανία επιδιώκει το αντίθετο με την υπαγωγής της Ουκρανικής Εκκλησίας στο Φανάρι.

Η ίδια ένταση ίσχυε και στις σχέσεις της με τη Γεωργία μέχρι τις 8 Αυγούστου 2008, που τα γεωργιανά στρατεύματα εισέβαλαν στη Ν. Οσετία. Η Ρωσία αντέδρασε αμέσως με αποστολή στρατευμάτων για να εκδιώξουν τους εισβολείς και με αεροπορικούς βομβαρδισμούς στρατιωτικών Βάσεων στη Γεωργία. Από τις συγκρούσεις και τους βομβαρδισμούς σκοτώθηκαν 2.200 άμαχοι, 13 Ρώσοι

στρατιώτες και 180 Γεωργιανοί και τραυματίστηκαν χιλιάδες. Προκλήθηκαν τεράστιες ζημιές, ενώ η πρωτεύουσα Τοχίνβαλι καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς.

Το απόγευμα της 10 Αυγούστου 2008, το ΥΠΕΞ της Γεωργίας ανακοίνωσε ότι η χώρα του διακόπτει τις επιχειρήσεις και αποσύρει τα στρατεύματα και ότι είναι έτοιμη για διαπραγματεύσεις. Η Ρωσία δεν αποδέχθηκε την εκχειρία και συνέχισε τις επιχειρήσεις μέχρι τις 12 Αυγούστου που απωθήθηκαν όλα τα Γεωργιανά στρατεύματα από τη Ν. Οσετία.

Στις 13 Αυγούστου 2008 οι δύο χώρες αποδέχθηκαν το προκαταρκτικό Σχέδιο Ειρηνεύσεως της ΕΕ που παρουσίασε ο κ. Σαρκοζί ως προεδρεύων της ΕΕ αλλά και από τις δύο πλευρές γίνονται συνεχείς καταγγελίες για παραβίαση των όρων της εκχειρίας.

Η ευθύνη ανήκει στον Πρόεδρο της Γεωργίας κ. Σακασβίλι, ο οποίος, προκειμένου να ανακτήσει τον έλεγχο της Ν.Οσετίας, προσπάθησε να παρασύρει τη Δύση και το ΝΑΤΟ σε ενεργό υποστήριξή του. Δυστυχώς η πρωτοβουλία του απέτυχε με τραγικές συνέπειες για τη χώρα του. Οι προστάτες του αρνήθηκαν να επέμβουν δυναμικά και η Ρωσία δεν πρόκειται να υποχωρήσει αν δεν ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς της με τη Γεωργία.

Η κρίση στον Καύκασο κινδυνεύει να οδηγήσει τη Δύση και τη Ρωσία σε έναν πραγματικό νέο ψυχρό πόλεμο και τα πάντα θα κριθούν κατά το προσεχές διάστημα από τα αποτελέσματα της διπλωματικής σύγκρουσης που βρίσκεται σε εξέλιξη. Εκτιμάται όμως ότι η ψυχρότητα στις σχέσεις τους θα διαρκέσει αρκετά, αλλά δεν θα επανέλθουν σε ένα νέο ψυχρό πόλεμο γιατί η Δύση θα συμβιβαστεί και τελικά θα αναγνωρίσει το ρόλο και την επιρροή που διεκδικεί η Ρωσία στις διεθνείς εξελίξεις. Σ' αυτό θα συμβάλει και η ενεργειακή εξάρτηση της ΕΕ από την Ρωσία.

Ένταση στις ψυχροπολεμικές σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και ΗΠΑ προκάλεσε και η υπογραφή συμφωνίας μεταξύ ΗΠΑ και Τσεχίας για την εγκατάσταση ραντάρ της αντιπυραυλικής ασπίδας στο έδαφός της. Εκείνο όμως που εξενέυρισε περισσότερο τους Ρώσους είναι οι πληροφορίες ότι οι ΗΠΑ άρχισαν επαφές με τη Λιθουανία, ως εναλλακτική λύση στην περίπτωση αρνήσεως των Πολωνών, οι οποίοι ζητούν υπερβολικά ανταλλάγματα. Ο Πρόεδρος κ. Μπεντβέντεφ δήλωσε ότι η Ρωσία θα σκεφτεί τα ανταποδοτικά μέτρα που θα λάβει, ενώ το Υπουργείο Εξωτερικών διευκρίνισε ότι «η Ρωσία θα υποχρεωθεί να αντιδράσει όχι με διπλωματικές αλλά με στρατιωτικο-τεχνικές μεθόδους». Ως άμεση μάλιστα αντίδραση θεωρούνται τα τεχνικά προβλήματα που παρουσίασε ο ρωσικός αγωγός που μεταφέρει πετρέλαιο στην Τσεχία, με αποτέλεσμα να μειωθεί κατά 40% η παροχή.

9. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

α. Παλαιστινιακό

Από τα ξημερώματα της 19 Ιουνίου 2008 τέθηκε σε ισχύ η κατάπαυση πυρός που συμφωνήθηκε με τη μεσολάβηση της Αιγύπτου μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας, η οποία τηρείται μέχρι τώρα, εκτός μιας περιπτώσεως στις 25 Ιουνίου 2008, κατά την οποία εκτοξεύτηκε μεγάλος αριθμός ρουκετών από την οργάνωση Τζιχάντ, κατά του Νοτίου Ισραήλ, ύστερα όμως από τη δολοφονία ανωτάτου στελέχους της στη Δυτική Όχθη, για την οποία δεν ισχύει η κατάπαυση πυρός.

Στις 29 Ιουνίου 2008 οι ισραηλινές δυνάμεις επέτρεψαν την αποστολή 600.000 λίτρων πετρελαίου για το ηλεκτρικό εργοστάσιο στη Λωρίδα της Γάζας.

Στις 24 Ιουνίου 2008 πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο συνέδριο, για το παλαιστινιακό, στο οποίο συμμετείχαν αντιπρόσωποι από 40 χώρες, συμπεριλαμβανομένων της ΥΠΕΞ των ΗΠΑ κ. Κοντολίζας Ράις, της ΥΠΕΞ του Ισραήλ κ. Τζίπι Λίβνι και του Παλαιστινίου Πρωθυπουργού κ. Σαλάμ Φαγιάντ. Το συνέδριο αποφάσισε να διατεθούν 242 εκατομμύρια δολάρια για ενίσχυση των Παλαιστινίων και έστειλε το μήνυμα ότι η διεθνής κοινότητα υποστηρίζει την οικοδόμηση ενός παλαιστινιακού κράτους.

Ο κ. Σαρκοζί με δηλώσεις του κατά την επίσκεψή του στη Μ. Ανατολή, τάχθηκε υπέρ της δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους και ζήτησε από το Ισραήλ να σταματήσει το πρόγραμμα εποίκισμών. Επίσης χαρακτήρισε τη Χαμάς τρομοκρατική οργάνωση.

Στις 10 Ιουνίου 2008 ο εξόριστος στη Συρία ηγέτης της Χαμάς δήλωσε ότι η οργάνωση είναι έτοιμη για απ' ευθείας διάλογο με την Φατάχ υπό αραβική ομπρέλα και άνευ όρων. Κινούμενος στο ίδιο μήκος κύματος και ο Πρόεδρος κ. Αμπάς είχε δηλώσει νωρίτερα ότι «ο μοναδικός τρόπος επίλυσης των προβλημάτων είναι η άμεση έναρξη διαλόγου μεταξύ Χαμάς και Φατάχ».

Για να υπάρξει ένας τέτοιος διάλογος, που πράγματι είναι ο μοναδικός τρόπος για την επίλυση του προβλήματος, θα πρέπει να το επιτρέψουν οι ΗΠΑ, οι οποίες δεν είναι διατεθειμένες να το πράξουν στο άμεσο μέλλον.

Ο Πρόεδρος του Ισραήλ κ. Ολμέρτ απέκλεισε με δηλώσεις του στις 29 Ιουλίου 2008, το ενδεχόμενο επιτεύξεως ειρηνευτικής συμφωνίας με τους Παλαιστινίους εντός του 2008 παρόλο που έχουν βρει τη χρυσή τομή στα θέματα ασφαλείας και συνόρων, όχι όμως και στη διαφορά για το καθεστώς της Ιερουσαλήμ.

β. Ισραήλ

Στις 16 Ιουλίου 2008 πραγματοποιήθηκε η ανταλλαγή μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολάχ των σωρών των δύο Ισραηλινών στρατιωτών, των οποίων η αιχμαλωσία από τη Χεζμπολάχ πυροδότησε τον πόλεμο στο Λίβανο το 2006, με πέντε μαχητές κρατούμενους στο Ισραήλ, μεταξύ των οποίων ήταν και ο Λιβανέζος Σαμίρ Καντάρ, που είχε σκοτώσει το 1979 στη Νουχαρίγια, εν ψυχρώ, ένα

Ισραηλινό και την τετράχρονη κόρη του. Το Ισραήλ παρέδωσε και τις σωρούς 200 μαχητών.

Η ανταλλαγή αυτή αποτελεί στρατηγική νίκη της Χεζμπολάχ γιατί με την αιχμαλωσία των δύο στρατιωτών πέτυχε τον στόχο της, έστω και με καθυστέρηση δύο ετών, που ήταν η απελευθέρωση κρατουμένων από το Ισραήλ, αναβαθμίστηκε το κύρος της και κατέστη ο διαπραγματευτικός εταίρος του Ισραήλ αντί της Λιβανικής κυβέρνησης.

Το τίμημα που πλήρωσε το Ισραήλ για να πάρει τις σωρούς των δύο στρατιωτών κρίνεται υπερβολικό για τους ξένους όχι όμως και για τους Ισραηλινούς, για τους οποίους ισχύει ο άγραφος νόμος ότι η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να φέρνει πίσω στην πατρίδα κάθε στρατιώτη, ζωντανό ή νεκρό, με οποιοδήποτε τίμημα και γι' αυτό πιέζουν την κυβέρνηση να πράξει το ίδιο και για τον δεκανέα Γκιλάντ Σαλίτ, που έχει αιχμαλωτιστεί από τη Χαμάς.

Στις 24 Ιουλίου 2008 Ισραήλ και Συρία άρχισαν τον τέταρτο γύρο διαπραγματεύσεων που διεξάγονται, με τη μεσολάβηση της Τουρκίας στην Άγκυρα. Οι διαπραγματεύσεις είχαν διακοπεί πριν από οκτώ χρόνια και ξανάρχισαν στις 21 Μαΐου 2008, κατόπιν επιτυχούς διαμεσολαβήσεως του κ. Ερντογάν.

Ο Πρόεδρος κ. Ολμέρτ, ο οποίος υποβάλλεται σε εξαντλητική ανάκριση και αναμένεται να του ασκηθεί ποινική δίωξη για οικονομικές ατασθαλίες, ανακοίνωσε στις 30 Ιουλίου 2008 ότι δεν θα είναι εκ νέου υποψήφιος για την ηγεσία του κόμματος στις εσωκομματικές εκλογές της 17 Σεπτεμβρίου 2008. Ως επικρατέστερη διάδοχός του θεωρείται η ΥΠΕΞ κ. Τζίπι Λίβνι.

γ. Ιράκ

Η βία συνεχίζεται σε όλη τη χώρα με μπαράζ τρομοκρατικών επιθέσεων από τις οποίες σκοτώθηκαν εκατοντάδες άτομα.

Ιρακινές δυνάμεις συνεπικουρούμενες και από αμερικανικά στρατεύματα, πραγματοποίησαν ευρείας κλίμακας επιχειρήσεις στις 19 Ιουνίου 2008 κατά σιιτών μαχητών στη νότια πόλη της Αμάρας και στις 29 Ιουλίου 2008 κατά ανταρτών στην επαρχία Ντιγιάλο. Οχυρό της Αλ Κάϊντα.

Οι αμερικανικές και πολωνικές δυνάμεις παρέδωσαν στον Ιρακινό Στρατό, στις 16 Ιουλίου 2008, τον έλεγχο της επαρχίας Καντσίγια, νότια της Βαγδάτης, η οποία μέχρι πρότινος απετέλεσε θέατρο συγκρούσεων ανάμεσα σε αντιμαχόμενες σιιτικές φατρίες. Η επαρχία αυτή είναι η 10^η, σε σύνολο 18, που παραδίδεται στην κυβέρνηση Μαλίκι, γεγονός που επιβεβαιώνει τη βελτίωση της καταστάσεως της χώρας από πλευράς ασφαλείας.

Η κυβέρνηση Μπους πιέζει το Ιράκ να υπογράψει συμφωνία που θα ρυθμίζει την αμερικανική παρουσία στη χώρα και μετά την 31 Δεκεμβρίου 2008 που εκπνέει η εντολή του ΟΗΕ. Αυτή προβλέπει τη διατήρηση 58 Βάσεων, τον πλήρη έλεγχο του ιρακινού εναερίου χώρου, το δικαίωμα διεξαγωγής επιχειρήσεων σε όλη την έκταση του Ιράκ χωρίς έγκριση της κυβέρνησεώς του και την ποινική ασυλία, όχι

μόνο για τους Αμερικανούς στρατιωτικούς, αλλά και για το προσωπικό των ιδιωτικών εταιρειών μισθοφόρων.

δ. Ιράν

Ο Πρόεδρος Αχμεντιντζάντ εξακολουθεί να τηρεί αδιάλλακτη στάση ως προς το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας του και να απειλεί με αντίποινα ΗΠΑ και Ισραήλ σε περίπτωση που επιτεθούν στη χώρα του. Σε μια μάλιστα επίδειξης ισχύος οι Ιρακινές Ένοπλες Δυνάμεις προέβησαν στις 9 Ιουλίου 2008 στην επιτυχημένη δοκιμή βαλλιστικών πυραύλων μέσου και μεγάλου βεληνεκούς, προκαλώντας τις αντιδράσεις ΗΠΑ και Ισραήλ.

Η ΕΕ αποφάσισε, στις 23 Ιουνίου 2008, νέες κυρώσεις σε βάρος του Ιράν, εξ αιτίας του πυρηνικού του προγράμματος. Η απόφαση αυτή αναμένεται να προκαλέσει την αναστολή της λειτουργίας της Τραπέζης «Μέλι», της μεγαλύτερης του Ιράν, σε ευρωπαϊκές χώρες.

Στις 19 Ιουλίου 2008 συναντήθηκαν στην Ελβετία οι Ιρανοί και οι εκπρόσωποι των έξι «μεγάλων δυνάμεων» (ΗΠΑ, Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία και Κίνα) και συζήτησαν για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Οι εκπρόσωποι των «μεγάλων δυνάμεων» ζήτησαν από το Ιράν να δεσμευτεί ότι δεν θα αυξήσει τις 3.000 συσκευές φυγοκέντρισης που χρησιμοποιεί για τον εμπλουτισμό του ουρανίου, ως αντάλλαγμα για την μη επιβολή νέων κυρώσεων και του έδωσαν προθεσμία δύο εβδομάδων για να απαντήσει χωρίς τις παρελκυστικές τακτικές των περασμένων γύρων διαπραγματεύσεως.

Το Ιράν έδωσε και πάλι ασαφή απάντηση στις 5 Αυγούστου 2008, και γι' αυτό το ΣΑ/ΟΗΕ εξετάζει την επιβολή νέων κυρώσεων. Οι ΗΠΑ, η Βρετανία και άλλες χώρες, προσανατολίζονται να επιβάλουν και αυστηρές κυρώσεις, ξεχωριστές από αυτές του ΟΗΕ, για να ξεπεράσουν τις αντιδράσεις της Ρωσίας και της Κίνας.

Εν τω μεταξύ ο Πρόεδρος της Συρίας κ. Άσαντ που προσπάθησε να πείσει τον κ. Αχμεντιντζάντ να κάνει πίσω, μετά την παράκληση του κ. Σαρκοζί, δήλωσε, ύστερα από τη συνάντηση που είχε μαζί του, ότι το Ιράν δεν θα υποχωρήσει ούτε στο παραμικρό.

Επέμβαση στο Ιράν δεν φαίνεται πιθανή. Οι ΗΠΑ και το Ισραήλ θα την αποφύγουν γιατί οι επιπτώσεις σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα στον οικονομικό και ενεργειακό τομέα, θα είναι τεράστιες και θα επισύρουν την οργή των λαών που θα τις υποστούν. Αργά ή γρήγορα ο κ. Αχμεντιντζάντ θα συμβιβαστεί, αφού πρώτα εξασφαλίσει πολύ περισσότερα απ' όσα του προσφέρονται σήμερα και αναγνωριστεί στο Ιράν ρόλος περιφερειακής δυνάμεως στην ευρύτερη Μέση Ανατολή. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσουν οι ΗΠΑ και σταματήσουν τις απειλές, τόσο πιο γρήγορα θα δοθεί λύση στο πρόβλημα.

10. ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

α. Αφγανιστάν

Ο κλεφτοπόλεμος των Ταλιμπάν συνεχίζεται με τεράστιες απώλειες για τις δυνάμεις του ΝΑΤΟ. Ο Ιούνιος ήταν ο πιο φονικός μήνας του 2008. Το 40% των απωλειών του έτους μέχρι τώρα συνέβησαν το μήνα αυτό.

Οι επιχειρήσεις εναντίον των Ταλιμπάν δεν έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, γιατί, σύμφωνα με δηλώσεις του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου των ΗΠΑ Ναυάρχου κ. Μάϊκλ Μάλεν, οι δυνάμεις δεν επαρκούν αλλά και δεν είναι δυνατή η ενίσχυσή τους λόγω της καταστάσεως στο Ιράκ.

Οι Αμερικανοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη Βάση Ουανάτ στο ΒΑ Αφγανιστάν, ύστερα από επίθεση των Ταλιμπάν, στις 13 Ιουλίου, που είχε ως αποτέλεσμα να σκοτωθούν εννέα Αμερικανοί στρατιώτες.

Οι καλλιέργειες οπίου καλύπτουν το 93% της παγκόσμιας ζήτησης. Ο συνολικός τζίρος το 2007 ανήλθε στο 1 δις δολάρια από τα οποία οι Ταλιμπάν εισέπραξαν το 10%. Με αυτά χρηματοδοτούν τον αγώνα τους εναντίον του ΝΑΤΟ και αναπτύσσουν επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούν τον εξαθλιωμένο πληθυσμό, κατά τα πρότυπα της Χεζμπολάχ στο Λίβανο.

Η Αφγανική κυβέρνηση με ανακοίνωσή της στις 15 Ιουλίου 2007 κατηγόρησε το Πακιστάν ότι συνεργάζεται με τους Ταλιμπάν.

Στις 8 Ιουλίου 2008 εκδηλώθηκε επίθεση καμικάζι στην Ινδική Πρεσβεία στην Καμπούλ από την οποία σκοτώθηκαν 41 άτομα.

β. Πακιστάν

Ένταση προκλήθηκε στις σχέσεις ΗΠΑ και Πακιστάν για την επιδρομή, στις 11 Ιουνίου 2008, αμερικανικών βομβαρδιστικών στην περιοχή Μοχμάντ από την οποία σκοτώθηκαν 11 Πακιστανοί στρατιώτες.

Οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν ότι θα χορηγήσουν 230 εκατ. δολάρια για τον εκσυγχρονισμό των α/φ F-16 του Πακιστάν, ενώ ταυτόχρονα το προειδοποίησαν να διακόψει τη συνεργασία με τους Ταλιμπάν.

Ο Αρχηγός του κυβερνώντος Λαϊκού Κόμματος κ. Αλί Ζαρνταρί, σύζυγος της φονευθείσης Μπεναζίρ Μπούτο, ξεκίνησε τη διαδικασία αποπομπής του Προέδρου κ. Μουσάραφ και την επαναφορά των δικαστών που είχε απολύσει

Η ενέργεια αυτή θα εντείνει την πολιτική αστάθεια στη χώρα, χωρίς να αποκλείεται πραξικόπημα εκ μέρους του κ. Μουσάραφ ή και παραίτησή του, εάν εξασφαλίσει ασυλία.

γ. Κίνα

Η ολυμπιακή φλόγα πέρασε και από τη Λάσα χωρίς προβλήματα, αλλά οι αστυνομικοί και οι στρατιώτες ήταν περισσότεροι από τους θεατές.

Ο κ. Σαρκοζί παρέστη τελικά στην τελετή ενάρξεως των Ολυμπιακών Αγώνων παρόλο που είχε κηρυχθεί ως ανεπιθύμητο πρόσωπο από το

88% των Κινέζων, σύμφωνα με δημοσκόπηση της εφημερίδος «China Daily» για τις δηλώσεις του ότι η παρουσία του σ' αυτή θα εξαρτηθεί από την έκβαση των συνομιλιών μεταξύ του Πεκίνου και του Δαλάϊ Λάμα.

Οι Βρετανικές Υπηρεσίες Πληροφοριών προειδοποιούν τους επισκέπτες να προστατεύσουν τα «ευαίσθητα» δεδομένα των φορητών υπολογιστών τους γιατί το Πεκίνο θα προσπαθήσει να συλλέξει πολύτιμα στοιχεία από τους επισκέπτες.

Λόγω της ατμοσφαιρικής ρυπάνσεως και του προβλήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το ενδιαφέρον των πολιτών του κόσμου είναι μειωμένο για τους αγώνες της Κίνας σε σύγκριση με αυτούς της Αθήνας του 2004. Σύμφωνα με γκάλοπ του Ινστιτούτου Sport + Markt μόνο το 52% των Βρετανών ενδιαφέρεται για τους αγώνες του Πεκίνου έναντι του 78% για τους αγώνες της Αθήνας. Ανάλογη είναι η μείωση και στις άλλες χώρες. Στη Γερμανία περιορίζεται στο 58%, στη Γαλλία στο 45%, στην Ιταλία στο 56% και στην Ισπανία στο 40%.

Στις 11 Ιουνίου 2008 άρχισαν εκ νέου οι συνομιλίες μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν, που είχαν διακοπεί πριν 10 χρόνια, οι οποίες κατέληξαν σε συμφωνία για την έναρξη τακτικών αεροπορικών πτήσεων μεταξύ τους από 4 Ιουλίου.

Το γεγονός αυτό είναι ιστορικής σημασίας δεδομένου του ψυχροπολεμικού κλίματος που επικρατεί μεταξύ τους.

Το πολιτικό μέλλον της Ταϊβάν είναι αβέβαιο. Η Κίνα προτείνει ένα καθεστώς ημιαυτονομίας, αλλά η πλειοψηφία των Ταϊβανών διστάζει να το αποδεχτεί.

δ. Κορέα

Στις 26 Ιουλίου 2008 ο κ. Μπους ανακοίνωσε την άρση ορισμένων κυρώσεων που είχαν επιβληθεί στην Β. Κορέα εξ' αιτίας του πυρηνικού της προγράμματος, αφαιρώντας την έτσι από τη μαύρη λίστα των κρατών που υποθάλπουν την τρομοκρατία.

Η κ. Κοντολίζα Ράις όμως δήλωσε ότι το πρώτο βήμα της Β. Κορέας θεωρείται ανεπαρκές και περιμένει το φάκελλο με όλα τα στοιχεία για τις πυρηνικές της δραστηριότητες.

Κατόπιν αυτού η Β. Κορέα, στις 29 Ιουνίου 2008, ανατίναξε τον πύργο ψύξης του πυρηνικού της αντιδραστήρα σε μια συμβολική κίνηση καλής θελήσεως προς τις ΗΠΑ.

11. ΑΦΡΙΚΗ

α. Ζιμπάμπουε

Παρά τη διεθνή κατακραυγή για το κλίμα βίας και τρομοκρατίας που είχε επικρατήσει στη χώρα και την απόσυρση της υποψηφιότητας του αρχηγού της

αντιπολιτεύσεως, ο Μουγκάμπε προχώρησε στο δεύτερο γύρο των εκλογών στις 27 Ιουνίου 2008, τις οποίες κέρδισε με 82% χωρίς αντίπαλο.

ΗΠΑ και ΕΕ χαρακτήρισαν τις εκλογές φάρσα και η ΕΕ επέβαλε κυρώσεις, περιλαμβάνοντας τον Μουγκάμπε και 172 συνεργάτες του σε μαύρη λίστα. Επίσης και τέσσερις επιχειρήσεις που τον στηρίζουν οικονομικά.

Η Αφρικανική Ένωση τάχθηκε κατά των κυρώσεων και συνέστησε το σχηματισμό κυβερνήσεως εθνικής ενότητας.

Στις 21 Ιουλίου 2008 ο κ. Μουγκάμπε και ο ηγέτης της αντιπολιτεύσεως κ. Τσβανγκιράκ υπέγραψαν πρωτόκολλο συμφωνίας για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του νοτιοαφρικανού Προέδρου κ. Τάμπο Μπέκι, οι οποίες συνεχίζονται.

β. Σουδάν

Την έκδοση εντάλματος σύλληψης κατά του Προέδρου του Σουδάν Ομάρ Αλ Μπασίρ, με την κατηγορία της γενοκτονίας στο Νταρφούρ, ζήτησε στις 14 Ιουλίου 2008 ο Εισαγγελέας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή προκάλεσε την αντίδραση του Σουδάν και του Αραβικού Συνδέσμου, εκπρόσωπος του οποίου τη χαρακτήρισε ως πλήγμα στην ειρηνευτική διαδικασία.

Ο ΟΗΕ για προληπτικούς λόγους απέσυρε όλο το μη αναγκαίο προσωπικό της ειρηνευτικής δυνάμεως στο Νταρφούρ, αφήνοντας μόνο τα ένοπλα τμήματα.

12. ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

α. Κολομβία

Στις 3 Ιουλίου 2008 ο Κολομβιανός Στρατός, με μια επιχείρηση αστραπή, απελευθέρωσε την κα Μπεντακούρ, που εκρατείτο επί 6 χρόνια στη ζούγκλα, από το μαρξιστικό κίνημα FARC, μαζί με 14 ακόμη αιχμαλώτους.

Ο Πρόεδρος κ. Αλβάρο Ουρίμπε ζήτησε από το Κογκρέσο την προκήρυξη νέων εκλογών, ύστερα από απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που κήρυξε τη διαδικασία αμφισβητήσιμη. Ο κ. Ουρίμπε του οποίου η δημοτικότητα ξεπέρασε το 80% μετά την απελευθέρωση της κας Μπεντακούρ, αναμένεται να κερδίσει με μεγάλη άνεση και τη νέα εκλογική αναμέτρηση.

β. Βενεζουέλα

Κατά την πρόσφατη επίσκεψή του στη Μόσχα, ο Πρόεδρος κ. Τσάβες, υπέγραψε σημαντικές συμφωνίες στον τομέα της ενεργείας, που δίνουν το δικαίωμα, σε ρωσικές εταιρείες εκμεταλλεύσεως των πετρελαίων και του φυσικού αερίου της χώρας.

Ο κ. Τσάβες ζήτησε από το FARC, το οποίο είχε υποστηρίξει στο παρελθόν την απελευθέρωση όλων των αιχμαλώτων που φτάνουν τους 700.

γ. Κούβα

Η ΕΕ αποφάσισε την άρση των κυρώσεων που είχαν επιβληθεί στην Κούβα το 2008 και αφορούσαν στην απαγόρευση επισκέψεων από υψηλόβαθμους αξιωματούχους των χωρών της ΕΕ.

Ο Φιντέλ Κάστρο, με άρθρο του, ζήτησε από το FARC την απελευθέρωση όλων των αιχμαλώτων χωρίς όρους.

δ. Βολιβία

Ο Πρόεδρος κ. Μοράλες κέρδισε το δημοψήφισμα, που διεξήχθη στις 10 Αυγούστου 2008, με 63,5%, αλλά οι ψηφοφόροι στις τρεις πιο ανεπτυγμένες επαρχίες τον κατεψήφισαν. Αυτό δείχνει ότι ο διχασμός στη χώρα θα συνεχιστεί και όλα θα εξαρτηθούν από τον διάλογο στον οποίο ο κ. Μοράλες έχει καλέσει τα κόμματα της αντιπολιτεύσεως.

Μετά την αριστερή στροφή και της Παραγουάης, μόνο η Κολομβία παραμένει, στο νότιο ημισφαίριο της αμερικανικής ηπείρου, στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ.

13. ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Πενταγώνου η Αλ Κάϊντα, εξ αιτίας της αδράνειας του Πακιστανού Προέδρου κ. Μουσάραφ, αλλά και της επικεντρώσεως του ενδιαφέροντος των ΗΠΑ στο Ιράκ από τα τέλη του 2008, κατόρθωσε να δημιουργήσει νέα στρατόπεδα εκπαίδευσής στο ΒΑ Πακιστάν, τα οποία είναι μικρότερα σε σύγκριση με αυτά του Αφγανιστάν πριν το 2001 και διάσπαρτα στα δύσβατα όρη της περιοχής αυτής. Επίσης ότι σε αυτά εκπαιδεύονται περισσότεροι από 2000 Άραβες και Πακιστανοί ισλαμιστές.

Σε δημοσίευμα της εφημερίδος «Times» αναφέρεται ότι, σύμφωνα με πηγές των Αμερικανικών και Βρετανικών Υπηρεσιών Πληροφοριών, βρετανικές και αμερικανικές ειδικές δυνάμεις, υπό την καθοδήγηση των Αμερικανών, διεξάγουν επιχειρήσεις στο ΒΑ Πακιστάν με στόχο τη σύλληψη του Μπιν Λάντεν.

Η τυχόν σύλληψη του Μπιν Λάντεν θα βελτιώσει την εικόνα του κ. Μπους και θα συμβάλει θετικά στην υστεροφημία του, η οποία φαίνεται να είναι το μόνο που τον απασχολεί αυτή την περίοδο και γι' αυτό αναμένεται να ενταθούν οι προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΚΛΟΤΗ
(24 Αυγούστου 2008)

Του Αντιστρατήγου ε.α. Ηλία Καζούκα
Προέδρου ΔΣ/ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ

Ημέρα λήξεως των αγώνων της 29^{ης} Ολυμπιάδος. Η αυλαία έπεσε, με μάλλον ανθρώπινη τελετουργία, στη «φωλεά του πουλιού» στο στάδιο του Πεκίνου της μακρινής Κίνας. Η παγκόσμια εμποροπανήγυρις ανήκει στην Ιστορία. Τη σκυτάλη και τη σημαία των αγώνων παρέλαβε το Λονδίνο του Ηνωμένου Βασιλείου, δια την 30ήν Ολυμπιάδα του 2012.

Φαντασμαγορική έως πληθωρική και υπερβολική η εναρκτήρια τελετή. Σημαδιακή έως προληπτική η ημερομηνία έναρξης η ογδόη ώρα της ογδόης ημέρας, του ογδού μηνός του ογδού έτους της νέας χιλιετίας. Παγκόσμια συμμετοχή διακοσίων τεσσάρων χωρών με αντιπροσωπείες αθλητών μικρότερες ή μεγαλύτερες, σημαίες και λάβαρα γνωστά έως άγνωστα, ανάλογα της δυναμικότητας και του μεριδίου συμμετοχής των στο παγκόσμιο στερέωμα. Η τελετή έναρξης με πολύ φως, στις αποχρώσεις της ανατέλλουσας σελήνης, εξέπεμπε μηνύματα δύναμης, πλούτου, αυστηρότητας και πειθαρχίας με επένδυση ιστορίας, μύθου και παράδοσης, αλλά και σύγχρονης τέχνης, σε μία προσπάθεια εντυπωσιασμού και επιβολής της θέλησης συμμετοχής, ανάλογης του πληθυσμιακού της όγκου, στη σύγχρονη σκακιέρα του παιγνίου διαχείρισης και ρύθμισης των ανθρωπίνων τυχών. Η στρατιωτική δομή και οργάνωση εμφανείς στο τελετουργικό και στη λήψη των αναγκαίων μέτρων ασφαλείας καθ' όλη τη διάρκεια των αγώνων. Η επίδραση της προηγηθείσης Ολυμπιάδος των Αθηνών, στην κεντρική ιδέα του τελετουργικού, προφανής.

Η ελληνική αντιπροσωπεία επικεφαλής και η γαλανόλευκη, αναπεπταμένη, ωράθησαν στα πέρατα της οικουμένης. Η ελληνική γλώσσα από τη χορωδία στον ύμνο των αγώνων και η παιάνιση της μελωδίας του εθνικού μας ύμνου, του ύμνου της ελευθερίας, μετεδόθησαν και ηκούσθησαν σε παγκόσμια κλίμακα, υπομιμνήσκουσες τη γενέτειρα των αγώνων και το βαθύ ανθρώπινο νόημά των.

Οι ηγέτες των μεγάλων και μικρών χωρών παρόντες, στη «φωλεά του πουλιού», υποκρινόμενοι το δήθεν φιλειρηνικό πνεύμα των αγώνων, του συγχρόνου ολυμπιακού κινήματος όπως, από της νεώτερης επανεμφάνισης των αγώνων, αποκαλείται.

Πράγματι, η υποκρισία περίσσειεν και από αυτούς τους αγώνες. Η εκχειρία και η ευγενής άμιλλα ετρώθησαν βαρέως. Την προτεραιότητα της ενάρξεως των αγώνων η ποδηγητημένη από τις ΗΠΑ μικρά Γεωργία, πρώην μέλος της Σοβιετικής Ένωσης, πατρίδα γαρ του Στάλιν, εισβάλλει στην ανεξάρτητη και υπό διεθνή εποπτεία νότια Οσετία. Η Γεωργία, κόμβος αγωγών μεταφοράς καυσίμων προς την ΕΕ και οδός προσπέλασης στις αντίστοιχες πηγές. Πύλη και φράγμα εξόδου της σύγχρονης Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα και εκείθεν στη Μεσόγειο, όπου το διηνεκές ενδιαφέρον, αποτελεί πλέον το μήλον έριδος μεταξύ ΗΠΑ και ανακάμπουσας

Ρωσίας. Η αντίδραση της Ρωσίας άμεση και δυναμική, οι πολεμικές επιχειρήσεις επεκτάθηκαν και πέραν των ορίων της νότιας Οσετίας, στο έδαφος της Γεωργίας. Οι ανθρώπινες απώλειες ουκ ολίγες, οι καταστροφές και οι ζημιές ανυπολόγιστες. Η εκχειρεία στα χαρτιά, η κατοχή από τις ρωσικές δυνάμεις συνεχίζεται, ενώ αντίστοιχα η δυναμική παρουσία των ΗΠΑ στις πρώην υπό σοβιετικήν κατοχήν Πολωνία και Τσεχία επιβεβαιώνεται δια της υπογραφής συμφώνου εγκαταστάσεως πυραυλικών βάσεων στα εδάφη των. Ούτω το νέο «Κόσσοβο» γεννάται και το διπολικό σύστημα αναγεννάται με όποια καλά ή κακά τούτο συνεπάγεται κατά το «ουδέν κακόν αμιγές καλού». Η διεθνής κοινότητα σιωπά και θεάται. Η ΕΕ δηλώνει παρούσα με σύντομες κινήσεις στο διπλωματικό πεδίο.

Η ευγενής άμιλλα μάλλον έχει απαρνηθεί τόσο από αθλητές όσο και από τις συμμετέχουσες χώρες. Τα κρούσματα δημιουργίας υπεραθλητών, υπερανθρώπων, δια της χρήσεως απηγορευμένων δυναμωτικών ουσιών αρκετά σε παγκόσμια έκταση και σημαντικά δια τη γενέτειρα της Ολυμπιακής ιδέας, τη μικρά Ελλάδα. Ο κότινος εκ κλάδου αγριελαιίας, οποία λιτότης, μετεβλήθη σε μετάλλια χρυσά μεγάλης αξίας και ιδιαιτέρως μεγάλων παροχών. Η χλιδή και ο πλούτος κυρίαρχο μέλημα και εκπεμπόμενο μήνυμα. Σ' αυτή τη ρότα και η διοργανώτρια Κίνα, η όχι και τόσο αθώα δια την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κυρίως στην περιοχή του Θιβέτ.

Γενική πλέον η πεποίθηση και η διαπίστωση πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν απομακρυνθεί από αρχικό ιδεολογικό περιεχόμενο και πορεύονται, ως νεωτερικό κίνημα, στο σύγχρονο υλιστικό πνεύμα και στην υποκρισία. Η Ελλάς οφείλει να το σκεφθεί, να μελετήσει το θέμα. Δεν θα είναι μόνη, διότι υπάρχουν ακόμη υγιείς νόες, φιλέλληνες και θιασώτες της Ολυμπιακής ιδέας.

Το θέρος του 2008 είναι παρελθόν. Η **ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ** συνεχίζει το έργο της ανιδιοτελούς προσφοράς. Συμμετέχει και πάλι με την οργάνωση και λειτουργία περιπτέρου, στη διεθνή έκθεση «**DEFENDORY 2008**» που πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις του παλαιού αεροδρομίου του Ελληνικού από 7 μέχρι 11 του προσεχούς μηνός Οκτωβρίου.

Παρακαλούμεν, λοιπόν, όλους τους φίλους και εταίρους να μας επισκεφθούν στο περίπτερο, δια να ανταλλάξομε σκέψεις και να επιβεβαιώσομε την αναγκαία υποστήριξή τους.